کاژیک

*

کۆمەلەی ئازادی و ژیانەوەو یەکێتیی کورد

ئەو قوتابخانەیەی سەرچاوەی وزەیە بۆ رەورەوەی دەوڵەتی کوردی

❊

کارێکی هاوبەشی

هەڵۆ بەرزنجەیی و کامیل ژیر

بە شێوازی پرسیارو وەڵام

❊

ئەڵقەیەکیتر لە زنجیرەی پرسیارەکان هێشتا تینوی وەڵامن

لە بڵاوکراوەکانی کۆمەڵەی هاوبیرانی کوردایەتییە

وتەیەکی پێویست

دواندنی کەسایەتییەکی وەک مامۆستا کامیل ژیر،لەمەڕ: هزری کوردایەتی ،ئەدەب ، سیاسەت، دۆزی کورد و خەبات و تێکۆشانی خۆی لەماوەی نزیکەی (٦٠) ساڵدا،سەنگ و بایەخی خۆی هەیە و دەچێتە خانەی دەوڵەمەندکردنی جیهانبینیی کوردانە و ئاوڕدانەوە لە کەسایەتییەکی بە ئەزموونی کوردی.

مامۆستا ژیر، یەکێکە لە ئاڵا بەدەست و دەستپێشخەری دامەزراندنی رێکخراوێکی نەتەوەیی وەک کۆمەڵەی ئازادی و ژیانەوەو یەکێتیی کورد(کاژیک) کە لەسەر دەستی ئەماندا بیری نەتەوەیی لە چوارچێوەی هزر و فەلسەفەو دەستووری ژیاندا،بەرجەستەبوو. مامۆستا،جگەلەوەی خاوەن ئەزموونێکی دووردرێژە،تا هەنووکەش لە مەیدانەکەدا چالاکە و کات و تەمەن و گیانی خۆی بە کوردایەتی ئەبەخشێت.

زیادەڕۆیی نیە،گەر بڵێم لەم وەرامانەدا،سەبارەت بە پرسە نادیارەکانی بیری نەتەوەیی و چالاکییەکانی لە نیوسەدەی رابووردوودا، کۆمەڵێ بابەتی نەبیستراو، بەرچاو دەکەون.چونکە ناوبراو،وەک کەسایەتییەکی کاراو لە نزیکەوە بەشدار و ئاگادار، زۆر بە راشکاوانەو راستگۆیانەو بێ پێچوپەنا، تیشک دەخاتە سەر لاپەڕەی مێژوویەکی پرشنگداری خەبات و بیری نەتەوایەتیمان .

خوێنەری بەڕێز..

سەروەختێ پریاسکەی ئەم پرسیارانەم لاکردەوە، مامۆستا بە خۆشییەوە بەدەنگ داخوازییەکەمەوە هات و لێبووردووانە و چالاکانە لەماوەیەکی کورتدا وەرامی دامەوە ، سەرئەنجام توانیمان ئەم بەرهەمەی لێ پێکبهێنین.

داواکاری لەشساغی و تەمەندرێژی و خزمەتی زیاترم بۆ مامۆستا ژیر . هیواخوازم ئاواتە بەرزەکەی مامۆستا، سەربەخۆیی کوردستان و ئازادی و یەکسانیی کوردو شەکانەوەی ئاڵای کوردستان بەسەر سەرتاپای نیشتمانی خۆشەویستماندا ،وەک دوا مەنزڵگای بەئارامی گەیشتن ،بە ئامادەگی مامۆستا بێنە دی.

دواجار،بەختەوەردەبم بەم کارە،لە پرۆژەی ((پرسیارەکان هێشتا تینووی وەرامن)) و بە سەرکردنەوەی ئەم کەسایەتییە پڕئەزموونەدا، توانیبێتم مەڵۆیەکی دیکە بخەمە سەر خەرمانی رۆشنبیریی نەتەوەیی و کتێبخانەی کوردیی.

هەڵۆ بەرزنجەیی ٢٠١٣/١٢/٢٠ بەرلین

1- هەڵۆ بەرزنجی: وەک باس دەکەن بیرۆکەی دامەزراندنی کاژیک سەرەتا لای تۆوە بوو و لە دوکانەکەی بەشیر موشیر و پاشان لەگەڵ مامۆستا جەمال نەبەزدا باست کردوە. دواجار لەماڵی مامۆستا هەردی << کۆمەڵەی ئازادی و ژیانەوە و یەکیتیي کورد>>کاژیکتان دامەزراند. وەک بۆمان دەگێڕنەوە، ناوەکەش هەر پێشنیاری تۆ بووە. سەرچاوەی ئەم هەموو بیرکردنەوەیە لە کوێوە هەڵدەقوڵێ؟ ڕۆڵ و نەخشی تۆ لەم هاوکێشەیەدا چی بوو؟ کێ سەرۆک یا بەرپرسی یەکەم یا سکرتێری گشتیبوو؟ ئایا کاژیک هیچ کۆنگرەیەکی بەستوە؟

جةمال نةبةز

ئةحمةد

كاميل ذير

فايةق عارف

فةرةيدون عةلي ئةمين

ئيحسان فوئاد

عةبدولآ جةوهةر

دامةزرينةراني كاذيك

- کامیل ژیر: لەراستیدا بیرۆکەی دامەزراندنی پارتێکی نەتەوەیی کوردی لەلای منەوە ، ئەگەڕێتەوە بۆسەردەمێک کە من سەر بە پارتی کۆمۆنستی عیراقیبووم لەماوەی(1948-1958) بێئەوەی لە کرۆکی شیوعیێتی گەیشتبێتم . ئەو سەردەمەش من هەر شەیدای دروسبوونی دەوڵەتی کوردیبووم . من کەلەو تەمەنی 14ساڵیەدا چوومە ڕێکخستنەکانی ئەو پارتەوە، وامئەزانی کلیلی سەربەخۆیی کوردستان لە مۆسکۆیە! کاتێکیش کە کۆمۆستەکان ئەیانوت کورد نەتەوەنیە، من بیرم ئەکردەوە بۆچی ئەبێ نەتەوەنەبێ!؟ ئەیانوت بەپێی مەرجەکانی ستالین نەتەوەنیە! من ئەموت جابائەویش وابڵێ.. ئیتر وردەوردە تا گەورەترئەبووم زیاتربیرم ئەکردەوە ، تالە 1958دا دەستەکانی ئەو پارتە کەوتەرو. لەوساڵەدا، جگە لەکردەوەکانیان، کتێبێکی زۆریش لەبابەت کۆمۆنستی و دژی کۆمۆنستی کەوتە بازارەوە . ئەوە سەرباری ئەوەی من خۆم لەبنەماڵەیەکی نەتەوەییبوم ، شێخ سەلامی هۆنیاری نەتەوەیی، خاڵی باوکم و ا ب هەوریی هۆنیاری نەتەوەیی مامم و فازیل نیزامەدینی

فەرهەنگساز برای لەخۆم گەورەتربو، منیش ئاسۆی بیرم زیاترکرایەوەو وازم لەو پارتە هێنا.
پارتی دیموکراتی کوردستانیش هەر بە گەزی مارکسێتی جاوی کوردیان ئەپێوا،
سەرکردایەتییەکەشیان پڕکرا لە شیوعی ، لەبەغدادیشەوە هەرەشەی تواندنەوەی کورد ئەکرا،
بۆیە زیاتر خولیای دامەزراندنی پارتێکی نەتەوەیی کوردیم کەوتەسەر.
لە1957ەوە، کاتێ دورخراوەیەکی سیاسیبوم لە ئەبوغرێب، بەدزییەوە ئەچوم بۆ بەغداد و هاتوچۆی دوکانەکەی مامۆستا بەشیر موشیریشم ئەکردو لەوێ زیاتر بەبرای هاوشارو هاوگەرەکم مامۆستا جەمال نەبەز ئاشنابوم و بیرۆکەی پێویستیی دامەزراندنی پارتێکی نەتەوەییم لەگەڵدا باسکرد. ئەویش دوایئەوەی لەراستگۆییم دڵنیابو، وتی لەسلێمانیش هەندێ هەمان بیرۆکەیان هەیە، ئەتوانی پەیوەندی بەوانیشەوە بکەی. . سەرەتا پەیوەندیم بە مامۆستا هەردییەوەکرد. بەسەرسوڕمانەوە قسەکانی لێوەرگتم، وتی تۆبەکۆمۆنست ناسراوی!! دوایئەوەی هەمووشتێکم بۆڕونکردەوە، گومانەکەی رەوییەوە . ئنجا پەیوەندیم بە مامۆستا فایەق عارفەوەکردو پیکەوە پەیوەندیمان بە مامۆستایان عەبدوڵا جەوهەرو فەرەیدون عەلی ئەمین و ئیحسان فوئادەوە کرد. ناوی هەندێ بەرێزیتریش هێنرا، بەڵام من بۆ دەستەی دامەزرێنەر پەسندم نەکردن. دوایی لەماڵی مامۆستا هەردی، دوای چەند دانیشتنێک، بیرۆکەکەمان پەسند کردو لە 1959/4/14دا بریاری دامەزراندنی رێکخراوێکی نەتەوەییماندا. لە هاتنەوەیەکیتردا لە بەغدادەوە بۆ سلێمانی لەگەڵ مامۆستا نەبەز، هەر لەماڵی هەردی زنجیرەیەک کۆبوونەوەیترمان ئەنجامدا .
لەبارەی ناوەوە، زۆر ناو وترا . من کۆمەڵەی ئازادی وژیانەوەو یەکێتی کورد (کاژیک)م پێشنیارکرد، هەروەها وشەی هاوبیر لەجیاتی هاوڕێ یا هەڤاڵ، هەردوکیان پەسندکران.
دوایئەوە کاژیکنامەو بەرنامەو پێرەوی ناوخۆمان نووسی. پێشنیاری KK. بەرامبەر بەیەکم کرد وەک لۆگۆیەک، ئەویش پەسندکرا. ئنجا لەبەرەوە لقەکانی سلێمانی و کەرکوک و کۆیەو بەغداد و ئەوروپا دامەزران، لیژنەی پەیوەندیی نێوان سەرکردایەتی و لقەکانمان بنیاتنا. لە رێگەی کوردێکی باکورەوە کە ناوی قەیابو وهاتوچۆی دوکانەکەی بەشیرموشیری ئەکرد لەبەغداد، داوامانلێکرد کاربکا بۆ دامەزراندنی لقی باکور ، بەڵام دوای گەڕانەوەی ، هیچ سۆراخێکیمان نەزانی. بەهیوابوین هاوبیرمان د. جەواد مەلا لقی رۆژئاوا دامەزرێنێ، بەڵام بۆیرێنەکەوت، بەڵکو ساڵی 1985 کۆنگرەی نیشتمانیی کوردستانی لە ئەوروپا دامەزراند کە ئەویش تەواوکەری کاژیکبو. بۆ رۆژهەڵاتیش ، دۆستایەتیمان لەگەڵ تێکۆشەری ناسراو ئەحمەد تۆفیق پەیداکردو باوەڕی تەواوی بە کاژیک هێنا، بەڵام لەبەرئەوەی سکرتێری حیزبی دیموکراتبو، نەئەبو کاری راستەوخۆ بۆ کاژیک بکات ، ناراستەوخۆ کەوتە هەوڵدان بۆ چەسپاندنی

بیرۆکەکانی کاژیک لەناو حیزبەکەیدا. چەپەکانی ناو ئەو حیزبە بەربەرەکانیان ئەکرد. دواجار تیرۆرکرا!

2- هەڵۆ: لەو کاتەدا پێداویستییەکانی ئەو کۆمەڵەیە چیبو؟

- ژیر: سەرەتا پێداویستیی ئەو کۆمەڵەیە، چاپخانەیەکی بچوکبو. من لە بەغدا ، بەهۆی چاپکردنی گۆڤاری هیوا کە سەرنوسەریبوم و بەهۆی چاپکردنی هەندێ بەرهەمی خۆمەوە، دۆستایەتیم لەگەڵ چاپخانەکان هەبو. هەندێ ئامێری چاپم لێکڕین کە ئەتوانرا شتی کەمو بەیانی پێچاپبکرێ . لەماڵەکەی خۆم دامنا تا برای هاوبیرمان مەحمودی حاجی ئابلاخی لەگەڵ هاوبیرێکیتر کە ناوەکەیم لەیاد نەماوە، لە سلێمانییەوە هاتن و بەستیان بە ژێری جێبەکەیانەوە و مەردانە گەیانیانەوە سلێمانی ! جگەلەوە پێویستیمان بە پارەیەکی کەم هەبو، ئەوەمان بە ئابونەی ئەندامان دابینئەکرد. بۆ وەڵامی کۆتایی پرسیارەکەی پێشوت ، من هەر ئەندامی دەستەی دامەزرێنەرو سەرکردایەتیبوم . ئەو کۆمەڵەیەش لە هیچ قۆناغێکدا سەرۆک یا بەرپرسی یەکەم یا سکرتێری گشتیی نەبو، بە سەرکردایەتی بەکۆمەڵ ئەمانبرد بەڕێوە . بارودۆخیش لەبارنەبو بۆئەوەی هیچ کۆنگرەیەک ببەستین. ئەندامەکانی سەرکردایەتیش، بەپێی ئەلفوبێ: ئەحمەد هەردی،ئیحسان فوئاد، جەمال نەبەز،عەبدوڵا جەوهەر،فایەق عارف، فەرەیدون عەلی ئەمین و کامیل ژیر بون. دوای تێکەڵبونی پارتی گەلی کوردیش، محەمەد عەزیزو محەمەد هەرسین بوونە ئەندامی سەرکردایەتی. بە هۆی چالاکی و لێوەشاوەییەوە، عەبدولکەریم عارفیش کرایە ئەندامی سەرکردایەتی.

3 . هەڵۆ: بە هەق دەکرێت، دامەزرێنەرانی کاژیک بە< دەستەبژێر و هەڵبژاردەی بێوێنە دابنرێن>. گێڕانەوە و باسەکانی لەمەڕ ئەم بابەتە، جۆراوجۆر و فرەڕەهەندن. ئایا بەیەکگەیشتن و گردبونەوەی ئەم دەستەیە لەدەوری یەکتر و بڕیاری دامەزراندنی کاژیک ،ڕێکەوتە یاخود پێشوەخت زانیاریی تەواوتان لەسەر یەکتر هەبوە؟

- ژیر: بێگومان ،کەم یا زۆر، زانیاریمان لەسەر یەکدی هەبو. ئەی چی وایکرد من هەندێکیان پەسندو هەندێکیان پەسند نەکەم؟ ئێمە هەمو خەڵکی شارێکی بچوکبوین . بیرمان نەچێ ، بانگەوازی عەرەبە شۆڤێنیەکان بۆ تواندنەوەی کوردو هەڵمەتی شیوعیەکان بۆناو سەرکردایەتی پارتی، دو هاندەربون بۆئەوەی لەسەر کارەکەمان پێداگربین. جگەلەوە هەر یەکێکمان پاشخانێکی نەتەوەیی هەبو. بۆنمونە مامۆستا نەبەز ، وەک لە نوسینێکیدا ئەڵێ: لەساڵی 1956ەوە بیری لە پێویستیی ڕێکخراوێکی نەتەوەیی کوردی کردۆتەوە ، هەر لەو

ساڵەشدا نامیلکەی کفاح ئەلئەکرادی نووسیبو کە دەنگدانەوەیەکی زۆری هەبو. بۆیە بەهۆی ئەو پاشخانە هزرییەوە ، هەمومان وا زو لەسەر کارەکە پێکهاتین .

4 . هەڵۆ: وەک کاژێک دەتانویست چی بکەن و بۆتان جێبەجێ نەبو، یان نەتانکرد و ئێستا لێی پەژیوانن؟

- ژیر: ئەمانویست زۆرشت بکەین. وەڵامی ئەم پرسیارە لە کاژێکنامەو ئەدەبیاتی کاژێکدا بەدرێژی هەیە. بەکورتی ئامانجمان ئازادیی کوردو رزگاری و سەربەخۆیی سەرتاسەری کوردستان و چەسپاندنی رژێمی کاژێکیبو،کاژێک رێکخراوێکی ناوچەیی نەبو، بەڵکو بۆ هەمو بەشەکانی کوردستانبو. ئەوەی لێی پەشیمانین: ئێمە بەمەرجێکی زۆرەوە ئەندامماں وەرئەگرت! نەئەبو وابوایە. چونکە ئەوە بوە هۆی ئەوەی بنکەیەکی جەماوەری فراوانمان نەبێ!

5 . هەڵۆ: ئەو شێوازە زۆر تایبەتییەی کارکردنی کاژێک بە نهێنی و هەڵبژاردنی لایەنگر و هاوبیر بەو پێودانگە سەختەی داتاننابو، چ پەند و ئەزمونێکی لە هەنوکەدا پێ بەخشیون؟

- ژیر: شێوازە نهێنییەکەی کاژێک، ناچاریبو. رژێمە داگیرکەرەکانی کوردستان لەسەر داواکردنی ئۆتۆنۆمییەک یا هەندێ مافی رۆشنبیری ، کوردیان لە سێدارە ئەدا! ئەی لەسەر سەربەخۆیی چۆن!؟ دو هاوبیری ئێمە(حەمە ساڵح هێتلەرو مامۆستا عیزەت)یان لەسێدارەدا تەنیا لەسەرئەوەی وتبویان ئێمە کاژێکین! شیوعی و پارتیش ئەوەندەی ئەو رژێمانە دژایەتییان ئەکردین! چونکە لە گەشەکردنی ئێمەدا، لاوازبونی خۆیان ئەبینی! هەمیشە پروپاگەندەی ئەوەیان لەدژ ئەکردین کە ئێمە پیاوی ئەمەریکاو ئێرانین! بە کوردکوژە ناویانئەبردین! بە نارەوا تاوانەکانی کانی ماسی و کوشتنی شیوعیەکانیان خستە ئەستۆی کاژێک! وەک ئەوترێ: ئەوی بژی ئەبینێ. ئەوانەی بەئێمەیانئەوت کوردکوژە،خۆیان لەشەڕی ناوخۆدا نزیکەی 4 هەزار گەنجی کوردیان لەیەکتری کوشت! کێ کوردکوژەدەرچو!؟ (لێرەدا وەک سەرنجێک، ئەڵێم: لەم گفتوگۆیەدا، مەبەستمان لە شیوعیەکان و پارتییەکان، ئەوانەی پەنجاکان و شەستەکانی سەدەی پێشوە، نەک ئێستا)

وەرگرتنی هاوبیرو لایەنگر بەو پێوانە سەختە کە ئەنجامەکەی باشنەبو، ئەوەی فێرکردوین کە بۆ هەوڵێکیدی، پێوانە سەختەکان تەنیا بۆ رابەرایەتیبێ، بۆ بنکەکان(قواعد) تەنیا ئەوەبێ ناپاکیی نیشتمانیی نەکردبێ.

6 هەڵۆ: ئەوترێ ژمارەی ئەندامانی کاژێک لەسنوری پەنجەکانی دەستابوە!؟

- ژیر: ئەوە قسەی نەیارەکانی کاژێکە. جائەگەر وابوبێ بۆچی لەکاژێک تۆقیبون؟

کاژیک سەرەتا لەحەوت ئەندامەکەی دەستەی دامەزرێنەرەوە هاتە مەیدان. دوایی بە تێکەڵاوبونی پارتی گەلی کورد، هەردو هاوبیر محەمەدی عەزیزو شێخ محەمەدی هەرسین، بونە ئەندامی سەرکردایەتی. پاشتر هاوبیر عەبدولکەریم عارف بەڕێوەبەری کتێبخانەی گشتیی سلێمانی و پارێزەر، کرایە ئەندامی سەرکردایەتی و ئەندامی لیژنەی پەیوەندی لەنێوان سەرکردایەتی و لقی سلێمانیدا.

ئێستا ماوەیەکی زۆر تێپەڕیوەو ناوی هەمو ئەندامەکان لە یادنەماون. پێش ئەم گفتوگۆیە، جگە لەوانەی خۆم ئەمزانین، بە نامە داوام لەهەندێ هاویبرکرد، هەریەک لای خۆیەوە ناوی هاوبیرانی کاژیک و هەردو ڕێکخراوی نەتەوەیی: لاوان و قوتابیانم بۆبنێرن، بەسوپاسەوە ئەو ناوانەی لەبیری ئەوانیشدا مابون گەیشتن. وامنیش پێشکەش بەڕێزتانی ئەکەم بە پێی پیتەکانی ئەلفوبێ :

ئەحمەد ئەمین ئەفەندی – چالاکوانی سیاسی

ئەحمەد رەئوف – ئەحمەد نەقیب- سیاسەتکار

ئەحمەد ساڵح ئەحمەد – چالاکوانی سیاسی

ئەحمەد سەلام – هۆنیارو سیاسەتکار- کەرکوک

ئەحمەد شەمەیی – چالاکوانی سیاسی

ئەحمەد عەبدوڵا – چالاکوانی سیاسی

ئەحمەد قادر بەنا – چالاکوانی سیاسی

ئەحمەد محەمەد – چالاکوانی سیاسی

ئەحمەد هەردی- مامۆستا

ئەنوەر برزو – چالاکوانی سیاسی

ئەنوەر عارف قەرەچەتانی – چالاکوانی سیاسی

ئەنوەر عەلی نەجار – شەهید

ئەنوەر مەجید سوڵتان- ئەفسەر – شەهید

ئومێد جەلال – چالاکوانی سیاسی

ئومێد عەباس - جالاکوانی سیاسی

ئیبراهیم رەسوڵ - چالاکوانی سیاسی

ئیحسان سدیق – شەهید

ئیحسان عەبدولکەریم فوئاد- د. ئیحسان

ئیسماعیل حەمەسور – چالاکوانی سیاسی
ئیسماعیل کەریم رەش – چالاکوانی سیاسی
ئیسماعیل گوڵبار – چالاکوانی سیاسی
ئیسماعیل محەمەد – چالاکوانی سیاسی
بابا تایەر شێخ غەریب – چالاکوانی سیاسی
باڤە شێرکۆ – سیاسەتکار لە رۆژئاوای کوردستان
بایز محەمەد- بایزی شێخ محەمەدی بەنا
بەختیار ئەحمەد قازی – چالاکوانی سیاسی
بەختیار ئیبراهیم – چالاکوانی سیاسی
بەختیار حامید ئەسعەد – چالاکوانی سیاسی
بەختیار وەلی – چالاکوانی سیاسی
بەرزان محەمەد سابیر – چالاکوانی سیاسی
بەرهەم ئەحمەد – چالاکوانی سیاسی
بەکر خالید – بەکری حاجی مەلا خالید
بەکر حاجی ئەحمەد – چالاکوانی سیاسی
بەکری خانم – چالاکوانی سیاسی
بەکر قادر حەلاو – چالاکوانی سیاسی
بەکر محەمەد کەریم - چالاکوانی سیاسی
بەکر محەمەد مەولود – چالاکوانی سیاسی
بەکری مەلا قادر – چالاکوانی سیاسی
بەکری مەلا مەجی – چالاکوانی سیاسی
بەهمەن زاگرۆز- چالاکوانی سیاسی
برایمی حاجی کەریم – چالاکوانی سیاسی
برایم حەمە عەلی- ریشە- چالاکوانی سیاسی
بروسکە ئیبراهیم_ ئە ندازیار، کوڕی مامۆستا ئەحمەدی قازی
بەرزان عەزیز – چالاکوانی سیاسی
بێستون محەمەد ئەمین – چالاکوانی سیاسی
پشکۆ ئەمین- نووسەرو چاودێری سیاسی

پەیوەند   - پ.م   شەهید

پیرۆز خان – حاجی پیرۆز

تالیب تایەر – چالاکوانی سیاسی

تایەر حەمەئەمین – ماوەتی-چالاکوانی سیاسی

تایەر شێخ عیزەت – چالاکوانی سیاسی

تایەر محەمەد موراد – چالاکوانی سیاسی

تەها حەمە سەعید- چالاکوانی سیاسی

تەها محەمەد ساڵح عەزیز – چالاکوانی سیاسی

تۆفیق نوری بەگ- چالاکوانی سیاسی- شەهید

جەزا - مامۆستا جەزا- چالاکوانی سیاسی

جەزای عەلی کاتب- شەهید

جەزا حەمە ئابڵاخی – چالاکوانی سیاسی

جەزا رەشید ئەحمەد شانە - چالاکوانی سیاسی

جەلال بەردەزەردی – شێخ جەلالی بازرگان

جەلال حاجی حسەین- کەلۆش – شەهید

جەلالی حاجی دەروێش – چالاکوانی سیاسی

جەلال عەلی شاپور- چالاکوانی سیاسی

جەلال قادر- جەلالی دەروێش قادر چالاکوانی سیاسی

جەلال محەمەد قەپانچی – چالاکوانی سیاسی

جەمال سابیر ئەحمەد – چالاکوانی سیاسی

جەمال نوری – چالاکوانی سیاسی

جەمال عوسمان دایی – چالاکوانی سیاسی

جەمال عەلی - مامۆستا

جەمال غەفور- جەماله رەش

جەمال قادر – چالاکوانی سیاسی

جەمالی حەلاو-شەهید

جەمالی سەراج – چالاکوانی سیاسی

جەمال سەعید غەفور – چالاکوانی سیاسی

جەمال شاربازێری – هۆنیار
جەمال عەزیز – چالاکوانی سیاسی
جەمال عەلی قادر – چالاکوانی سیاسی
جەمال کونجرینی – چالاکوانی سیاسی
جەمال مستەفا – چالاکوانی سیاسی
جەمال نەبەز – د. جەمال نەبەز
جەمال نوری – چالاکوانی سیاسی
جەمال وەستا محەمەد - شەهید
جەمیل مەحمود عێراقی- چالاکوانی سیاسی
جەمیل مەردۆخی – چالاکوانی سیاسی
جەواد مەلا – د. جەواد- رۆژئاوای کوردستان
جیهان عومەر- نوسەر و چاودێری سیاسی
حامیدی حاجی غالی – چالاکوانی سیاسی
حسێن ئەحمەد – چالاکوانی سیاسی
حسێن فارس – چالاکوانی سیاسی
حسێن فەتحوڵا – چالاکوانی سیاسی
حسێن محەمەد عەزیز- د. حسێن
حەمە ئەمین گوڵچین- سەرلق لە هێزی خەبات- شەهید
حەمە رەشید حەموش
حەمە رەشید هەرەس – نووسەرو هونەرمەند
حەمە سدیق ناشاد – چالاکوانی سیاسی
حەمە سەعید جاف – چالاکوانی سیاسی
حەمە عەلی ئەحمەد – کەمئەندام
حەمە عەلی حەمە موراد- چالاکوانی سیاسی
حەمە عەلی فەرەج- مامۆستا
حەمە غەریب – ئەندازیار
حەمە قادر- بەرزی- ئەندازیار
حەمەی حاجی مەحمود – چالاکوانی سیاسی

حەمە یادگار – چالاکوانی سیاسی
خولە خڕە - شەهید
خەسرەو جاف – ئەندازیار
دارا حەسەن یارە- چالاکوانی سیاسی
دارا عەبدولقادر – چالاکوانی سیاسی
دارا محەمەد ئەمین – چالاکوانی سیاسی
دلاوەر کاکە زیاد - کۆیی
دڵشاد مەریوانی - شەهید
دڵشاد سدیق – چالاکوانی سیاسی
دلێر رەشید – دلێر یارە
رزگار رەشید- ئامۆزای د. سەربەست
رزگار وەلی – چالاکوانی سیاسی
رەحیم حاجی مەحمود - شەهید
رەحیم غەفور – چالاکوانی سیاسی
رەفیق نوری بەگ – چالاکوانی سیاسی
زاهیر حەمە کۆیی - چالاکوانی سیاسی
زاهیرە سمێڵ – چالاکوانی سیاسی
زاهیر عەلی – چالاکوانی سیاسی
زەینەب خان – چالاکوانی سیاسی
ساجیدە خان – چالاکوانی سیاسی-بادینان
ساڵح فەرەج – چالاکوانی سیاسی
سالە پیر – چالاکوانی سیاسی
سدیق تۆفیق – چالاکوانی سیاسی
سدیق محەمەد فەتاح – چالاکوانی سیاسی
سلێمانی قەساب – برای عەلی و مەحمود حەمەجان
سەباحی غالب - رۆشنبیرو سیاسەتکار
سەرووەت محەمەد- د. کوردۆ عەلی
سەرووەر محەمەد – چاڵاکوانی سیاسی

سەعید گەوهەر- چایچی- شەهید

سەلاح سەلام – چالاکوانی سیاسی-کەرکوک

سەلاح محەمەد ئەمین – چالاکوانی سیاسی

سیروان جەمال – چالاکوانی سیاسی

سیروان سەعید مەلا عەباس-چالاکوانی سیاسی

شەریف مەحمود – چالاکوانی سیاسی

شەریف مەولود – مامۆستا – شەهید

شەماڵ عەزیز عەبدولرەحمان- فەرمانبەر- جوانەمەرگ

شەوکەتی حاجی موشیر – شەهید

شەهید بێستون – لە قەیوان شەهیدکرا

شەهید بێستون – لە مامەخەلان شەهیدکرا

شەهید فارس – لە مامە خەلان شەهیدکرا

شێرزاد فاتیح – مامۆستا شێرزاد- کەرکوکی

شێرکۆ بێکەس- فەرمانبەر

شێرکۆی شێخ عەلی - شەهید

شێرکۆ هەژار- فەرمانبەر رۆژهەلات

عارف ئەحمەد - عارفە سور

عەبدوڵا ئاگرین- د. عەبدوڵا

عەبدوڵا ئەحمەد – چالاکوانی سیاسی

عەبدوڵا بەکر ئەمین – چالاکوانی سیاسی

عەبدوڵا کۆرناڵ - مامۆستا

عەبدوڵا جەوهەر- فەرمانبەر

عەبدوڵا مەجید بەگ- چالاکوانی سیاسی

عەبدوڵا مەحمود – چالاکوانی سیاسی

عەبدول سەعید – چالاکوانی سیاسی

عەبدوڵا سەردار – چالاکوانی سیاسی

عەبدولکەریم عارف- پارێزەر

عەبدولواحید حەمە بۆر – چالاکوانی سیاسی

عەبەی فارس – چالاکوانی سیاسی
عەتا سوڵتان – چالاکوانی سیاسی
عەتا محەمەد موراد – پارێزەر
عەدنانی حاجی پیرۆز – چالاکوانی سیاسی
عەریف کەمال_چالاکوانی سیاسی-کەرکوک
عەزیز ئەتروشی - چالاکوانی سیاسی
عەزیز ئەحمەد عەبدوڵا – چالاکوانی سیاسی
عەزیز حاجی کەریم – چالاکوانی سیاسی
عەزیز رەزا – چالاکوانی سیاسی
عەزیز شەفیق- ئەفسەر
عەزیز عەبدولرەحمان – باوکی شەماڵ
عەزیز فەتحوڵا – چالاکوانی سیاسی
عەزیز قادر هەتیو – چالاکوانی سیاسی
عەزیز میرزا کەریم – چالاکوانی سیاسی
عەلی بەگی جاف – چاودێری سیاسی
عەلی تۆفیق – د. سەربەست
عەلی تۆفیق – عەلی مالیە-چالاکوانی سیاسی
عەلی تۆفیق سروچک – چالاکوانی سیاسی
عەلی جەلال تۆفیق- چالاکوانی سیاسی
عەلی حەموش – چالاکوانی سیاسی
عەلی رەشید – چالاکوانی سیاسی
عەلی سور – مامۆستا
عەلی سەردار – چالاکوانی سیاسی
عەلی سەید سەعید – چالاکوانی سیاسی
عەلی فەیزوڵا – چالاکوانی سیاسی
عەلی ماردین – چالاکوانی سیاسی
عەلی مامە - چالاکوانی سیاسی
عەلی محەمەد ئەحمەد – چالاکوانی سیاسی

عەلی محەمەد نوری – چالاکوانی سیاسی
عەلی مەشخەڵ – شەهید
عوسمان ئامە –- شەهید
عوسمان ئەحمەد – شەهید
عوسمان حاجی ساڵح – خەفاف
عوسمان حاجی عەبدوڵا- برای مولازم عومەر
عوسمان رەشید- مامۆستا
عوسمان حەمە عەزیز – چالاکوانی سیاسی
عوسمان سەعید – چالاکوانی سیاسی
عوسمان سەرقەبرانی – چالاکوانی سیاسی
عوسمان عەلی – چالاکوانی سیاسی
عوسمان فەرەج دارۆغا – چالاکوانی سیاسی
عوسمانی مەلا قادر – چالاکوانی سیاسی
عوسمان محەمەد- عوسمانی شێخ محەمەدی بەنا
عوسمان محەمەد ساڵح – برای شەهید مامۆستا یاسین
عومەر ئیسماعیل – چالاکوانی سیاسی
عومەر حاجی قادر – چالاکوانی سیاسی
عومەری حەلاو – شەهید
عومەری حەمە - چالاکوانی بسیاسی
عومەر سابیر ئەحمەد – چالاکوانی سیاسی
عومەری ساڵح مەنسور – شەهید
عومەر شەمەیی- چالاکوانی سیاسی
عومەر عەبدوڵا- مولازم عومەر
عومەر عیزەت – چالاکوانی سیاسی
عومەر فەرەج دارۆغایی- چالاکوانی سیاسی
عومەر کەریم – چالاکوانی سیاسی
عومەر محەمەد فەرەج – چالاکوانی سیاسی
عومەر مینە - چالاکوانی سیاسی

عیزەت رەشید - عێزەتە سور- مامۆستا – شەهید
عیزەت مەلا رەحیم – چالاکوانی سیاسی
غاندی ئەنوەر تۆفی – سیاسەتکار
غەریب پیرە - چالاکوانی سیاسی
غەریبی فیتەر – شێخ غەریب-چالاکوانی سیاسی
غەفور ئەمین- مامۆستا
غەفور ژاژڵەیی- شەهید
فاروق فەقێ رەشید – چالاکوانی سیاسی
فازیل محەمەد ئەمین- سەراج
فازیل محەمەد تۆفیق – چاڵاکوانی سیاسی
فازیل مەلا تۆفیق – نەقشبەندی
فایەق عارف- مامۆستا
فایەق گوڵپی – د. فایەق
فەتاح عەبدولرەزاق- چالاکوانی سیاسی
فەتاح فەرەج دارۆغایی- چالاکوانی سیاسی
فەتاح محەمەد ئەمین – فەتاح ئاغا – شەهید
فەتاح نوری بەگ- فەرمانبەر
فەرەج ساڵح – چالاکوانی سیاسی
فەرەج رەحیم رەمەزان _ چالاکوانی سیاسی
فەرهاد خەفاف – شەهید
فەرهاد سدیق(سمکۆ) – مامۆستا
فوئاد سدیق – چالاکوانی سیاسی
فوئاد عەبدوڵا- چالاکوانی سیاسی
فوئاد محەمەد ئەمین سەراج- نووسەرو سیاسەتکار
فەرهاد ئەحمەد- د. فەرهاد
فەرهاد خەفاف_ نووسەرو سیاسەتکار- شەهید
فەرهاد عەبدولحەمید- سیاسەتکار
فەرهاد عەبدولقادر- چاودێری سیاسی- کەرکوکی

فەرەیدون ئەحمەد – چالاکوانی سیاسی
فەرەیدون رەئوف – چالاکوانی سیاسی
فەرەیدون عوسمان_چالاکوانی سیاسی-کەرکوک
فەرەیدون عەبدولقادر- چاودێری سیاسی- کەرکوکی
فەرەیدون عەلی ئەمین- مامۆستا
فەرەیدون فەقێ رەشید - چالاکوانی سیاسی
فەرەیدون محەمەد – چالاکوانی سیاسی
قادر حاجی حەسەن – چالاکوانی سیاسی
قادر حاجی عەلی – سیاسەتکار
قادر شێخ محەمەد – چالاکوانی سیاسی
قادر عومەر- وەستا قادر – چالاکوانی سیاسی
قادر غریب
قادر مستەفا – ئەکتەر
قوربانی مام رەش - شەهید
کامیل ژیر- پارێزەر
کامیل شەفیق – چالاکوانی سیاسی
کامیل محەمەد ئەمین سەراج-سیاسەتکار
کەریم دان زێڕ – چالاکوانی سیاسی
کەریم سەلام- مولازم کەریم – شەهید
کەریم شێخ حەسەن - مامۆستا
کەریم عومەر – مامۆستا
کەریم مەجید – چالاکوانی سیاسی
کەریم مەحمود – شێخ کەریمی خەیات
کەریم لهۆنی- چاودێری سیاسی
کەریم محەمەد - چالاکوانی سیاسی
کەریمی وەستا عومەر – چالاکوانی سیاسی
کۆفان – چالاکوانی سیاسی – شەهید
کەمال ئەحمەد- د. کەمال

کەمال ئەحمەد حەسەن – چالاکوانی سیاسی

کەمال شێخ مەجید – چالاکوانی سیاسی

کەمال جەمال موختار- رۆژنامەنوس

کەمال تایەر رەشید – چالاکوانی سیاسی

کەمال *عوسمان دایی- خاڵۆزای کەمال موختار*

کەمال عەبدوڵا محێدین – چالاکوانی سیاسی

کەمال عەلی- د.کەمال

کەمال عەلی نانەوا – چالاکوانی سیاسی

کەمال محەمەد عارف – مامۆستا

کەمال مەعروف – چالاکوانی سیاسی

کەمال عارف – چالاکوانی سیاسی

کەمال فەتاح – چالاکوانی سیاسی

کەمال هاواری - چالاکوانی سیاسی

گورونی سابیرە سووری قەساب – چالاکوانی سیاسی

گەردون عومەر – چالاکوانی سیاسی

لەتیف حامید- نوسەرو سیاسەتکار-کەرکوکی

لەتیف عەلی- لەتیفی جوانەمەرگ

لەتیف قەرەداخی- ب. هەندرین

لۆفری نابۆ – چالاکوانی سیاسی

ماهر محەمەد ئەمین – چالاکوانی سیاسی

محەمەد جەزا قادر – چالاکوانی سیاسی

محەمەد جەلال تۆفی چالاکوانی سیاسی

محەمەدی حاجی ئەحمەد- مولازم محەمەد- شەهید

محەمەدی ئەحمەدی – چالاکوانی سیاسی

محەمەد حاجی شێخ ئەحمەد – چالاکوانی سیاسی

محەمەد حاجی مەرۆیی – مولازم – شەهید

محەمەدی دەروێش نادر –شەهید

محەمەدی دارتاش-حەمە سور-چالاکوانی سیاسی

محەمەدی زێڕینگەر – چالاكوانی سیاسی

محەمەد ساڵح – هۆشمەند- سیاسەتكار

محەمەد ساڵح فەرەج هیتلەر- مامۆستا- شەهید

محەمەد شەوقی- مولازم – شەهید

محەمەد رەشید حەسەن- چالاكوانی سیاسی

محەمەد شیرین – چالاكوانی سیاسی

محەمەد عومەر – چالاكوانی سیاسی

محەمەد عەبدولفەتاح – د. محەمەد

محەمەد عەزیز- خاڵە حەمە - سیاسەتكار

محەمەد كەریم – هێمن

محەمەد فەرەج دارۆغایی – چالاكوانی سیاسی

محەمەد مستەفا- ئازاد مستەفا

محەمەد فەتحوڵا – چالاكوانی سیاسی

محەمەد محێدین – چالاكوانی سیاسی

محەمەد مەجید- فەرمانبەر

محەمەد مەلا عومەر – چالاكوانی سیاسی

محەمەد مەولود – چاڵاكوانی سیاسی

محەمەد هەرسین - شەهید

مژد تاهیر- ئەندازیار

مستەفا بابە گەورە - چالاكوانی سیاسی

مستەفا سلێمان- ئەندازیار

مستەفا مینە - چالاكوانی سیاسی

مەحمود حاجی – ئابلاخی

مەحمود خەرامان – چالاكوانی سیاسی

مەحمود شێخ محەمەد – چالاكوانی سیاسی

مەلای خەیاڵ – چالاكوانی سیاسی

مەزن عوسمان فایەق – چالاكوانی سیاسی

مەنسوور شێخ كەریم حەفید- ئەفسەر

مەهدی – وەستا مەهدی کاشی

مەهدی مەلا عەلی – چالاکوانی سیاسی

ناسر شێخ کەریم حەفید- برای شێخ مەنسور

نوری حەمە عەلی- جێگری ئامر هێزی خەبات- شەهید

نوری شەریف –چالاکوانی سیاسی

نوری شێخ ئیسماعیل – چالاکوانی سیاسی

نوری عەبدولا – چالاکوانی سیاسی

نوری قادر - چالاکوانی سیاسی

نوری کەریم- مامۆستا

نوری نامیق – چالاکوانی سیاسی

نەبەز عەزیز - چالاکوانی سیاسی

نەجمەدین حەسەن – چالاکوانی سیاسی

نەسرەدین ئەحمەد – چالاکوانی سیاسی

نەورۆز مەلا عەلی – چالاکوانی سیاسی

نەوزاد سابیر – چالاکوانی سیاسی

وریا ئەحمەد قازی – برای بروسکە

وریا براخاس- چالاکوانی سیاسی

وەستا سالحی بەنا – چالاکوانی سیاسی

هادی – مامۆستا هادی

هاواری نوری حەلاو – شەهید

هیوا مستەفا – چالاکوانی سیاسی

هیوا نیزامەدین- ئەندازیار

یوسف مارف زەند –چاکوانی سیاسی

یوسف سەعید – چالاکوانی سیاسی

یوسف ناسرۆ - چالاکوانی سیاسی = 360

ئەوانە، بێجگە لە پێشمەرگەکانی ناو هێزەکانی شۆڕشی ئەیلول کە کلیلەی ناوەکانیان لای خۆیانبو و مەزەندە ئەکرێن بە زیاتر لە 5000 پێنج هەزار گۆشکراو بە بیروباوەڕی کاژیک.

جگە لەو بەڕێزانە، کەسانێکی پایەبەرز هەبون کە ئەندام نەبون، بەڵام هەواداری کاژیکبون، لەوانە:

بەشیر موشیر – کەسایەتی کۆمەڵایەتی

جەمال رەشید – د. جەمال - مێژونوس

جەمال نیزامەدین – ئەندازیار

جەمیل رۆژبەیانی – مێژونوس و نووسەر – شەهید

حەسەن شێخ حەمە مارف – نووسەر

عەلی تۆفیق – د. عەلی- مامۆستای کیمیا

عەلی سام ئاغا – کەسایەتیی کۆمەڵایەتی

فازیل نیزامەدین – فەرهەنگسازو نووسەر

قادر نوری بەگ – چاودێری سیاسی

کوردستان موکریانی – د. کوردستان

گیو موکریانی – فەرهەنگساز و نووسەر

محەمەد گولانی – شێخ محەمەد

محەمەد نوری عارف – د. محەمەد

بەداوای لێبوردنەوە لەوانەی ناوەکانیان بیرچون، بەتایبەت پێشمەرگەی هێزەکانی شۆڕش . ئەو ژمارانەش بۆ ئەو رۆژە ترسناکانە کەم نەبون. سوپاس بۆ ئەوانەی ناویان نەهێنراوە ئەگەر ئاگادارمانبکەن تا لە هەلێکیتردا ئاماژەیان بۆبکەین. وەک سەرنجێکیش: مەبەستمان لەناوهێنانی هەمو ئەو بەڕێزانە، یەکەم: وەڵامێکە بۆ ئەوانەی ئەڵێن ژمارەیان لەپەنجەکانی دەست تێنەپەڕیوە. دوەم: ناوهێنانیان، سەروەرییەکە بۆ خۆیان و نەوەکانیان کە لەو رۆژە ترسناکانەدا گیانی خۆیان خستۆتە مەترسییەوە لەپێناوی خەباتی سەربەخۆییخوازانەدا بۆ نەتەوەکەیان. سێیەم: ئەوەش شانازییەکیترە کە تا ئێستا هێچ پەڵەیەکی وەک ناپاکی، گەندەڵی، جاشێتی و فایلی بەعسیان نیە. .

7- هەڵۆ: کاژیک چ داهێنان و وەرچەرخانێکی لەبواری هزر و روانگەی کوردایەتییەوە هێنایە کایەوە؟

- ژیر: تا دامەزراندنی کاژیک، کوردایەتی زیاتر لەخولگەی سۆزدابو ، مێژوی کورد لەدیدی نەتەوەییەوە، شینەکرابوەوە، بەرپەرچی بیردۆزەکانی مارکسیتی نەدرابوەوە، چەمکی ئیمپریالیزم وابو کەتەنیا رۆژئاوا ئەگرێتەوە، کوردایەتی بەقۆناغێک ناوئەبرا لەمێژوداو...هتد

کاژیک، هەمو ئەو دیدوبۆچونانەی رەتکردەوە. سەرنجدانێکی ورد لە ئەدەبیاتی کاژیک، بەتایبەتی پەرتوکی کاژیکنامە، حقیقەت کاژیک، گۆڤاری چرای کوردستان و گۆڤاری نەوەی کورد، بەشێکی زۆر لەداهێنان و وەرچەرخانەکانی بواری هزرو روانگەی کوردایەتی پیشانئەدەن، هەرچەندە ئەو بەرهەمە هزرییانە نەئەگەیشتنە دەستی هەموکەس بەهۆی نهێنیەتیەکەی کاژیکەوە، بەلام دو نامیلکە کەبە ئاشکرا دەرچون، وەرچەرخانێکی گەورەیان لەبواری هزریی کوردایەتیدا، لەناو خەڵکدا، هێنایە کایەوە.

سەرەتا، گزنگی خۆری هزری کاژیک: دیوانی هۆنراوەی کوردایەتیبو (کوردایەتی بیروباوەڕمانە، ئامانجی نزیک و دوورمانە- کامیل ژیر) بەپێشەکییەکی مامۆستا جەمال نەبەزەوە، ئەوە یەکەم تەقینەوەیەکی بیری کاژیکبو بەئاشکرا، تیراژەکەی 3000 دانەبو. کتێبخانەی سیدیانیش لە سنە 5 جار هەزاران دانەیان لێچاپ و بلاوکردەوە، مامۆستا فوئاد سەراجیش جارێکیتر لەناو نامیلکەی (کوردایەتی بیری زیندووە)دا، چاپی کردەوە- 2006.

ناوەرۆکی ئەم دیوانە شۆڕشێکی هزریی لەناو لاوان و رۆشنبیرانی کوردا بەرپاکرد، بە لاوان و رۆشنبیرانی ناو پارتی دیموکراتی کوردستانیشەوە. ئێستەش جاروبار لەسەر رێگاو لە هەندێ شوێندا خەڵکانێک پێمئەڵێن هەمو یا زوربەی هۆنراوەکانی دیوانی کوردایەتیمان لەبەرەو لەوهۆنراوانەو لەنامیلکەی(کوردایەتی بزووتنەوەو برواو رژێمە)ەوە فێرێ کوردایەتی بوین.

لەو دیوانەدا ئەوە پیشاندراوە کە:کوردایەتی بیروباوەڕە، ئامانجە، یەکگرتنەوەی پارچەکانی کوردستانە، سەربەخۆییە، رژێمی پاشەڕۆژە، یەکسانییە، مرۆڤایەتییە، بزووتنەوەیەکی هەتاهەتایە، ئاشتیخوازییە بەسەربەرزییەوە، هێزە، شۆڕشە، فیداکارییە، ئازادی و سەربەستیە، رەوشتپاکییە، بەختیارییە بۆکورد، کوردایەتی، قۆناغێکنییە لەمێژودا، راستییەکی هەتاهەتایە، فەلسەفەو باوەڕوبیرە، کوردستان تەنیامڵکی کوردە، ئامانجی کوردایەتی دەوڵەتێکی کوردیی سەربەخۆیە کە ئازادی و یەکسانی تیا دەستەبەربکرێ.

ئەم بیرو دیدو بۆچونانە، ئەشێ لەم سەردەمەدا ئاساییبن،بەلام لەرۆژگاری وتنی ئەو هۆنراوانەدا، داهێنان و بوێری و وەرچەرخانی هزریبون لەبواری کوردایەتیدا

وەک بیرەوەرییەک، بەرگی دیوانەکە، ئالای کوردستانبو، هێشتا لە چاپخانەبو، مامۆستا عەزیز خانەقا کە بەرپرسی چاودێریی (ریقابە)ی کوردیبو، هاتە سەرم لە دوکانی بەشیر موشیرو وتی تۆ ماڵی منت وێرانکردوە، هەواڵەکە گەیشتۆتە زەعیم(قاسم) کە بەرگی دیوانەکەت بە عەلەمی کوردستان رازانۆتەوە!! ئەگەر وابێ، هەردوکمان ئەدەن بە دادگا و دیوانەکەش قەدەغە ئەکرێ! وتم وانیە . کە تەواوبو چەند دانەیەکت بۆ دێنم ،. کە رۆی، بۆئەوەی دیوانەکە قەدەغەنەکرێ

، چوم بۆ چاپخانەکەو بەرگەکەم گۆڕی، بەڵام وێنەی ڕۆژێکم هەر لەسەر دانا وەک هێمایەک بۆ ئاڵای کوردستان.

ئەم هۆنراوانە دوژمنێکی(ئەوڕۆژەی)کوردایەتییان هەژاند کەحیزبی شیوعیی عێراقیبو. بۆیە فەرمانیاندا بە کاک محەممەدی مەلا کەریم کە بە نامیلکەیەک بەرپەرچی ئەو بیروباوەڕانە بداتەوە لەژێرناوی(کوردایەتی کامیل ژیر لەژێر نەشتەری یەکالاکردنەوەدا 1960) .کاژیکیش بەنامیلکەیەک بەناوی(کوردایەتی بزوتنەوەو بڕواو ڕژێمە- نەشتەرە کولەکەی حەمەی مەلا کەریم لەژێر زەبری فەلسەفەی کوردایەتیدا 1960) بەناوی زەردەشتەوە وەڵامیدایەوە کە ئەم نامیلکەیە تیراژەکەی 3000 دانەبو، لەماوەیەکی کەمدا لەبازاڕدا نەما، ئنجا خەڵکی کەوتنە ئەوەی بەدەسخەت لەبەری بنوسنەوە. لەم نامیلکەیەشدا بەشێوەیکی فراوانترو بە ئاشکرا، بیروباوەڕەکانی کاژیک ناراستەوخۆ پیشاندران و خرانە هزری خەڵکییەوە. ئەوەش وایکرد کە پارتی خوێندنەوەی ئەو نامیلکەیەو دیوانی کوردایەتی، لەهەوادارانی قەدەغەبکا! بەڵام لاوان و قوتابیانی کوردستانی سەر بەپارتی، ئەو دو نامیلکەیەیان ئەکرد بەبەر پشتوێنەکانیانەوە کەئەچون بۆ بارەگای لاوان و قوتابیان وەک بەرەنگاربونەوەیەک بۆ ئەو قەدەغەکردنە!! جگەلەوە، بە کتێبخانەکانی سلێمانیشیان ڕاگەیان کەنابێ بیانفرۆشن. بەڵام شێخ محەممەدی گوڵانی هەر ئەیفرۆشت و ئەشیوت: ئەمانە ئنجیلی کوردن!.. لەگەڕانەوەیەکمدا بۆ سلێمانی، چومە پەرتوکخانەکەی شێخ محەممەدو دەستمدایە ئەو دو نامیلکەیەو وتم جا ئەمانە کەی شتن!؟ شێخ لێم هەستایە سەرپێ و بەتوڕەییەوە وتی: ئەی تۆ چیت!؟ ئەمانە ئنجیلی کوردن، داینێ دەستیان تێومەدە، تۆ کێیت!؟.. دو میوان لەلای دانیشتبون، هەر پێئەکەنین و وتیان : ئەوە کامیل ژیرە. شێخ باوەشی پیاکردم و ئەملاولای ماچکردم ...

ئێستاش لەبەرئەوەی لێرەدا ماوەی ئەوەمان نیە بەدریژی لە لایەنە هزری و فەلسەفییەکانی کاژیک بدوێین، هەروەها بۆئەوەی نەبێتە دووبارەکردنەوە، ئاماژە بۆئەم سەرچاوانە ئەکەین کە لەناویاندا هەریەک بەجۆرێک لەدەرگای بیروباوەڕەکانی کاژیکیانداوە :

1-دیوانی کوردایەتی بیروباوەڕمانە ئامانجی نزیک و دوورمانە- کامیل ژیر- 1960.

2-کوردایەتی بزوتنەوەو بڕواو ڕژێمە- نەشتەرە کولەکەی حەمەی مەلا کەریم لەژێر زەبری فەلسەفەی کوردایەتیدا- زەردەشت- 1960. ئەم نامیلکەیە، یەکەم داڕشتنی لەلایەن مامۆستا جەمال نەبەزەوەبو، سەرکردایەتی کاژیک پیاچووەوە، کامیل ژیر پاکنوسیکردەوە بەشێوازی ئەدەبی تەوس (تەنز) و دایبە چاودێری بەناو و واژۆی خۆیەوە.

شیاوی وتنه، مامۆستا فوئاد سەراج ساڵی 2006 جارێکیتر ئەو دو بەرهەمەو نامیلکەکەی کاک محەمەدی مەلاکەریم و وتارێکی خۆی و وتارێکی تازەی کاک محەمەد و وتارێکی تازەی من بە ناونیشانی: پێشبینییەکانمان لە ئەزموونی نیو سەدەدا، لە پەرتووکێکدا، بەناوی کوردایەتی بیری زیندووە بە چاپگەیاند. لەو وتارەی خۆمدا ئاماژەم بۆ ئەو پێشبینیانەمان کردوە کە پێشتر وتوومانەو دوایی هاتوونوتەدی.

3-**کوردایەتی و سەربەخۆیی- کامیل ژیر-** 2002.

4-**افكار- كامیل ژیر-** 2002.

5-**هەڵبەستەکانی ژیر-** 1993.

6-**کوردایەتی و کۆمیدیای گەندەڵی- کامیل ژیر-** 2008

7-**کوردایەتی و جوانی- کامیل ژیر-** 2010.

8-**ژمارەکانی کۆبەرهەم- د. جەمال نەبەزو سمینارە گرنگەکانی و نووسینەکانیتری.**

لەو بەرهەمانەدا، تێکڕا، بیروباوەڕەکانی کاژیک رەنگیان داوەتەوە

جگە لەوانە، ئاماژە بۆ بەرهەمە هزرییەکانی کاژیک خۆیشی ئەکەین، لەوانە :

1- **کاژیکنامە بە دروشمی کوردستان بۆ کورد، یەکسانی بۆ گەل، کە کورتەیەک لە فەلسەفەی کاژیک و بانگی یەکەمی کاژیکە. ئاماژەیەکی کورت و خێرایە بۆ شیکردنەوەی مێژوی کورد لەدیدی نەتەوەییەوە. کورد پێش ئیسلام. کورد دوای ئیسلام. دەرکەوتنی عو** ***سمانییەکان. دەرکەوتنی سەفەوییەکان. کورد دوای جەنگی جیهانیی یەکەم، بزوتنەوەی نەتەوەیی کوردی، شیوعێتی لە کوردستاندا، هەندێ زانیاری سەبارەت بە شیوعێتی*** **، نەتەوەگەلی (ئەلئوممەیە) ئایدۆلۆجیەتی مارکسی، باری سەرنجی ستالین سەبارەت نەتەوایەتی، شیوعێتی و دیموکراسی، شیوعێتی و مافی چارەنوسی گەلان، هەڵوێست و هەڵسوکەوتەکانی شیوعییەکان، ئێمەو پارتییەکان، پوختەی بیرو فەلسەفەی کاژیک، کاژیک و بزوتنەوەی نەتەوەیی کوردی، کاژیک و بۆشایی باوەڕ، کوردو بیروباوەری لەدەرەوەهاتو لەگۆشەی بیری کاژیکەوە، پێویستیی بونی کاژیک، کاژیک و دەوڵەت. شیاوی وتنە، یەکەم چاپی کاژیکنامە لەساڵی** 1961**دابو، ساڵی** 1968**بۆ دووەمجار لەلایەن لقی ئەوروپاوە جاپکرایەوە. دوای ئەوە، چاپی سێیەمی کاژیکنامە (بەعەرەبی) ساڵی** 1971 **لەگەڵ پێشەکییەکی تازەی پڕزانیاریدا.**

2-**حەقیقەت کاژیک (بە** ***عەرەبی)*** **وەڵامێک و پەرچدانەوەیەکە بۆ نوسینێکی بەعس کە کۆمەڵێ هەڵەو تۆمەتی خستبوە پاڵ کاژیک! .وەڵامێکی گرنگە شایستەی ئەوەیە هەمو خوێندەوارێک بیخوێنێتەوە.**

3-گۆڤاری چرای کوردستان. گۆڤاری یەکێتیی لاوانی نەتەوەیی کوردبو. دروشمەکەی: کوردستانێکی یەکگرتو- کوردێکی سەربەخۆ. نمونەیەک لە نوسێنێکی چرای کوردستان ژمارە 26 شوباتی 1966 . ئەمە بەشێکە لەو نووسینە :

<u>سەر وتار</u>

دەوڵەتی عوسمانی و عێراقی نەمر!!

نووسینی: تەوژم

ئەم نوسینە پێشکەش بەوکەسانەی فرمێسکی گەرم و بەخوڕ بۆ برایەتیی کوردو عەرەب و عراقی دیموکراتی و نەمر هەڵئەڕێژن : کاتێ دەوڵتی عوسمانی بەرەو کزبون و لەناوچون ئەڕۆیشت و هەندێک لە وڵاتەکانی ژێردەستی وەک ئەلبانیاو سرب بەشۆڕش سەربەستی خۆیان سەندبو، عەرەبەکان لەو کاتانەدا هێشتابڕوایان وەهابو کە پێویستە پارێزگاری برایەتی تورک ***و عەرەب بکەن بۆ مانەوەی (خەلافەتی ئیسلام)و بەرەنگاری هەمو دەستەو تاقمێک ئەبونەوە کە جیابونەوە بە زمانیاندا بهاتایە، بەتایبەتی بەناوی دینەوە وەڵامیان ئەدانەوەو جۆرەها پڕوپاگانتەیان لەدژئەکردن...هتد***

4- گۆڤاری نەوەی کورد. گۆڤاری یەکێتیی قوتابیانی نەتەوەیی کوردبو. دروشمەکەی: خوێندەوارییەکی کوردی ، پەروەردەیەکی نەتەوەیی. نمونەیەک لە نوسینێکی ژمارە 5ساڵی 2 تشرینی یەکەمی1966. بەشێک لە نوسینەکە :

کوردکوژە کێیە ؟

ئەوانەی لافی نیشتماپەروەری و کوردایەتیان لێئەدا...ئێستا دەستیان داوەتە کوردکوشتن...جگە لە کوشتنی پێشمەرگە، گرتن و سزای خەڵکی و ڕێپێگرتن ، کەفالەت سەندن لە خەڵکی... کەچی سەیر ئەوەیە هێشتا ئەمان وەتەنین و خەڵکیتر کوردکوژە .

ئەوانەو چەندین سمینارو وتارو کۆڕو گفتوگۆی تەلەفیزیۆنی و رۆژنامەوانی و هۆنراوەو نوسینیتری هاوبیران لە میدیاکاندا.

8 . هەڵۆ: دەنووسرێ کاژیک هەمیشە لایەنگری بارزانیبوە، پارتییەکەی بارزانی بەردەوام دژایەتی کاژیکی کردوە. ئەم هاوکێشەیە چەند لاسەنگ و نادروست و هەڵە بوە؟

- ژیر: هاوکێشەیەکی لاسەنگ نەبوە، سەردەمی ژیانی بارزانیی باوک ، بارزانی و پارتی، دو شتی جیاوازبون. جارێ هەمومان ئەیزانین بارزانی لەماوەی 1946تا1958لەپارتییەوە دوربوە، کەگەڕاشەوە لەیەکێتی سۆڤێت، تا نزیک شۆڕشی ئەیلول، هەر لە بەغداد سەرقاڵی پێشوازیکردنی خەڵکیبو، ئیشوکاری پارتیی بەجێهێشتبو بۆ لیژنەی ناوەندیی پارتی. کەشۆڕشیش بەرپابو، چوە شاخ. کاتێکیش بەوەیزانی کە لیژنەی ناوەندی بۆتە ئامێرێک بەدەست شیوعیەکانەوە، ئێوارەی رۆژی 1959/6/30 هەڵیکوتایە سەر بارەگای پارتی لە شەقامی موتەنەبی لەخوار دوکانەکەی بەشیر موشیرەوە و هەمزە عەبدوڵلاو شیوعیەکانی دەرکردەدەرەوە! ئێمە لە دوکانەکەی بەشیرەوە زو بەوەمانزانی. کە لیژنە مەرکەزیی پارتیش کەوتە دژایەتیی بارزانی لە 64 دا، ئەگەر ناچارینەبوایە، بارزانی گرنگیی بەباڵەکەیتری پارتیی بندەستی خۆیشی نەئەدا. لەرۆژانی شۆڕشیشدا، زیاتر گرنگیی بەعەشایرئەدا. بەلایئەوەوە گرنگ لولەی توفەنگبو. ئنجا پارتیش، بەهەردو باڵەکەیەوە، بە مارکسیێتی گۆشکرابون، ئەگەر لەترسی بارزانینەبوایە، باڵەکەی لای بارزانی، لەباڵەکەی برایم ئەحمەد زیاتر مارکسیێتییان ئەکرد! لەبەرئەوە هەردو باڵەکەی پارتی، وەکیەک دژایەتیی کاژیکیان ئەکرد. ئێمە ئەم راستیانەمان ئەزانی، بۆیە هەمیشە جیاوازیمان لەنێوان بارزانی و پارتیدا ئەکرد.

9 - هەڵۆ: دیسان لە بەرهەمەکانتدا وامان بۆ دەگێڕیتەوە، کەوا بارزانی و ئیدریسی کوڕی دژایەتی کاژیکیان نەکردوە. جا گەروابێ، پێت وایە بەو سانابیە رێکخستنەکانی پارتی و دەزگا ناوزڕاوەکەی پاراستن لەخۆڕا دەیانتوانی دژایەتی کەس بکەن؟

- ژیر: بەڵێ ئەیانتوانی. کێبەکێبو! پارتی، بەتایبەتی ئەوسا، ئەو حیزبە توندوتۆڵەنەبو کە هەموی یەک ئایدیاو یەک هەڵوێستبێ.

10 - هەڵۆ: سەردەمانێ کە وەک کاژیک کارتان دەکرد، مێملی هزریی و رامیاریی و جەماوەریی ئێوە لە مەیدانەکەدا، پارتی کۆمەنیستی عێراق بو . خاڵە جیاوازەکان کامانەن و ئەوانی ئێوەیان جیادەکردەوە لەوان، چی بون؟ ئایا خاڵی هاوبەش لە ئارادا نەبو، بە هەردولا کاری لەسەر بکەن؟

- ژیر: خاڵە جیاوازەکان زۆربون، بەڵکو هەموی هەر خاڵی جیاوازبو، چ وەک بیروباوەڕ، چ وەک کارکردن. هەر بەڕاستی دو ئایدیاو دو ئاڕاستەی دژو پێچەوانەی یەکدیبون. خاڵە جیاوازە سەرەکییەکان: ئەوان نانەتەوەیی، ئێمە نەتەوەیی. ئەوان عێراقچی، ئێمە کوردستانیخواز. ئەوان تەنیا ئیمپریالیزمی رۆژئاوایان بە ئیمپریالیزم ئەزانی، ئێمە رۆژهەڵاتیش. ئەوان کوردایەتییان بە قۆناغێک لەمێژودا ئەزانی، ئێمە بە بوەیەکی هەمیشە زیندو. بەلایئەوانەوە ئەبو کەمینە بکرێتە قوربانی زۆرینە، بەلای ئێمەوە پاراستنی هەردو لایان پێویستبو. بەلایئەوانەوە کورد نەتەوەنەبو، بەلای ئێمەوە هەمو مەرجێکی نەتەوەییبونی تێدابو. خاڵی دەسپێکردن بەلای ئەوانەوە لە گشتەوە بۆ تاکبو، ئێمە لەتاکەوە بۆ گشت. لەکارکردندا ئەوان بۆ بەدەستخستنی ماف باوەڕیان بە بەکارهێنانی هێزنەبو، بەلای ئێمەوە ئەوەی بە هێز زەوتکرابێ بە هێز ئەسەنرێتەوەو... هتد لەروی کردەییشەوە، ئەوان ماوەیەک چونە پاڵ بەعس، ئەوە بەلای ئێمەوە کاریکردەنەبو. جگە لەوانە ئەوان بە نامیلکەکەی حەمەی مەلا کەریم شەڕیان بە ئێمە فرۆشت . ئەوان کاژێکیان بە کوردکوژە ناوئەبرد. ئەوان بە معاریفی کوردستانیان ئەوت معاریفی قلیاسان! ئەوان بەناڕەوا تاوانی کوشتنی شیوعیەکانیان خستە ئەستۆی کاژێک!! کە کاژێک نە لەدورەوەو نە لە نزیکەوە دەستینەبو لە کوشتنی شیوعیەکاندا. ئەوەبو دوایی حیزبی شیوعی خۆیشی ئەو راستییەی بۆدەرکەوت. لەهەلێکیتردا، زیاتر لەسەر ئەو روداوە ئەدوێین.

11- **هەڵۆ: ئەو هۆکارو ئاستەنگ و کەموکوڕی و هەڵانە چیبون، بونە رێگر لەوەی کاژێک لە بواری پراکتیکدا پەرە نەسێنێ و نەتوانێ وەک پێویست کاریگەریی بەسەر روداوەکانەوە هەبێت؟**

- ژیر: هۆکارو ئاستەنگەکان زۆرن. لەپەرتووکی(کوردایەتی بیروبزاڤە)دا ئاماژەم بۆکردون. لێرەدا زۆر بەکورتی: نزمیی هوشیاریی نەتەوەیی، هەڵگیرسانی شۆڕشی ئەیلول کەبوە هۆی کردەی ئێمەو بردەی ئەو شۆڕشە، نەبونی پاشخانێکی هزری پێش دروستبوونی کاژێک، ترسناکیی بیرۆکەکە، پەیڕەوکردنی سیستمی هەڵبژاردە(نخبە) ، پروپاگانتەی زۆری نەیاران، نەبونی سەرچاوەی دارایی، نەبونی دەزگای راگەیاندن، میسالییەتکردن لەجیاتی سیاسەتکردن، تاکڕەوی و لێنەهاتویەتییەکی بەرپرسی لقی سلێمانی بەسەر رێکخستنەکانەوە کەبوە هۆی لاوازی و لەبەریەک هەڵوەشاندنەوەیان بێئەوەی سەرکردایەتییان لێئاگاداربکات بەڵکو ئەو کەسە راستییەکانی لە سەرکردایەتی شاردەوەو خۆیلێبو بە کەسی یەکەم و تاکە بریاردەرو ئاژاوەیەکشی لە ریزەکانی رێکخستندا نایەوە کە بەداخەوە درەنگکاتێک ئاشکرابو، یا راستتر، خۆی خۆی ئاشکراکرد، بەڵام دوای وێرانبونی بەسرە !.. خاڵێکیتریش کە، ناڕاستەوخۆ، بوە هۆی ئەوەی دو

ڕێکخراوی پاکژو نموونەیی (میسالی) وەک کاژیک و پاسۆک، گەشەنەکەن، ئەوەبو، جەلالی و شیوعی و پارتی، هەریەک بەجۆرێک و لەسەردەمێکی جیاوازدا، خۆیاندایە پاڵ ئەو ڕژێمانەی کوردیان داگیرکردوەو کوردیان قەلاچۆ ئەکرد، سەرباری گەندەڵیەکانیان. بەوەش، خەڵکی بەڕەوشت و ئابڕومەند، خۆیان لە حیزبایەتی بەدورگرت،ئێستەشی لەگەڵدابێ!

12ـ هەڵۆ: کاتێ کاک محەمەد عەزیز و شێخ محەمەد هەرسین بەناوی کاژیکەوە دەچنە ناو شۆڕشی ئەیلولەوەو لە بارزانی نزیک دەکەونەوە، ئەمانە بەهەمو شێوەیەک دەچنە سەنگەری پارتی و بارزانییەوە. ئەمە چۆنبو؟ بۆ وابو؟ دەکرێ ئەم هەنگاوە بە خۆبەدەستەوەدان دابنرێ یان بەهۆی کزی و لاوازیی باوەڕ بە کاژیکەوە خوڵقا بێت؟

- ژیر: ڕاستییەکەی ئەوە لەبەرنامەی ئێمەدانەبو کە پەیوەندیی ڕاستەوخۆ بە بارزانییەوە بکەین. بەڵام سکرتێری حیزبی دیموکرات، عەبدوڵا ئیسحاقی(ئەحمەد تۆفیق) زۆر خۆی لە ئێمە نزیککردەوەو باوەڕی بە کاژیک هێنابو. داوایلێکردین پەیوەندییەکمان لەگەڵ بارزانی هەبێ. ئەوکاتە ئەو بلاوکراوەیەکی بەناوی(دیسان بارزانی)یەوە ئەنوسی و بلاوئەکردەوە. داواکەیمان پەسند کرد. ئەوەبو ئەو دو هاوبیرەمان نارد. بارزانی داوای لێکردن لەنزیک خۆیەوە بمێننەوە. ئەوەشمان لاباشبو. چونە سەنگەری بارزانییەوە، بەڵام ئەوسا نەچونە سەنگەری پارتییەوە، بە پێچەوانەوە پارتی زۆر دژایەتیی ئەکردن.

ئێمە بەو کارە ئەمانویست کۆمەڵێ مەبەست بپێکین :

1- ئێمە بە درێژایی تەمەنی کاژیک، بەرژەوەندیی گشتیی کوردمان ئەخستە پێش بەرژەوەندیی خۆمان. کاژیکیشمان هەر بۆ خزمەتی نەتەوەکەمان دامەزران. ئێمە خوازیاری شۆڕشێکبووین بۆ مافی کورد. لە ئەدەبیاتەکانمانا، بانگەشەی شۆڕشمانکردوە(بۆنموونە: لەدیوانی کوردایەتیدا1960 وتومە- کاروانەکەی کوردی دلێر- نەوەی کاوە- بەبیری سەبەخۆیی تێر- بەهیواوە– کەخۆری گەش لە ئاسۆی سڕ- گزنگیدا- شۆڕشێکی واگەرموگوڕ - بەرپائەکا- کوردستانەکەی بەشکراو- فەرامۆش- وەک ئاگرو ئاوی کولاو دێنێتە جۆش).کەواتە ئەرکی سەرشانمانبو تێکەڵ بەو شۆڕشە ببین و پشتی شۆڕشی ئەیلول بگرین. بارزانیش بوبو بە هێمای شۆڕشەکە ، زۆریش دژایەتی ئەکرا، بۆیە لەلایەک ئەو دو هاوبیرەمان نارد بۆلای بارزانی، لەلایەکیترەوە هێزی خەباتمان کردە بنکەی سەربازی بۆ هاوبیرانی کاژیک، ئەو هێزەی کە سەرکردەکەی- فەتاح ئاغاو جێگرەکەی- نوری حەمە عەلی و زۆری پێشمەرگەکانی کاژیکبون.

2- جگە لە دەسدانە چەک، مەبەستمانبو بیروباوەڕی کاژیک لەناو شۆڕشدا بڵاوبکەینەوە. ئەوەبو هەردو هاوبیر ئەحمەد هەردی و فەرەیدون عەلی ئەمینیش تێکەڵ بە شۆڕشبون. وتم

بیروباوەڕی کاژێک نەک ڕێکخستنەکانی کاژێک. چونکە نەمانئەویست لەناو شۆڕشدا باڵێکیتری وەک باڵی جەلالی قوتکەینەوە. واتا ئێمە ئەمانویست کوردایەتی بکەین نەک حیزبایەتی. زۆریش بەلامانەوە گرنگبو شۆڕشی ئەیلول سەرکەوێ. ساڵی 1974یش زوربەی هاوبیرانی کاژێک چونە پاڵ شۆڕشەکە. تەنانەت هەر لەپێناوی سەرکەوتنی شۆڕشدا، بە بڕیارێک هەندێ چالاکیی خۆمان هەڵپسارد. ئێستەش بە دڵنیاییەوە ئەڵێم : ئەگەر هەمو حیزبە کوردییەکان وەک کاژێک بەرژەوەندیی خۆیان بکردایە بەقوربانی بەرژەوەندیی گشتیی کورد ، دەمێکبو بە هەمو ئامانجە نەتەوەییەکانمان گەیشتبوین.

کەواتە ئەوەی کاژێک کردی، نە خۆبەدەستەوەدانبو، نە بێباوەڕی. ئەگەر شۆڕشیش سەربکەوتایە ، بە هێزو باوەڕێکی زیاترەوە ماڵەکەی کاژێکمان نۆژەنئەکردەوە. دوای نسکۆی شۆڕشیش، پاسۆک بە هەمان ئایدیای کاژێکەوە دامەزراو کەوتە چالاکی. یستەش هاوبیرانی کاژێک و پاسۆک، بەشێوازێکی نوێوە درێژە بە کاراکردنی باوەڕو چالاکییەکانیانئەدەن. دنیاش ئەوەی ماوێتی زیاترە لەوەی ڕۆییوە.

13 هەڵۆ: تۆ هەم ئەدیب و شاعیر و هەمیش سیاسەتوانی. بە دیدی ئێوە ئەدەب و سیاسەت لە کوێدا پێکەوە هەڵدەکەن و لە چ جێگەیەکیشدا دانوویان پێکەوە ناکوڵێ؟

- ژیر: کاتێ وێژەو هۆنراوە، ڕێبازی ریالیزمی ئەگرنەبەر، لەگەڵ سیاسەتدا پێکەوە هەڵدەکەن. بەلام ئەو دوانە لە ڕێبازی ڕۆمانسی (ئەندێشەو خەیاڵ) دا کەمتر دانویان پێکەوە ئەکوڵێ.

لەمبارەیەوە محەممەدی مەلا کەریم لە وەڵامەکیدا بۆ دیوانی کوردایەتی، ئەڵێ: (هەلبەستەکانی زۆر پێویستییان بەو ئاسۆی فراوانی خەیاڵ و تەعبیری ناسکەیە کە بایەخی هونەری شێعری پێ دائەنرێ).

ئەوە نەک هەر ناوبراو، بەڵکو زۆر کەسیتری وەک ئەو کە بەزۆر سواری رەخنەسازیی وێژەییبون، بەبێئەوەی بڕوانامەیەک، یا پسپۆرییەکیان لەو بوارەدا هەبێ، خۆیان ئەکەنە دادوەر و بڕیاری کوێرانەی لە سێدارەدان بەسەر هەندێکدا ئەدەن و هەندێکیتر بەرزئەکەنەوە بۆ ئاسمان!! ئەوانە بە ئانقەس، یا لەروی نەزانینەوە، جیاوازی لەنێوان مەرجەکان و مەبەست و ئامانجەکانی هۆنراوەی ریالیزمی و بابەتەکانیتری هۆنراوەدا ناکەن، بەتایبەتی هۆنراوەی ڕۆمانسی!

ئەو هۆنراوانەی بۆ مەبەستێکی سیاسی، فێرکاری، فەرهەنگی، ئاینی ئەوتری، پێویستییان بە ئاسۆی فراوانی خەیاڵ نیە. ئەوانە زیاتر شێوازی دروشم وەرئەگرن. ئەبێ دوربن لە تەمومژو

خەیاڵەوە. هۆنیارە بەناوبانگەکانی جیهان هەر وایانکردوە. با لەم رووەوە ئاماژە بۆ هەندێ هۆنراوەی گۆرانیش بکەین:

برای عەرەبی چاو رەشم
تاڵبو بەشت، تاڵبو بەشم
لە یەک کاسە تاڵی نۆشین
برایی کردین بە هەنگوین
هەردو برا عەرەب و کورد
سەرمان بۆ بناگوێی یەک برد

یا ئەڵێ:

ئەی رۆڵەی کورد
ئیمپریالیست ئەو باوکەی مرد
کە برای عەرەب لەگەڵ تۆ
وەک جاران بکا رەنجەڕۆ
بێت تەقە بێت لە تفەنگی
بەملیۆنان مەردی جەنگی
پشتت ئەگرن
وەک رەشکەی کا ورگی ئەدڕن
پتر لە ملیار ئاشتیخواز
پشتیوانتن رۆڵەی سەرباز

یا ئەڵێ:

من گەلم، گەلی عێراقم
عەرەب ئەم لاق، کورد ئەو لاقم

ئیتر بەوجۆرە هەمو هۆنراوەی (بۆ سەربازی جمهوری) ل 299 (چیرۆکێکی برایەتیَ) ل 320 ، هۆنراوەی (بت-بتەوان) ل 282 ی دیوانی گۆران و زۆر هۆنراوەیتری، کە هەمان محەمەدی مەلا کەریم کۆی کردونەتەوەو پێشەکی و پەراوێزی بۆنوسیون ! هەرچی ئاسۆی فراوانی خەیاڵێ لەو نمونە هۆنراوانەدا نیە. نەک هەر خەیاڵ، راستیش لەوەدا نەبو کە دوایئەوەی باوکی ئمپریالیست لە 1958 دا لە عێراق مرد، ئیتر برای عەرەب لەکورد نابێ رەنجەڕۆ و ئەگەر تفەنگێک نرا بە

كوردەوە، بە مليۆنان مەردى جەنگى پشتمان ئەگرن و پتر لە مليارێک ئاشتيخواز ئەبنە پشتيوانمان!! داخەكەم گۆران نەما ئەنفال و كيمياباراني براى عەرەبى چاوڕەش ببينێ، بێئەوەى، نەک مليۆن، بەڵكو يەک ئاشتيخواز پشتمان بگرێ! بەڵام كاک محەمەد ئەوەى دى و نەشچو داوا لەو مەردى جەنگى و ئاشتيخوازانە بكا پشتيوانيمان بكەن ! جگەلەوە، ئەبێ چ (ئاسۆى فراوانى خەياڵ و تەعبيرێكى ناسک) لەوەدابێ كە عەرەب ئەم لاق ، كورد ئەو لاقى عێراقبێ! بۆيە خەڵكى قۆشمەى سلێمانى، بەمجۆرە هۆنراوەكەى گۆرانيان تەواوكردوە :

من گەلم گەلى عيراقم ، عەرەب ئەم لاق كورد ئەو لاقم
توركومانيش گەڵ و گونمە، ئەم دنيايەش ماڵ و ژنمە !!

لێرەدا پرسيارێک خۆى ئەسەپێنێ: - بۆچى كاک محەمەد، پێش من، ئەو رەخنەيەى ئاڕاستەى گۆران نەكرد كە ئەو هۆنراوانەى ، نەک هەر خەياڵ، راستى و زەوقيشيان تێدا نەبو !؟ لەگەڵ رێزمدا بۆ هۆنراوە جوانەكانى گۆران. ئنجا ئاخۆ ئەم كارەى كاک محەمەديش، دياردەيەكنيە لەدياردە خراپەكانى حيزبايەتى كە رەشى تيائەكرێ بە سپێ و سپى بەڕەش!؟

14- هەڵۆ: تۆ هەمو بەهرە و تواناو وزەى خۆت خەرجى ئەوە كردوە لە رێگاى شيعرەوە، فەلسەفەى كوردايەتى بگەێننە رادەى باوەڕ و بزاڤ و جيهانبينى فەلسەفى؟

وەک لەم كۆپلە شيعرەى" كوردايەتى" دا دەردەكەوێ:

نۆتەى سرودى ئەم سازە هەوا و سۆزى ئەم ئاوازە
هەتا بڵێى دڵگيرە،خۆش دەمارى لەش دێنێتە جۆش
ئەڵێ كردەم جێى داخ نييە كوردايەتيم قۆناغ نييە
ئامانجێكە نەمر، پيرۆز مەشخەڵێكە بۆ گەل و هۆز
فەلسەفە و باوەر و بيرە رێگەى پياوى دانا و ژيرە

يان لە سروودى " لاوان "دا دەڵێن:

ئێمە رۆڵەى بيرى تازەى رابەرين، ئيمە كوردى جەربەزەى تێكۆشەرين
بۆولات و سەربەخۆيى و ژينى شاد،خوێنئەرێژين،لەشئەنێژين،ئەفسەرين

ئايا ئەمانە بەزيان يان بە سوتى شاعيرێتى خۆت دەزانى؟ خۆت لەم مەيدانەدا، چەند بەسەركەوتو دەبينيت ؟

- ژير: بۆچى هەر هۆنراوە!؟ نوسينەكانى من، لەبوارى بيرو فەلسەفەى كوردايەتيدا، لە هۆنراوكانم زياترن. بروانە ئەم پەرتوكانە :

1- کوردایەتی و دەوڵەتێکی سەربەخۆ – 1994
2- کوردایەتی و سەربەخۆیی – 2002
3- ئەفکار – 2002
4- کوردایەتی بیرو بڕاڤە - 2006
5- کوردایەتی و کۆمیدیای گەندەڵی – 2008
6-کوردایەتی و جوانی- 2010

ئەم بەرهەمانەش کە هێشتا چاپنەکراون:

1 -حوار مع الذات .

2 -کۆی گفتوگۆکان لەگەڵ ڕۆژنامەو گۆڤارو رادیۆو تەلەفیزیۆن و سایتەکان.

3 -کۆی وتارە بڵاوکراوەکانم لە میدیاکاندا

4 -سیمینارێک لە ئەڵمانیا بۆ ماوەی 6 کاژێر کەلە کۆتایی ئەم گفتوگۆیەدا بڵاویئەکەینەوە لەبەرئەوەی ئەویش هەر پەیوەندیدارە بەباتی ئەم گفتوگۆیەوە.

5 -گفتوگۆکانیتر لەگەڵ میدیاکاندا.

6 -ژیاننامە

ئنجا من جیاوازییەک نابینم ، بەهۆنراوە یا بەنوسین، بیروباوەڕەکانی خۆم رابگەیەنم. هەندێ لە کتێبە ئاینیەکان بەهۆنراوەن. ئنجا من خۆم نایڵێم ، خەڵکی ئەیڵێن کە زۆری هۆنراوەکانمیان لەبەرە. ئێستەش بازاڕی هۆنراوەکانم لە فەیسبوکیش گەرمە . ئەوانەن نیشانەی سەرکەوتنی هۆنراوەکانی من . ئەو راستییەش ئەزانم کە ئەگەر حیزبێکی باڵادەستم لەپشتبوایە، نازناوی گەورەگەورەم ئەخرایە پاڵ . بەڵام با ئەو نازناوانە پیروز بە نانخۆرو زوڕناژەنەکانی خۆیانبێ ! من ئەوە بە شانازی ئەزانم کە تا ئێستە هیچ پلەوپایەو نان و زەوی و خانو و ئۆتۆمبێلێکی ئەو حیزبانەو حکومەتی هەرێمیشم وەرنەگرتوە . ڕۆژێکیش دێت رەخنەسازی پسپور لەناو کوردا هەڵکەوێ و رەش لە سپی جیاکاتەوە.

15- هەڵۆ: کوردایەتی وەک : بزوتنەوەو باوەڕ بەسەر زۆرینەی بەرهەمەکانتانەوە دیارە. ئەم دیاردەیە چۆن هەڵدەسەنگێنن؟

- ژیر: کوردایەتی وەک بزوتنەوەو باوەڕ، ئەوەندەی نان و ئاو بەپێویست ئەزانم بۆ نەتەوە ستەمدیدەکەمان، بۆیە ئەوەندە پێی لەسەردائەگرم. لەچەند جێگەدا وتومە: نەبونی هوشیاریی نەتەوەیی، هۆیەکی سەرەکییە بۆ نەبونی دەوڵەتی کوردی تا ئێستا. کوردایەتی بۆ گەشەی ئەو هوشیارییەیشە.

16- هەڵۆ: من پێموایە گەر بهاتایە و بەشێک لەو شیعرانەی دیوانی " کوردایەتی"بەرێزتان، کاتی خۆی دەمودەست بکرانایە بە سرود و گۆرانی وەک ئەوەی (تیپی ئاوارە) لە سالانی ١٩٨٠دا لە لایەن هونەرمەند نامدار عومەرەوە لە هۆڵەندە ئەنجامیاندا ، کاریگەریتی هێجگار گەورە و بەرفراوانتریان لەسەر خەملاندنی بیر و هەستی کوردایەتی جەماوەر دەبو؟ ئایا دەرەتانی کارێکی وا لەبەردەستدا نەبو؟

- ژیر: ئەوە قسەیەکی زۆر راستە. نەک هەرئەوە، بەڵکو گەلێجار هونەمەندی بەتوانای ئاوازدانەرو گۆرانیبێژی دەنگخۆش، وزەیەکی زیاتر بەبەر هۆنراوەدا ئەکەن. بەپێچەوانەی ئەوەشەوە، ئاوازو دەنگی ناخۆش، هۆنراوەکەش لەبار ئەبەن. بۆ وەلامی پرسیارەکەتان: بریا دەرەتانی کارێکی وا لەبەر دەستماندا بوایە. من پێشتر وتم دیوانی کوردایەتی لەلایەن شیوعی و پارتییەوە بەربەرەکانی ئەکرا، حکومەتیش هەر دژیبو. تیپێکی هونەریش نەبو سەر بە ئێمەبێ. رۆژێک لەنزیک مزگەوتی گەورەی سلێمانی، هونەرمەندی شەهید قادر کابان داوای لێکردم کە رێگەی بدەم هۆنراوەی (کوردایەتی) بکا بە سروودێک. منیش پێموت باشە بەمەرجێ لەئاوازەکەی رازیبم. پێکەوە سواربوین لەرێگەی سەرچنار سروودەکەی وت، تابلێی دەنگی خۆش و ئاوازێکی خۆشبو. داخم ناچێ زۆری نەبرد، رژێمی بەعس، گرتی و شەهیدیکرد!. ئەوەی کراوە بە سرود، هۆنراوەی سرودی لاوانە :

ئێمە رۆڵەی بیری تازەی رابەرین
ئێمە کوردی جەربەزەی تێکۆشەرین
بۆ وڵات و سەبەخۆیی و ژینی شاد
خوێن ئەرێژین
لەش ئەنێژین
ئەفسەرین
کوردستان،کوردستان
ئێمە بۆتۆ سوپەرین ... تادوایی

17- هەڵۆ: گەر خەبات بۆ سەربەخۆیی نەبێ! پێشمەرگەی کورد بە فەلسەفەی کوردایەتی چەکدار نەکرێت. پێت وایە راپەڕین و شۆڕش و حیزب حیزبێنەی کوردی، نەتەوەکەمان بگەێنێتە دوا ئامانج؟

- ژیر: هەر لە سۆنگەی ئەو بیرکردنەوەیەوەبوو، کاژیک لەپێناوی سەربەخۆییدا خەباتی ئەکردو بەشداریی شۆڕشی ئەیلولیکرد. ئێمە کارمان بەوەنەبو کە پارتی ستراتیجی خۆی کردبوە (دیموکراتی بۆ عێراق و ئۆتۆنۆمی بۆ کوردستان) ئێمە ئەمانویست شۆڕشەکە بەئاراستەی سەربەخۆییدا بەرین، ئەمانویست پێشمەرگەی کورد بە فەلسەفەی کوردایەتی چەکداربکەین. هەر لەبەرئەوەشبو پێشمەرگەکانی هێزی خەبات، بەباوەڕەوە مەردانە ئەجەنگان. بەڵگەش بۆئەوە، ئەوەبو لەهەرقۆلێکی شۆڕشەکەوە دوژمن زۆریبهێنایە، هێزی خەبات بەفریایانئەکەوت. بۆ نمونە داستانی خواکورک. تۆ سەرنجبدە لە مێژودا ئەو لەشکرانەی بەبیروباوەڕێک چەکدار کرابون، هەمیشە سەرکەوتوبون. بۆنمونە لەشکری باوەڕدار بە ئیسلامێتی لەسەرەتای ئیسلامدا، لەشکری سۆڤێتیی باوەڕدار بە مارکسێتی لە جەنگی جیهانی دوەمدا. لەشکری ئێستای باوەڕدار بە جولەکایەتی کە بەژمارەو داراییەکی کەمەوە، بەرامبەر بە 22 دەوڵەتی عەرەبیی زۆرو دەوڵەمەند،

نەتەوەی کورد گەلێ راپەڕین و شەڕی چەکداری کردوە ، لەسەردەمی میرنشینیەکان و دوای ئەوانیش، بێئەوەی بەئەنجام بگەن، چونکە بیروباوەڕو فەلسەفەی کوردایەتی، پاڵپێوەنەریان نەبوە. لەسەردەمی میرنشینیەکاندا، بەنەمانی میر ، بزوتنەوەکە کۆتایی هاتوە، واتا خەڵکەکە شوێن میر ئەکەوتن نەک بیروباوەڕێک. ئەگەر بیروباوەڕی کوردایەتی، ئاوێتەی میرنشینیەکەی پاشای کۆرەبوایە، نەئەچون کوشتاری برا یەزیدییەکانمان بکەن، گوایە ئەوانە کافرن!! هەروەها بە قسەیەکی هیچوپوچی مەلای خەتێ، چەکیان دانەئەنا! ئەوەیە کاریگەرێتی باوەڕ. بۆیە هاوبیرانی کاژیک، کوردایەتییان لە سۆزەوە گواستەوە بۆ باوەڕ. هەر ئەو باوەڕەش، کەشتیی کورد ئەگەیەنێتە کەناری ئارامی .

حیزبحیزبێنەی کوردیش لە ڕێکەوتننامەی سایکس بیکۆ زیاتر زیانی بەکورد گەیاندوە. سایکس بیکۆ کوردی کرد بە چوار پارچەوە، حیزبە کوردییەکان کوردیان کردوە بە دەیان پارچەوە!

18- هەڵۆ: خاڵێکی گرنگی شکستخواردنی پارتی نەتەوەیی دەگێڕنەوە بۆ نزمی ئاستی هۆشیاریی کوردایەتی و نەبوونی بیریار و هزرمەندی کوردی، واتا بزری و نائامادەیی پاشخانێکی رۆشنکاریی لە کوردستاندا؟ دەکرێ تیشکێکی زیاتر بخەنە سەر ئەم بابەتەو ڕێگەچارەکەشمان بۆ دەستنیشان بکەن؟

- ژیر: هەمو بزوتنەوە باوەڕدارەکان، لەپێشدا پاشخانێکی هزریی هەبوە. محەمەد بەبیری ئیسلامی نەتەوەی عەرەبی گۆشکرد، بۆیە عەرەب بەناوی ئیسلامەوە لە فتووحاتەکانیاندا سەرکەوتن و نیوەی دنیایان داگیرکرد. پێش سەرهەڵدانی بزوتنەوەی نەتەوەیی ئەڵمانی، چەندین بیرمەندی وەک: فیختە، هیردەر، تریتشکۆ، بسمارک، نۆفالیس، مۆلێر، نیتشەو هیگڵ، بەبیردۆزەکانیان زەمینەی بزوتنەوەیەکی نەتەوەییان خۆشکرد، ئێمە لێرەدا کارمان بەوەنییە کە ئەو بزوتنەوەیەی ئەڵمان بەرەو نازێتی رۆی. گرنگ ئەوەیە ئەو بزوتنەوەیە هەمو پارچەکانی ئەڵمانیای یەکخستەوەو ئەڵمانیای کردە خاوەنی دەوڵەتێکی گەورەی بەهێز. جولەکە ئاینەکەی خستە خزمەتی نەتەوایەتیەکەی. فارس شیعەگەری. تورک خەلافەت. نمونەیتر زۆرن. تەنیا کورد بەدەستی بەتاڵ مایەوە! ئەگەر لەناو کوردیشدا لە دێرزەمانەوە بیرمەندی نەتەوەیی وەک ئەوانە هەڵبکەوتایەو زەمینەی بزووتنەوەیەکی نەتەوەییان خۆشبکردایە، پارتە نەتەوەییەکانی ئەم سەردەمە زۆر بەخێرایی گەشەیانئەکرد. بەڵکو ئەوان کەشتیی کوردایەتییان ئەگەیانە کەناری ئارامی. راستە لەناو کوردیشدا بیریاری وەک خانی و حاجی قادری کۆیی هەڵکەوتون، بەڵام تەنیا چەند هۆنراوەیەکیان وتوە کە ئەو هۆنراوانەش بە زۆری لە دیوەخانەکاندا بڵاو بونەتەوەو نەگەیشتونەتە دەست میللەت، میللەتیش بەدەس هەژاری و نەخوێندەوارییەوە ناڵانویتی! ئێستەش با بیرمەندانی نەتەوەیی کوردی بەردەوامبن لەسەر بیردۆزەکانیان ، ئەمڕۆش نەبێ سبەی ئامانجەکە ئەپێکن و کورد ئەبێتە خاوەنی دەوڵەتی سەربەخۆی خۆی لە سەرتاسەری کوردستاندا. ئەوەش رێگەچارەکەیە.

جێی خۆیەتی لێرەدا، بەکورتی، ئاماژەیەک بۆ گرنگی دەوڵەت بکەین. لەبارەی دەوڵەتەوە، فەیلەسوفی نیشتمانپەروەری ئەڵمان، فیختە ئەڵێ: دەوڵەت، نەتەوە بەرجەستە ئەکات. هەر نەتەوەیەک لە دەوڵەتێکدا بەرجەستە نەبێ، نەتەوەیەکی لاوازو دەستەوستانە. هەروەها هەر دەوڵەتێک هی نەتەوەیەک نەبێ، دەوڵەتێکی سستوسۆڵەو ژیانی تیانیە(بڕوانە فەلسەفەی سیاسەت لای ئەڵمان- د، محەمەد عەبدول موعیز- چاپخانەی ل.ک ئەسکەندەریە 1971) بیرمان نەچێ فیختە ئەڵێ(دەوڵەت نەتەوە بەرجەستەئەکا) نەک دروست ئەکا. نەتەوە بەبێ دەوڵەتیش هەر نەتەوەیە. نەتەوەو نەتەوایەتیش پێکەوە سەریان هەڵداوە، بەڵام مەرج نیە وەکیەک گەشەبکەن. ئنجا ئەگەر کەس بایەخی دەوڵەت نەزانێ، ئەبێ کورد بیزانێ. کورد بەبێ دەوڵەتی سەربەخۆی خۆی، هیچ دەسەڵاتێکی لە گۆڕینی حکومەتەکانی داگیرکەری کوردستان و سیستمەکانیاندا نیە، چاکبن یا خراپ. بەڵام ئەگەر حکومەتێکی دەوڵەتی خۆی خراپیشبێ

ئەتوانێ بیگۆڕێ. لەبەرئەوە دروستنیە تاکی نیشتمانپەروەری کورد، شوێن حزبێک بکەوێ کە بە ئاشکرا ستراتیجی خۆی بە سەربەخۆیی کوردستان دیارینەکردبێ و کاری بۆنەکات.

19هەڵۆ: تۆ بەم شێوەیە هێڵکاری کوردایەتی دەکەیت. سەرەتا هەست و سۆز، ئینجا بیروباوەڕ، دواقۆناغ دەبێتە ئایدۆلۆژیا. پاشان هەمو ئەمانە پێکەوە دەبنە پاڵپێوەنەر بۆ بزوتنەوە و تێکۆشان. دەکرێ ئەمە وەک تیورییەک تەماشا بکرێ و بۆ هەر قۆناغێک نمونەیەکمان بۆ بهێنیتەوە؟

- ژیر: ئەو هێڵکارییە، تیۆرییەکە، لەقۆناغی یەکەمدا کاتێ نەتەوەکان هەر یەکەو بەجۆرێک زمانی پشکوتوەو کوردیش بە کوردی، لەو قۆناغەدا کورد تەنیا بە هەست زانیویێتی کەنەتەوەیەکی جیاوازە لەنەتەوەکانیتر. هەر بەو هەستەش بەرگریی لەخۆی و نیشتمانەکەی کردوە. بۆنمونە ئەو بەرگریە سەختەی بەرامبەر لەشکرەکەی ئەسکەندەری مەقدۆنی کردویێتی. قۆناغی دوەم : دروستبوونی دەوڵەتی مادو دەوڵەتۆکەکانیتری کوردی و بزوتنەوە چەکدارییەکان و بگرە دروستبونی حیزبایەتیش، کورد تەنیا بە سۆز کوردایەتی کردوەو ئەو سۆزەش پاڵپێوەنەربوە بۆ بزووتنەوەکانیان کە تائێستا شتێیەکی ئەوتۆیان لێسەوزنەبوە. وەک بیروباوەڕو ئایدۆلۆژیاش، لەسەرهەڵدانی کاژیک1959و دواتر پاسۆک 1975 نەمامی کوردایەتی بە واتا فەلسەفییەکەی چەکەرەی کرد، بەڵام تا ئێستا تەشەنەی نەکردوەو (بەر)ی نەداوە بەهۆی نەبونی ئەو پاشخانە هزریەی پێشتر ئاماژەمان بۆکرد. بەدەربڕینێکیتر، تا ئێستا کوردستان کێڵگەیەکی لەبارنیە بۆ سەوزبونی تۆوی کوردایەتییەکی باوەڕدار کە بچێتە دۆخی ئایدۆلۆژیایەکی پاڵپێوەنەر بۆ سەربەخۆیی کوردستان و چەسپاندنی رژێمێکی نەتەوەییانەی وەک ئەوەی کاژیک لە کاژیکنامەدا ئاماژەی بۆکردوە.

راستە هەندێ جار کارکردی دەرەکی ئەبێتە هۆی دروستبونی دەولەتێک، وەک ئەو دەوڵەتانەی دوای جەنگە جیهانییەکان دروستبون، یائەوانەی دوای هەڵوەشانی رژێمی سۆڤێت دروستبون. بەڵام ئەگەر کارکردێکی لەوجۆرە دەوڵەتێکی کوردیی لێنەکەوێتەوە، ئەوا ئەبێ ئایدۆلۆژییە کوردییەکە،بزوتنەوەیەکی ئەوتۆی لێبکەوێتەوە کە ئەو دەوڵەتە کوردییە دروستبکات.

20- هەڵۆ: بیرەوەرییەکانت لەگەڵ مامۆستا نەبەزدا لەسلێمانی، بەغدا پێش دروستبونی کاژیک و دواتریش لە هەندەران لە سویسرا و ئەڵمانیا و هەتا ئێستا چۆن تەماشا دەکەن؟ ئێوە ئەو دو دامەزرێنەرەی کاژیکن هەتاوەکو هەنوکە بە هەمو شێوە و شێوازەکان پەیوەندیتان بەهێز و کارکردنتان بەردەوامە. هەوێنی ئەم نزیکییە چییە؟ خۆشترین یادگارتان پێکەوە چییە؟

- ژیر: پەیوەندی و بیرەوەرییەکانم لەگەڵ برای هاوبیرم مامۆستا نەبەزدا زۆرن. جارجاریش درک هاوێژراوەتە نێوانمان، بەڵام بێهودە. لەهەمو بارێکدا من و ئەو گیانێکین لەدو جەستەدا. بیرەوەرییەکانم لەگەڵ ئەودا مەگەر بەکتێبێک هەموی بنوسرێ. لەبەغداد لەدەرباری حەزرەتی بەشیر موشیردا ساڵانی 1957تا1961، لەسلێمانی لە شەونخونییەکانی داڕشتنی بناغەی تەلاری هزربی کاژێکدا 1959، لە سویسرا لەگەڵ کۆمێدیاکانی ئاغای حەبیبوڵای رەشیدی و چالاکییە سیاسییەکانمان کە بوە هۆی دەرکردنمان لە سویسرا ساڵی 1962، لە ڤییەنا دوای دەرکردنمان لە سویسرا 1962، لەبەرلین بۆ چاوگێرانەوە بەهەندێ دەسکاری لەکاژێکنامەدا 1970، لەلەندەن لە پێنجەم کۆنفرانسی کۆنگرەی نیشتمانیی کوردستاندا 2005، دواهەم یەکتربینینمان، هاوینی 2011 لە شاری کۆڵن بە خواردنی کفتەی سلێمانیەوە لەماڵی چیا ژیر لەگەڵ هاوبیران د.جەواد مەلاو بروسکە ئیبراهم و خاتو ئێرمگارد کە هاتبون بۆ ئامادەبون لەو سمینارەدا کەبۆ کوردانی ئەو شارە ئەنجاممدا. دیارە هەوێنی نزیکیمان لەیەکدییەوە، یەکێتیی بیروباوەڕمانە. خۆشترین یادگارمان لەبەغداد ئەو شەوانەبوو کە لەگەڵ بەشیرموشیرو مەلا جەمیلی رۆژبەیانی و د. محەمەد نوری عارف و مامۆستا عەلائەدین سوجادی و د. عەلی تۆفیق و مامۆستا تۆفیق وردی و هەندێ بەرێزیتردا ئەچوین بۆ ماسیخواردن کە تا درەنگانی شەو، نیوەی بەباسی سیاسەت و نیوەی بە قسەی خۆش ئەمانبردەسەر، تاجارێک باس هاتەسەر موشیر روکن عەبدولحەکیم عامری میسر، مامۆستا بەشیر هەر تەنیا خۆی بە (موشیر) ئەزانی، بە ناوهێنانی ئەو گرژبو و وتی: کەی ئەو گەوادە موشیرە، بەدینی پێغەمەر قابیلی ئەوە نیە موعەلیمێکیشبێ. هەمو دەسمانکرد بەپێکەنین، بەشیر وەک بیریکەوتبێتەوە کە دانیشتەکە مامۆستای تیایە، رووبکردە مامۆستا نەبەزو وتی: نا رۆحەکەم من مەبەستم مامۆستای سانەوی نیە، مەبەستم مامۆستای ئیبتیدائیەو ئاماژەیەکیشی بۆ تۆفیق وردی کرد! ئیتر ئەو شەوە ئێمە سەرمانکردە سەر وردی، ئەویش بە رۆحە سووکەکەیەوە هەر پێئەکەنی.

21- هەڵۆ: تۆ و مامۆستا هەردی و مامۆستا فایەق وەک سەرکردایەتی کاژێک لەناو شۆڕشی ئەیلولدا چیتان دەکرد و بەرنامەی کاژێک چیبو؟ شۆڕش دەرفەتی خورتبونی بەکاژێک بەخشی یان سڕبون و توانەوە؟

- ژیر: ئێمە لەناو شۆرشدا هەر یەکەو لەبواری شارەزاییەکەیدا کارێکمان پێسپێردرابو، من دادوەری مەدەنیبوم، هەندێجار لە دەستەی دادگای سەبازیشدا ئامادەئەبوم کە عەبدولرەحمان قازی سەرۆکەکەیبو. لەهەمان کاتدا پشکنەری دادیشبوم. لە چونێکمدا بۆ پشکنینی دادگاکانی ناوچەی بادینان، بەپێ، بە یاوەری ئەو پێشمەرگەیەی پارێزگارمبو- عوسمان ئیبراهیم- برای

عەلی ئیبراهیم کە یاریدەدەری دادوەریبو لە ئەمانەی دادو ئەوقاف، لەلای سەری حەسەن بەگەوە دو فرۆکەی میگ وەک زەردەواڵە تێمانئاڵان، نزیکەی دە خولەک دەزڕێژیان لێکردین، ئەوەی پاراستینی، جۆگەیەکی پێچاوپێچبو کە خۆمان هاویشتە ناوی.
لەبارەی کاژێکیشەوە، ئەندامەکانی پەرشوبڵاوبوبون بەناوچەکانی شۆڕشدا. کەمتر بواری یەکتربینین هەبو. خەمیشمان هەر سەرکەوتنی شۆڕشبو. لەراستیشدا ئەو شۆڕشە وەک خۆی بەئەنجام نەگەیشت، بوە هۆی سڕبونی کاژێکیش.
22- هەڵۆ: لە کۆنفرانسی نەغەدە لە ١٩٧٤ دا بڕیاری هەڵپەساردنی کاژێک دەدەن. بۆ؟ کێ بون بەشداربوانی کۆنفرانس؟ ئایا هەمو لەسەر بڕیارەکە هاوڕابون؟ هاوبیرانی ئەوروپا چەند ئاگادار و بەشداری ئەو کارەبون؟.
- ژیر: پێشتر باسی بریاری هەڵپساردنی هەندێ چالاکیی کاژێکم کردو وتم لەپێناوی سەرکەوتنی شۆڕشدابو، وەنەبێ بەو بریارە پەیوەندیی هاوبیرانەی نێوان خۆمان پچڕاندبێ، هەر بەردەوامبوین لەسەر بڵاوکردنەوەی بیروباوەڕەکەمان و ڕێکخستن و راکێشانی خەڵکی بە نهێنی، بریارەکە زیاتر بۆئەوەبو کە بەناوی کاژێکەوە بەیان و بڵاوکراوەمان نەبێ، کەس بەناوی کاژێکەوە نەدوێ، بۆئەوەی نەبینە کۆسپ لە رێی شۆڕشدا. . بەشداربوەکانیش، ئەوەندەی بۆمان کۆکرایەوە: ئەحمەد هەردی، فایەق عارف، نوری حەمە عەلی،فەرهاد عەبدولحەمید، عومەر شەمەیی، مژدە تاهیر، نوری کەریم، محەمەد مەجید و کامیل ژیربوو. نازانم ئەگەر کەسێکیترم بیرچوبێ. رای جیاوازیش هەبو، هاوبیر فەرهاد عەبدولحەمید لەگەڵ هیچ جۆرە هەڵپساردنێکدا نەبو. هاوبیرانی ئەوروپا ئاگادارنەبون چونکە هۆکاری پەیوەندی نەبو. مەسەلەی ئەو هەڵپساردنەش کارەساتێک نەبو. ئەوە تەگبیرێکی کاتیبو بۆ ماوەی تا ئەنجامی شۆرش. ئەگەر شۆڕش سەرکەوتوبوایە، کاژێک بە پاشخانێکی بەهێزەوەو بە ئاشکرا ئەکەوتەوە کارکردن، چونکە لایەنێکبو لەلایەنەکانی بەشداربو لە شۆڕشدا بەوەی هەمو ئەندامەکانی بەشداربوی شۆڕشبون.
ئەگەر شۆڕش سەرکەوتوش نەبوایە، ئەوا بە شێوازە نهێنییەکەی، بەردەوام ئەبو. بەڵام ئەوەبو دوای نسکۆ، پاسۆک بەهەمان بیروباوەڕەوە دروستبو و دایە شاخ. بۆیە کاژێک بەپێویستینەزانی دو ڕێکخراو بە یەک باوەڕو ئامانجەوە هەبێ. وایبەباشترزانی بوار بە پاسۆک بدات. هەر واشبو. ڕێگەیدا بە هەوادارانی خۆی، بەخواستی خۆیان بەشداریی پاسۆکبکەن. هەردی بەئاشکرا ماوەیەک چوە پاسۆکەوەو وەک سکرتێری پاسۆک و برای گەورە سەیریانئەکرد. ئێمە بەپەیوەندیی نهێنی ، هەریەک بەجۆرێک . دوای راپەرینیش، مەکتەبی سیاسیی پاسۆک لە 5 هاوبیر پێکهات 4 یان کاژێکبون: مولازم کەریم، مژدە تاهیر، عەبدوڵا ئاگرین و کامیل ژیر.

23- هەڵۆ: مامۆستا عەبدوڵڵا جەوهەر و مامۆستا فەرەیدون عەلی ئەمین هەر زو وازیان لە کاژیک هێنا. هۆکاری دەست لەکارکێشانەوەیان چی بوو؟

- ژیر: بریا ئێستا خۆیان بمانایە، ئەو پرسیارەتان لەخۆیان بکردایە. تەنیا ئەوەندە ئەڵێم: هەمو کەس بەرگەی رۆژانی سەخت ناگرێ ئەگەرچی زۆر دڵسۆزیشبێ. لە هەمو بارێکدا، ئەو دو هاوبیرە، دو گوڵی گەشی لالەزاری کوردایەتیبون.

24- هەڵۆ: لەسەر کۆمونیستی گیراوی و دەربەدەر کراوی؟ ئەی لەسەر کاژیکبون چیت بەسەرهاتوە ؟

- ژیر: لەسەرەتای دروستبونی کاژیکەوە هەتا لێبوردنەکەی دوای کۆتایی شۆڕشی ئەیلول، ئەگەر رژێمەکانی بەغداد بەسوسەیەک بیانزانیایە کاژیکم، ئەگەر بەبێ دادگایی نەیانخستمایەتە حەوزی تێزابەوە، ئەوا بەپێی یاسای سزادانی عێراقی، سزاکەم لەسێدارەدان ئەبو. لەبەرئەوە مەترسی لەسەر ئەوانەی خەباتی ناوشاریان ئەکرد، زۆر زیاتربو لەوانەی شاخ. من ئەگەر بەهۆی شێوازە نهێنییەکەی کاژیکەوە هیچیشم بەسەرنەهاتبێ، ئەوا وەستان بەرامبەر ئەو هەڕەشەیەو دەربەستنەبون بەژیانم لەپێناوی بیروباوەڕەکەما، واتایەکی فرەمەزن ئەگەیەنێ. ئەو مەترسییە بۆ پارتە کوردییەکانیتر نەبو، چونکە لە بەرنامەی ئەواندا نەبو پارچەیەک لەعێراق جیابکەنەوە. ئەوان ئێستاش بە بادەی یەکێتیی خاکی عێراق مەستن!

25- هەڵۆ: باس لە گۆڤاری ـ چرای کوردستان ـ ی یەکێتی لاوانی نەتەوەیی کورد و گۆڤاری نەوەی کوردی یەکێتیی قوتابیانی نەتەوەیی دەکەن. ئەمانە چەندیان لێ دەرچو و کێ کاری تێدا دەکردن و نەخشەیان چیبوە؟

- ژیر: بیرم نەماوە ژمارەیان بەتەواوی چەندبو. 30 ژمارەیەک ئەبون. بە دەستخەت ئەنوسران. یەکی چەند دانەیەکیانم لەلا ماوە. هەر لاوەکانی ئەو دو رێکخراوە کاریان تیائەکرد. نەخشەیان پەروەردەکردنی نەتەوەییبو، پاڵاوگەیەکیشبون بۆ کاژیک هەرچەندە هەمویان خۆیان بە کاژیک ئەزانی.

26- هەڵۆ: کەی و چۆن وەرچەرخان لە جگەرسۆزی ـ ولاء ـ ی تاکی کورد دا بەرانبەر بە راژەی نەتەوەکەی وەک رۆڵەیەکی نەتەوە، نەک سۆز بۆ بنەماڵە، هۆز، ناوچگەرێتی دروستدەبێ؟ بە واتایەکی دیکە کەی پێناسەی گشتی نەتەوایەتی دەتوانێ بەسەر پێناسە بچوک و دروستکراوەکاندا زاڵ بێ؟

- ژیر: بۆئەوە کۆمەڵێ هۆکار هەیە، وەک : سەروەریی یاسا، هەڵکەوتنی رابەرایەتییەکی پاکژو گیانبەخش، جا ئەو رابەرایەتییە لوتکەی حکومەتبێ، یالوتکەی حیزب،

سزادانی ناپاکان، رۆشنی (شەفافیەت) لەداهات وخەرجکردندا، بەفیرۆنەدانی سامانی گشتی، نەهێشتنی بێکاری و هەژاری وەک ئەوەی لە ئەوروپا نیشتەجێبون و چارەسەری پزیشکی و کەمترین رادەی ژیان بۆ خەڵکی دابین ئەکرێ، کردنەوەی پرۆژەی زۆرو...هتد. ئەوانەو بەتایبەتی پەروەردەیەکی نەتەوەیی، هۆکارن بۆ جگەرسۆزی بۆ نەتەوەو دورکەوتنەوە لە سۆز بۆ بنەماڵەو هۆزو ناوچەگەریتی.

27-هەڵۆ: دیارترین خەسڵەتە سەقەت و خراپەکانی نێو هەناوی بزوتنەوەی کوردایەتی چین؟

- ژیر: بۆچی ئێستا بزوتنەوەی کوردایەتیی راستەقینە هەیە!؟ ئەوەی حیزبە گەورەکانی هەر چوار پارچەی کوردستان لە ئێستادا ئەیگوزەرێنن، ئێرانچێتی و تورکیاو سوریاو عێراقچێتیە، هەرچەندە زوربەیان پاشگری کورد یا کوردستانیان بەخۆیانەوە ناوە! ئەگەر چەند رێکخراوێکی بچوکیش هەبێ یا هەبوبێ، کوردایەتیی راستەقینەی کردبێ، ئەوا بەجۆرێ دەسخراوەتە بینیان کە هەناسەیان لێبڕیون. من داوا لە پێنوسەکان ئەکەم ئەگەر ویستیان بزوتنەوەی کوردایەتی هەڵسەنگێنن، لە رەفتاری ئەو حیزبانەوە هەڵینەسەنگێنن و بەو پاشگرانە نەخەڵەتێن. بەوانە نەڵێن پارتی نەتەوەیی.

28- هەڵۆ: تۆ وەک ئەمەکێ بۆ بەشیر موشیر، شیعر،شانۆنامەو وتاری جۆراوجۆرت نووسیوە. کاتێ باس لە بەشیر موشیر دەکرێ، هەست بەچی دەکەن ؟ ئایا شتێ هەیە ناوی بنێن بەشیریات؟ بەلای تۆشەوە ناوهێنانی ئەو زاتە، دەروازەیەکە بۆ دەربڕین لە شتەهایەکی دیکە؟

- ژیر: کاتێ باس لە بەشیر موشیر ئەکرێ، بەشیرویستەکان و زۆریتریش هەست بە خۆشییەک و گەشبینییەک و روخسارێکی زەردەخەناوی ئەکەن. قسەو هەڵسوکەوتەکانی ئەو مرۆڤە رۆحسوکە، دڵی ئەکردەوەو زەردەخەنەی ئەبەخشی بەروخسارو مایەی گەشبینیبون. من لەهۆنراوەو شانۆنامەو نووسینەکانمدا سەبارەت بەو ، زۆرم وتوە. بۆ نموونە:

گەلێ ئازادیی لە یادو بیربێ
خاوەنی رۆڵەی وەکو بەشیربێ
بەشیر موشیربێ و کامڵ و ژیربێ
بۆ کوردستانی قەڵغانی شیربێ
ئەو گەلە ئەبێ بگا بە ئاوات
سەربەخۆ هەڵکا بەیداخی وڵات

بەڵێ شتێ هەیە ناوی بنێین بەشیریات، ئەویش گردبونەوەیەکە بەرامبەر ئەوانەی فو ئەکەنە خۆیان و هیچیان لەبارانیەو لەخەیاڵدا ئەژین!! ئەمە فەلسەفەیەکە، داڕێژەرەکەی حەزرەتی

بەشیرە. بەڵام بەشیر، هەر خۆی تاکە بەشیرە. ئەوانیتر کۆپییەکی چارەگران و نەخوازراون! ئای کە ئەم دنیایە پڕە لەو فو تێکراوانە!! ئنجا هەندێ لە رەسەنایەتیەکانی حەزرەتی بەشیر لەم سەردەمەدا، لە حەوتەی مژدەبەرەوە دەرئەکەوێ. تۆ بڕوانە، براماں د. کەمال فوئاد کە یەکێکبو لە حەوتەی مژدەبەر، ساڵێک زیاتر هۆش و زمانی نەماو کۆچی دواییشی کرد(بەداخەوە) براماں د.جەمال نەبەز کەئەویش یەکێکە لە حەوتەی مژدەبەر، ئەچێتە سەردانی لە خەستەخانەکەی لە بەرلین و ئەڵێ من جەمال نەبەزم، د.کەمال زمانی ئەکرێتەوەو ئەڵێ:(ئا!! بەشیرموشیر)! ئنجا نەک هەر بەشیر خۆی، دوکانە خنجیلانەکەشی، دەروازەیەکبو بۆ دەربڕینی شتەهایەکیتر. لەوانە : ئەو دوکانە ، مەڵبەندێکبو بۆ کوردایەتی. هەر لەو دوکانەشەوە، بیرۆکەی کاژێک چەکەرەیکرد!

29- هەڵۆ: لە بەرهەمێکدا باس لە سندوقەکەی بەشیر موشیر دەکەیت و گوایە وەسێتی کردوە، تەنها بدرێتە دەست مامۆستا نەبەز و هەر دەبێ ئەو بیکاتەوە. وا جارێ مامۆستا جەمال نەبەز نەگەڕاوەتەوە< کێ دەبێ ئەو سندوقە بکاتەوە> و چاوەڕێ دەکەن چی تێدابێت ؟

- ژیر: جگە لە مامۆستا نەبەز، کەس بۆینییە ئەو سنووقە بکاتەوە! ئەوە راسپاردەی حەزرەتی بەشیرە! تکایە تۆ لەمامۆستا نەبەزەوە نزیکی، هەردوکتان لەبەرلینن، پێیبڵێ با هیچنەبێ لەبەر خاتری ئەو سنوقە سەردانێکمان بکاتەوە بۆئەوەی بزانین چی تیایە؟

30- هەڵۆ: تۆ زۆر جوان و دروست پێناسەی کەسایەتی بەشیر موشیر دەکەیت و دەڵێی: "بەشیر هەرگیز درۆی نەکردوەو راستیشی نەوتوە". دەکرێ بڕێک زیاتر لەسەر تایبەتمەندی و کاراکتەری ئەم زاتە بدوێن؟

- ژیر: لەوبارەیەوە زۆرم نوسیوە. ئەو پیاوێکی زۆر راستگۆبو، هەرچی ئەوت، بەلای خۆیەوە راستبو. ئەبوایە بەلای تۆشەوە راستبوایە! ئەو خەوو خەیاڵێ لێئەبو بەڕاست. ئەگەر بەخەو یا خەیاڵ، پەنجاساڵ پێشتر، گەشتێکی لە فەلوجەوە بەسواری پاپۆڕ بەدەریادا بۆ بیارە بکردایە، وایئەزانی ئەوە راستبوە. ئەگەر تۆ بتوتایە جا کەی لەنێوان ئەو دو شارۆچکەیەدا دەریا هەیە؟ ئەیوت هەیە. بتوتایە من خۆم خەڵکی بیارەم و ئەزانم دەریانییە! ئەیوت ئاخر دیماخ بۆ من نازانم ئێستە نییە؟ تۆ منداڵی دوێنێی، من باسی پەنجا ساڵ لەمەوپێش ئەکەم، ئەوسا هەبو. ئیتر ئەیکردیتە دەرێ و ئەیوت جارێکیتر نەیەیتەوە بەم دوکانەدا. دیسان ئەیوت : تۆ سەیریکە! من ئەڵێم خۆم چوم، ئەو ئەڵێ نەچوی!! ئاخر ناهەقمە بڵێم ئەم میللەتە هێشتا نەگەیشتۆتە ئەو ئاستەی سەرۆکێکی وەک منی هەبێ!؟ مامۆستا جەمال لە وەڵامێکی وادا پێیوت: ئەوە هیتلەریش وتی ئەم گەلی ئەڵمانە هێشتا نەگەیشتۆتە ئەو ئاستەی سەرۆکێکی وەک ئەوی هەبێ. بەشیریش ئەڵێ: ئەویش هەقیبو!

31- هەڵۆ: ئیرادەی ئیشکردن هەتا ئێستا لە ئێوەدا پۆڵایین و تێکنەشکاوە. تەنانەت وەک لە شیعری" هەمان سوارەم " دا دەڵێی:

*

من لەو بیرە پەڕگرانەم
بەگژ هەموو جەردەکانا چونەتەوە
من لەو سوارە سەرچڵانەم
لە هەڵمەتا، بون بە ئاگر، بۆ نەتەوە
ئەشێ ئەستێرە رامابێ لەوەی ماوم هەتا ئەمڕۆ
لەناخیدا گومانیبێ لەتوانام و بپرسێ بۆ!؟
نەخێر یاران
من هەر هەمان ئەو ئاگرەی هەرزەکاریم، کڵپەسەندوم
وەکو جاران
بۆ کوردەکەی بێ مافەکەم باج و دیاریم، من نەمردوم
ئەی ئەستێرەی پرس و گومان، من وەکو تۆی تەماشاکار
دانانیشم دەستەئەژنۆ، هیچلەبارانەبوی لاسار
ئەسووتێم تا ئەبمە ژیلە و
لە گۆڕیشدا ئەبمە مینی لە چاڵنانی ناجۆرانم
تاکو ئاڵای سەربەخۆیی
ئەدا مژدەی کامەرانی بە سەرتاپای کوردستانم
بەم تەمەنەوە بە ئومێدی چین و دەتانەوێ چ خواستێکتان بێتە دی؟
- ژیر: کام تەمەن!؟ من جارێ لە هەشتاکاندام! یەکێک لە دوا هۆنراوەکانم ئەمەیە:

درۆیە تافی لاوێتی، بەهارێکەو ئەچێ، ناچێ
کە ئەو سێژەم لە خوانی دەم بەراتیکا ژەمی ماچێ
بە ئەکسیری گوڵی لێوی، هەمو وەرزێ بەهارانە
لە باخی سینەدا ئاوی: ژیانە، گەشتە، سەیرانە
ئەگەرچی هی بەهەشتێکە، دەمم نادەم لە سێوی مەم
نەبا دوربێ، منی ژیریش بکەومە داوەکەی ئادەم !
هەتا لێوی پەریزادێ بە ژێی هەستم بکا یاری

هەمیشە هەرزەکاریکم، تەمەن دورە لە کرداری
دەمی پیری، درۆیە گەر هەمو رۆژێ بە شیلەی دەم
بدا ئاوی نەمامی سەوزی دڵداری هەتاکو هەم

جا ئەشێ ئەو ئەوە، کیژۆڵەیەکی جوانی کوردستانبێ، یا سروشتە جوانەکەی کوردستانبێ ! بۆیە بەم تەمەنەوە، بە ئومێدی سەربەخۆیی خۆشەویستەکەم کوردستانم کە ئەوە یەکێکە لە خواستەکانم.

32- هەڵۆ:" کێڵگەی رەسەنی کوردایەتی، کوردستانە" من هێز و لۆژیکێکی دروست لەم دروشمەدا دەبینم. ئەمەت چۆن وتوە و بۆ وتوە؟

- ژیر: یەکەمجار ئەو رستەیەم ئاڕاستەی کاک د. حسەین محەمەد عەزیزکرد کاتێ لەسویدەوە کەوتە بەرگری لە کاک محەمەدی مەلا کەریم. ئەو رستەیە یەکێکە لە بەرهەمەکانی بیرم. بیردۆزەکەش ئاڕاستەیە بۆ ئەوانەی ئەیانەوێ لە دەرەوەی کوردستانەوە، رابەرایەتیی یا سەرکردایەتیی بزوتنەوەی کوردایەتی بکەن، یائەو لافە لێبدەن! جگە لەوە، رەواو دروستە لە دەرەوەی کوردستانیشەوە راو دیدوبۆچون و رەخنەو پێشنیارو کۆمەک وچالاکی و هەرچیت پێئەکرێ پێشکەشی ئەو بزووتنەوەیەکەی. بەڵام نابێ لافی سەرۆکی یا رابەری لێدەی. بەرێز ئوچەلان ئەو هەڵەیەیکرد! بۆیە کەوتە داوی پیلانی دەسگیرکردنەکەی. ئەگەر بە چیاکانی باکورەوە، یا لە قەندیلەوە ئەو رابەرایەتیەی بکردایە، ئەنجام جۆرێکیتر ئەبو. ئێستەش دروستنیە لە بەندیخانەوە رابەرایەتی پەکەکە بکات. با لێگەرێ گەریلاکان بەردەوامبن لەسەر چالاکییەکانیان، تا ئەردۆگانەکان ناچارئەبن ، بەپێ، سەرکەون بۆ قەندیل بۆ دانوستانێک، وەک چۆن سەدام، بەپێ، سەرئەکەوت بۆ بارەگاکەی بارزانی لە ناوچەی چۆمان !.

33- هەڵۆ: چەند هاوبیرێکی پاسۆک تاوانبارن بەوەی دوای دەرنەچون لەهەڵبژاردنەکانی ١٩٩٢ دا بەپەلە خۆیان و حیزبیان کرد بەناو پارتی و یەکێتیدا. تۆ لە کوردایەتی بیر و بزاڤە کەتدا دەڵێی : "من پێشنیازم کرد، خەباتی سیاسی بکەین"،گوایە گوێت لێ نەگیراوە. پێشنیازەکانی دیکە چیبون و چۆن ئەوانی دیکە توانییان بە مەرامی خۆیان بگەن؟

- ژیر: کە پارتی و یەکێتی سەرچاوەی داراییان لە پاسۆک بڕی، پێشنیارم کرد کە جارێ با تەنیا خەباتی سیاسی بکەین تا ئابوریمان چاکئەبێ، بەداخەوە گوێم لێنەگیرا! پێشنیارەکانی دیکە، تێکەڵبونبو لەگەڵ سۆشیالست و پارتی گەل ، کە ئەوە سەرکەوتونەبو، ئنجا تێکەڵبونبو

به پارتی یا یەکێتی. هەر واشی لێهات. له ئەنجامیشدا دەرکەوت کە ئەو هەنگاوو کردەوەیە، لای هەندێک ، لە نیازێکی پاکەوەبوە. لای هەندێکیش بۆ دەسکەوت و مەبەستی تایبەتیبو !

34- هەڵۆ: ئەو فشارە دیار و سەرەکییانەی خرانە سەر پاسۆک بۆ یەکگرتن لەگەڵ سۆسیالیست و پاشان چونە ناو پارتییەوە چی بون وا زو سەرانی پاسۆک ملیان بۆ دا؟

- ژێر: گوشارەکان بریتیبون لە برینی بەشە پارەی گومرگ لە پاسۆک و سۆشیالست و پارتی گەل، لەلایەن پارتی و یەکێتییەوە. جارجاریش پەلاماری بارەگاکانیان ئەدراو ئەندامەکانی ئەو 3 لایەنەیان لێهەڵئەگێڕانەوە.

یەکەمجار ئەو 3 لایەنە تێکەڵ بەیەکبون و ناوی پارتێکی تازەیان لەخۆیاننا(حیزبی یەکگرتن) بەڵام دەرکەوت بە هیچ چەسپێک پێکەوە نالکێن! بۆیە هەندێ بۆ ناو پارتی و هەندێ بۆ ناو یەکێتی چون.

35- هەڵۆ: ئەو هەڵانە چیبون کە پێویستبو پاسۆک خۆیانی لێ لا بدات؟

- ژێر: هەر لەسەرەتاوە، ئەبوایە دوای نسکۆی شۆڕشی ئەیلول، لەجیاتی دروستبونی پاسۆک، کاژێک کارا بکرایەتەوە. بزوتنەوەی کوردایەتی، بەرگەی ئەوەناگرێ چەن پارتێکی نەتەوەیی بۆ دامەزرێنرێ و هەر یەک بەلایەکدا رایکێشێ، یا کەرتبون (ئینشیقاق) لەناو پارتێکی نەتەوەییدا دروستکرێ.

لە 1975/9/11 دا پاسۆکێکی لە کاژێک لاوازتر دامەزرێنرا! وەک وتم، ئەوە هەڵەیەکبو ، کاژێک و سەرکردایەتی کاژێک هەرمابون. لەگەڵ ئەوەشداو بۆئەوەی دوجەمسەری نەتەوەیی دروستنەبێ، سەرکردایەتی کاژێک هەلی خستە بەردەم پاسۆک تا ئەوەی بەخۆی نەکرا، بەشکم بەوان بکرێ، بەتایبەتی ئەوان دەستیان دایە چەک و لەو رۆژەدا چووشنە شاخ. نەک هەر ئەوە، بەڵکو کاژێک دەرگاشی والاکرد بۆ هاوبیرەکانی کە هاوکاریی پاسۆک بکەن. ئەوەبو مامۆستا هەردی ماوەیەک لەشاخ تێکەڵ پاسۆکبو . د. جەمال نەبەزیش هەرەوەزییەکی لەگەڵدا کردن. دوای راپەڕینیش مەکتەبی سیاسی پاسۆک لە 5 ئەندام پێکهات، 4 یان کاژێکبون: مولازم کەریم، مژدە تاهیر، عەبدوڵا ئاگرین و کامیل ژێر. هەردو مامۆستا فایەق عارف و عەلی بەگی جاف بون بە ئەندامی سەرکردایەتی.

هەڵەی دوەم، ئەوەبو،سەرکردایەتی پاسۆک، دوای راپەڕین، ئەو پێشنیارەی منی پەسند نەکرد کە دوای ئەوەی بوجەیان لێبڕین وتم : با هەتا لەناو شاردابین، تەنیا خەباتی سیاسی بکەین،

ئەوە پارتی و یەکێتی پێشمەرگەی زۆریان هەیە بۆ بەرگری لە هەرێم، مەسرەفی پێشمەرگەو ئەو هەمو بارەگا سەربازییەو دابینکردنی چەک و لاندکرۆزەرو پیکاب و خواردن و موچە بۆیان بەئێمەناکرێ و پێویستیشنییە. لەوکاتەدا نزیکەی 4 ملیۆن دیناری چاپی سویسریمان هەبو، بەشی زیاتر لە 4 ساڵی ئەکردین. ئەو پارەیەش بە گورگانخواردو چو! بۆ ئەمەش وتم با هەمو هێلکەکان نەخەینە سەبەتەیەکەوە، با ئەو پارەیە بڵاوکەینەوەو لەلای چەند کەسێک بە ئەمانەت داینێین. گوێیان لەوەش نەگرت، هەمویان لە ماڵی مامۆستا هادی دانا. کە شەڕی ناوخۆش هەڵگیرسا، یەکێتی دایانبەسەر ماڵەکەداو پارەکەو هەندێ چەک و تەقەمەنییانبرد ! دوای ئەوە، داشیان بەسەر چاپخانەکشماندا لە شەقامی پیرەمێردو گواستیانەوە بۆ گەڕەکی بەرانان و ناویاننا چاپخانەی کۆڕەو! نیوە دەواجنێکیشمان هەبو لە گەڕەکی قولەرەیسی، کەس نەیزانی چیبەسەرهات!

هەڵەی سێیەم، ئەوەبو دوای راپەڕین، سەرەتا زۆرکەس رویان تێکردین، بەلام پاسۆک، وەک کاژێک، بە مەرجی عەیار 24 وەریانئەگرتن! لەکاتێکدا پارتی و یەکێتی ، جاش و باشیان وەکیەک وەرئەگرت!! بۆ نمونە، کەسێکی وەک د. سەعدی بەرزنجی کە برادەرو هاوکاری منبو لە کۆلێجی ماف، لەگەڵ هەندێک لە خزمەکانیدا رویان تێکردین، بەڵام هەندێک لە هاوبیران دەرگایان بە رویاندا داخست. ئەوەبو پارتی قۆستنییەوە بۆ خۆی!

36- هەڵۆ: دیدار و چاوپێکەوتنت لەگەڵ ئەم بەڕێزانەدا هەبووە: کامەران بەدرخان، عیسمەت شەریف وانلی، پیرەمیرد، فایەق بێکەس، نەجمەدین مەلا، هێمن، شاکیر فەتاح، جەمیل رۆژبەیانی، گۆران، هەژار،بارزانی. دەکرێ بەکورتیش بێت جارێکی دیکە باری سەرنجی خۆتمان دەربارەیان بۆ بڵێی؟

- ژیر: هەموویان 1- بەگشتی: کوردی دڵسۆز، پاک، خاوەن خەبات، کوردپەروەر، خاوەنی راژەیەکی زۆر بۆ نەتەوەکەمان. هەرچەندە کوردایەتییەکەیان تەنیا لەڕوی سۆزەوەبو 2- ئەگەر گۆران لە سیاسەتەوە نەگلایە، زۆر گەورەتر ئەبو 3- بارزانی سەرکردەیەکی جەوامێربو، بەڵام نەئەبو ئەوەندە پشت بە ئێران ببەستێ، نەشئەبو ئەو چەند تێکۆشەرەی کوردی رۆژهەڵات رادەستی ئێران بکاتەوە.

37- هەڵۆ: تۆ جگە لەوەی شاعیر و ئەدیب و پارێزەرو سیاسەتوانیت،ئەزمونی شانۆ و کاری رۆژنامەنوسی و پێشکەشکاری بەرنامەی رادیۆیی و تەنانەت سەرنوسەری گۆڤاری هیواش بویت. ئەم هەمو خولیا و لێوەشاوەییەی ئێوە لە کوێوە هاتوە و پێت وایە بۆ کامیان لەو بەهرە و خولیایانە گونجاوتریت؟

- ژیر: من پێمخۆشنەبوەو نیە کە ئاوێتەی ئەو هەمو چالاکیانەم. لەراستیدا زۆری ئەو چالاکیانە، ئەوان خۆیان سەپاندوە بەسەر مندا! نایەت بە بیرما رۆژێ لە رۆژان نەخشەم بۆ هۆنراوەیەک کێشابێ. هەمیشە هۆنراوە خۆی سەپاندوە بەسەر پێنوسەکەمدا،هەروەها نووسینی وێژەیی. ئەگەر نەتەوەکەم ئازادو سەربەخۆبوایە، هەرگیز سیاسەتم نەئەکرد. گەلێ جار کە یەکێک لەو چالاکیانەم ئەنجامداوە سەیرمکردوە دەوروبەرەکەم ئەوەندە لێهاتونەبوون، ناچار من دەستمداوەتێ. لە ژیانمدا هەمیشە خۆم ماندوکردوە بۆ کۆکردنەوەی زانیاری. کاتم بەفیڕۆنەداوە، بە رێکەوتنەبێ نەچومەتە چاخانەو چەند کاژێرێک پاڵیلێبدەمەوە. لەناوماڵیشدا نەمزانیوە بەبێئیش دانیشم. کاتێکیش لە خوێندنەوەو نووسین ماندوبومایە، یا کاری باخچەی گوڵەکانم کردوە، یا وەرزش.. خۆم پێم خۆشبو تەنیا لە یەک بواردا شارەزایی و چالاکیم چڕبوایەتەوە، ئەویش لەوانەبو بواری یاسابوایە تابەدەستخستنی دوکتۆرا، بەڵام بەهۆی سیاسەتەوەو چەندجار زیندانیکردنم و دورخستنەوەم کە بونە هۆی دواکەوتنم لە خوێندن، ئەوەم بۆنەلوا، هەرچەندە، جگە لە پارێزەری بە پلەی راوێژکار، بومە شارەزا(خەبیر)ی یاسایی بەپێی یاسای شارەزایان ژمارە 163 ی ساڵی 1964 ژمارەی تۆمار/ 5/ هەڵبژاردنی شارەزایان/ 1999 دەرچو لە سەرۆکایەتی دادگای تێهەڵچونەوەی ناوچەی کەرکوک بەبەرواری 1999/4/6 کە لەروی زانیارییەوە لە زانیارییەکانی دوکتۆرا کەمترنیە. دیارە لە هەمو بارێکدا هۆنراوەکە، هەر بەرۆکی بەرنەئەدام چونکە ئەمەیان بەهرەیەکی زگماکییە.

38- هەڵۆ: من ئامادەیی ئێوە بە شیعر بۆ هاوبیرەکانت : عەبدوڵڵا جەوهەر،فەرەیدون عەلی ئەمین،ئەحمەد هەردی، سەعید گەوهەر، بەرز دەنرخێنم. ئێوە چۆن لەم کارەی خۆتان دەڕوانن ؟ پێت وایە مافی خۆت بەخشیبێ بەو ئازیزانەت ؟

- ژیر: دیاریی شوان، یا شەنە یا هەڵەکۆک. منیش دوای کۆچی دوایی ئەو ئازیزانەم، هەر ئەو هۆنراوانەم لەدەسهاتوە. بەهیوام گیانی پاکیان لێم رازیبن.

39- هەڵۆ: لەنووسینێکتانا هۆکاری سەرنەکەوتنی شۆڕشەکەی شێخ مەحمود دەبەستنەوە بە بڕیار و کاریگەری نەوت لەو گەمەیەدا. دەنوسن " بەهۆی شەیدایی ئەدمیراڵ فیشەر و میستەر چەرچلەوە بۆ گەیشتن بە سەرچاوە نەوتییەکان و بونە خاوەنیان، شێخ مەحمود خرایە گەمەی دۆستایەتی مێجەر نۆئیل و دوژمنایەتی مێجەر سۆنەوە".

ئەوە زانیمان بەر لە سەدەیەک نەوت بڕیاردەری سەرەکی بوە لەسەر چارەنوسی ئێمە. ئەی لە ئێستادا کاریگەریی و بایەخی نەوت لەسەر چارەنوسمان چەندە؟ دەکرێ ئەو زێڕە ڕەشە کە بۆتە قوڕی رەش، بکەینە بەردەبازی ئایندەیەکی رەنگاورەنگ و پرشنگدار؟

- ژێر : لەڕابوردودا نەوتی کەرکوک بو بە زێڕی رەش بۆ رۆژئاواو عەرەبی عێراق و بۆکورد قوڕی رەش! ئەبوایە شێخ مەحمودو منەوەرەکانی کورد، دەرکیان بەم راستییە بکردایەو لەجیاتی ئەو هەمو خوێنڕشتنە، نەیانهێشتایە ئەوانە ئەو زێڕەی کورد بەئاسانی تالانکەن و دواییش بیکەن بە بۆمباو بیدەن بەسەری کوردا! ئەویش بەوەی بەردەوام لەو چاڵە نەوتانە بدەن و بۆرییەکانیان بشکێنن. ئەوەش قوربانییەکی زۆر کەمتری ئەویست. هاوکات بە ئنگلیزیشیان رابگەیاندایە کە ئەگەر بەندەکانی 62،63،64 ی پەیمانی سیڤەر جێبەجینەکا، یاهیچنەبێ باشوری کوردستان سەربەخۆ نەبێ، ئەوا ئەویش بەئاسانی لرف لەو نەوتەنادا. ئەم تەگبیرە بۆ شۆڕشی ئەیلولیش هەر گونجاوئەبو، توشی ئەنفال و کیمیاییش نەئەبوین! ئەوە بۆ ئێستاش گونجاوە. ئەوەیە رێگەچارەی تەمێکردنی رۆژئاوا. هەتا لە بەرژەوەندییە ستراتیجییەکانیان نەدەی، بە ئاگانایەن .

ئێستا هەلێکی نوێی باش رەخساوە بۆ کورد بەهۆی ئەو چاڵە نەوتە تازانەوە لە هەرێمی کوردستاندا. بۆسود لەم هەلەو بەئامانج گەیشتن، پێویستە سەرنجێکی ئەم هاوکێشەیە بدەین : <u>سەرمایە+هێز+باوەڕ = سەربەخۆیی کوردستان.</u> 1- سەرمایەکە: ئەو بیرە نەوتانەیە کە ئێستا لە هەرێمدا لێئەدرێن. ئەمانە تا زۆربن باشترە، بۆئەوەی ببینە خاوەنی زیاترین سەرمایە، بەمەرجێ داهاتەکانی نەدرێن بەبەغداد. ئەگەر وەک بەغدا داوا ئەکا، ئەو داهاتانە لە ئەنجامدا 83% ی بۆ بەغدابێ و 17% بۆ ئێمە ! ئەوە ئەبێتە مەرگەسات بۆ کورد! ئەو چاڵە نەوتە تازانە ملکی نەوەکانی دواڕۆژیشمانە، با بەغدا هەر بۆخۆی سیربخوات.

2- هێزەکە : بەو داهاتانەی نەوت و هەر داهاتێکیدی، هەرچی زوە، سوپایەکی کوردیی پڕباوەڕو پڕمەشق و پڕچەکی زەمینی و ئاسمانیی پێدامەزرێ. ئەمەش کاری نەکردەنیە. بەڵکو ئاسانە. ئەتوانرێ ئەو چەکانە بەقەرزیش بکرێ، بە ئاشکرا یانهێنی. با کاربەدەستانی هەرێم ئەوەندە خۆیان بە لاواز نەزانن.

3- باوەڕەکە: ئەو سوپایە بە باوەڕی کوردایەتی و گیانی خۆبەخشین لەپێناوی سەربەخۆییدا، گۆش و پەروەردەکرێ. <u>جەنگاوەرێکی باوەڕدار سەد هەندەی بێباوەڕێکە.</u>

ئەوکاتە لەنزیکترین هەلدا، جاڕی سەربەخۆیی بدرێ. ئەوسا ئەبینین زلهێزەکان و هەندێ حکومەتی دەوروبەریش، پێشبڕکێیان ئەبێ لە دانناں بە سەربەخۆییماندا. ئەگەر شەڕێکی لاوەکیش یەخەیگرتین، ئێمە بەهۆی ئەو هاوکێشەیەی سەرەوە، سەرکەوتو ئەبین. بێگومان ئەم بەرنامەیەش بە حکومەتێکی لێزان و دەسپاک، جێبەجێئەکرێ، نەک بە حیزبحیزبێنەی تالانکار!

40- هەڵۆ: بۆ سەلاحەدین دەوڵەتێکی ئیسلامی کوردی دروست نەکرد؟ پێت وایە رۆژاوا هەتا ئێستاش لەچاوی سەلاحەدینەوە تەماشای کورد بکات؟

- ژیر: ئەیتوانی، بەڵام نەیکرد! چونکە هوشیاریی نەتەوەیی کوردیی نەبو. ئەوەش دەردە کوشندەکەی کوردە لەوساوە تا ئێستاش! بۆیە بڵاوکردنەوەو چەسپاندنی ئەو هوشیارییە، ئەرکی هەمو تاکێک و کۆمەڵێکی کوردە. ئنجا ئەو پەلامارەی سەلاحەدین بۆسەر خاچپەرستەکان، بوە هۆی ئەوەی رۆژئاوا تا ئێستاش تۆڵەی کارەکەی سەلاحەدین لەکورد بکاتەوە. هەر ئەو رقە ئەستورەشبو کە سایکس بیکۆ کوردستانی بەجۆرێ کرد بە چوار بەشەوە کە هەر بەکەمینەیەتی بمێنێتەوە لەژێر دەستی تورک و فارس و عەرەبدا تا لەناو ئەو نەتەوانەدا بتوێتەوە!

جگەلەوە، کارەساتێکیکەی کردەوەکەی سەلاحەدین، ئەوەبو، بوە هۆی بڵاوبونەوەی لەشکرەکەی بەناو وڵاتانی فەلەستین و ئەردەن و سووریاو میسرو عێراقی عەرەبیداو دواجار توانەوەیان لەناو عەرەبی ئەو وڵاتانەدا !

41- هەڵۆ: کاتێ باس لە دەرنەچون لە بازنەی سەپاو دەکەن، مەبەستتان کورتهێنانە لە دیاریکردنی ستراتیژ. بە واتایەکی رونتر بڵندنەکردنەوەی ئاڵای سەربەخۆییە لە لایەن راپەڕین و بزوتنەوە و حیزبە کوردییەکانەوە؟

- ژیر: ئەوە بەشێکی مەبەستەکەیە. بەشەکەیتری، هەوڵدانە بۆ دەرچون لەو باری ژێردەستەیەتییەو بۆدۆزینەوەی باشترین رێگا بۆ سەربەخۆیی. گەیشتن بەسەربەخۆیی هەر لەیەک رێگاوەنییە کە ئەگەر ئەو رێگایە گیرا، ئیتر ئەبێ دەستەوستان دانیشین! نەخێر ئەبێ بگەڕێین بۆ رێگاکانیتر تا بە یەکێکیاندا ئەگەینە سەربەخۆیی. لە پەرتوکی کوردایەتی و سەربەخۆییدا بەدرێژی باسی (دەرچون لەبازنەی سەپاو)م کردوە. لە سمینارەکەی کۆڵنیشدا لە ئەڵمانیا، ئاماژەم بۆ رێگاکانی سەربەخۆیی کردوە. هیوادارم لە پاشکۆی ئەم گفتوگۆیەدا، ئەو سمینارەش بڵاوبکەینەوە، چونکە پەیوەندیدارە بەم بابەتەی ئێمەوە.

42 - هەڵۆ: شکستەکانی کورد هەمیشە سیاسی بون نەک سەربازی. واتە کێشە و قەیرانەکە، لە ئەقڵدایە. چۆن و بە کام بەرنامە چارەسەری ئەم دەردە بکەین؟

- ژیر: بەوەی کار بدەینە دەست خاوەن ئەقڵی گەورە. مەرج نییە تاهەتا رابەرایەتی، هەر ئەوانەو نەوەی ئەوانەبن کە لە شاخبون. ئەوانە، لە هەرێمی کوردستان، دەوری خۆیانبینی و تەواو. هەموشیان پاداشتی خۆیان بەزیادەوە وەرگرت لە باشوری کوردستاندا. ئێستا دەوری پیشەگەری (تەکنۆکرات)ە و گەڕان بەدوای پیاوی دەوڵەتدا نەک پیاوی سیاسەت بۆ راییکردنی

کارەکانی حکومەتی هەرێم. هەروەها گەڕان بەدوای پیاوی سیاسەتدا بۆ پەیوەندیە دەرەکییەکانی حکومەتی هەرێم .

ئەبێ ئەنجومەنێکی سەرکردایەتی هەبێ لە کەسانی پیشەگەری فامیدە لە سیاسەت و نەخشەداناندا، بۆئەوەی جارێکدی لەسەر مێزی گفتوگۆ، دۆڕاونەبین و پرۆژەکانیشمان بێ نەخشەی پێشەکی نەبن. پێویستە وەزیرو کارگێڕەکان پیشەگەربن. بونی ئەنجومەنێکی ئاسایشی نەتەوەیی شارەزا لە بەرگریدا. جیاکردنەوەی دەسەلاتەکان لەیەکدی. دەزگایەکی چاودێریی دارایی بەهێزو خاوەن دەسەلات. بەکورتی، بەدامەزراوەکردنی دەسەلاتی جێبەجێکردن.

43- **هەڵۆ: تۆ دەڵێیت: کەمی هۆشیاریی نەتەوەیی، کوردی نەزان کردوە و پاشان بەرەو لەخۆباییبوونی بردوە. بەلای تۆوە ئەمەش فاکتی شکستخواردنی کورد بەدیار دەخات؟**

- ژیر: بەڵێ. کەمیی هوشیاریی نەتەوەیی ئەبێتە هۆی ئەوەی مرۆڤی کورد بریاری هەڵە بدات لە پرسە چارەنوسسازەکاندا. گەلێجار بریاری ئەوتۆ ئەدات کە لەدژی نەتەوەکەی خۆیەتی بەبێئەوەی بەخۆی بزانێ! کەسێک کە هوشیاریی نەتەوەیی هەبێ، بەر لەهەر بریارێ، سێودوی خۆیئەکا تا ئەگاتە ئەو ئەنجامەی ئەو بریارە یا ئەو کردەوەیە چەند لە خزمەت و لە بەرژەوەندیی نەتەوەکەیدایە؟ هەروەها بەسەرکەوتنێکی بچووک لەخۆی بایی نابێ. ئەبێ ئەو سەرکەوتنە بچوکە هاندەربێ بۆ خۆئامادەکردن بۆ سەرکەوتنێکی گەورەتر. سەرکەوتنیش کۆتایی نیە.

44- **هەڵۆ: دەنووسیت کورد هەر خەریکی چەند بارەکردنەوەی شۆڕشی دۆڕاوە؟**

- ژیر: پێشتر وتم زوربەی بزوتنەوە چەکدارییەکان، بەرگریکردنبوە لە خۆ. ئەویش لەشاخداو ناویان ناوە شۆڕش! هەروەها وتومە شۆڕش ئەوەیە، جگە لەوەی شاخ، لەپایتەختی دوژمن و شارەکانیدا، ئارامی و ئاسایش نەهێڵێ، ئابوریەکەشی هەڵتەکێنێ. ئەمانە نەبون. گریمان ئەوانە شۆڕشبوبن، سەیرئەکەی هەریەک بە شێوە سەقەت و دۆڕاوەکەی پێشخۆیبوە کە دیارە ئەمیش هەر دۆڕاوئەبێ. بەزەیی. هەڵەیەکی گەورەیە بەرامبەر ئەو دوژمنەی بەزەیی بەتۆدا نایەتەوە. ئەو کە تەڕو وشکی تۆ پێکەوە بسووتێنێ، تۆ بۆ جیاوازیی لەنێوان تەڕو وشکی ئەودا ئەکەی!؟

45- **هەڵۆ: هێزوپێزی دیوانی کوردایەتی چەند گەورەیە، ئەو پێشەکیە چڕوپڕەی مامۆستا جەمال نەبەزیش هێندەیتری بەهێزکردوەو هەراکەی گەورەتر کرد. بەرهەمەکەش بۆ سەردەمی خۆی، بگرە ئێستاش، کە ئەوسا کۆمۆنستی لە ئەوپەڕی گەشەسەندنیدابو، شتێکی نوێبو. پێتان وایە هەر ئەم هۆکارانەبوبن، زیرەیان لە محەمەدی مەلا کەریم و حشع هەڵساندبێ، وا بەخێرایی و بەو شێوەیە بەگژتانا هاتنەوە؟ یاخود هۆی دیکەش هەیە ؟**

- ژیر: ئێستا کاک محەمەد گرفتاری نەخۆشییەکی سەختبوە. نزای چاکبونەوەی بۆئەکەم.
بەهۆی بەڕێز د. حسەین محەمەد عەزیزەوە داوایکردبو لەم باری تەندروستییەیدا سەردانیبکەم. لەگەڵ ئەودا دو جار سەردانیمکرد. زۆری پێخۆشبو. ویستم ئەو پرسیارەی لێبکەم کە هۆکارەکانی ئەو کارەی ئەو چیبون، لەکاتێکدا دوای دەرچونی دیوانی کوردایەتی، ئەو لە دوکانی بەشیر موشیر پیرۆزبایی ئەو دیوانەی لێکردم!؟ بەڵام بەهۆی نەخۆشیە سەختەکەیەوە، دڵم نەهات ئەو لاپەڕەیەی بۆ هەڵدەمەوە. پێویستیش نەبو، چونکە ئەو داواکردنەی بۆ ئەوەی سەردانی بکەم، بەلای منەوە، بەڵگەی پەشیمانییەتی لەو کارەی. بەڵگەی دوەمیش، لەنووسینەکەی لاپەڕە 154 ی پەرتوکی – کوردایەتی بیری زیندوە - ی مامۆستا فوئاد سەراجدا 2006 بەمجۆرە پێناسەی ئەو هۆنراوانەی من ئەکا: (ساڵی 1960 کاک کامیل ژیر کۆمەڵە شێعرێکی خۆی لەژێر ناونیشانی کوردایەتیدا بڵاوکردەوە. لەهەندێ پارچەی ئەو کۆمەڵە شێعرەیا هەوڵی ئەوەیدابو کوردایەتی بخاتە چوارچێوەی فەلسەفەیەکی لەبارەی بیرو ئابوری و سیاسەتەوە تەواوو، لەشێوەی بنەمای رژێمێکی حوکمڕانیدا بۆ کوردستان، بیخاتە رو) بەڵام پێشتر لە ناملیکەکەی 1960 یدا، ئەو کوردایەتییەی من، بە فەلسەفەی کۆنەپەرست ناوئەبا. ئەمجارەیان، کۆنەپەرستەکەی، پێوەنیە!

بۆ وەڵامی ئەو پرسیارەش کە ئایا هۆی دیکە هەبوە؟ ئەڵێم: گریمان ئەو هۆنراوانە، کۆنەپەرستی بوبن، وەک کاک محەمەد وتوێتی، ئەی ناوبردنی معاریفی کوردستان، کە ژمارەیەک مامۆستای هاوبیرانی کوردایەتی داوایانکردبو، بە معاریفی قلیاسان، لەپایچی!؟ خۆ ناکرێ بەویش بوترێ کۆنەپەرستی! یا ناوبردنی کاژیک بە کوردکوژە، چ لێکدانەوەیەکی بۆئەکرێ؟ کاژیک واتا: کۆمەڵەی ئازادی و ژیانەوەو یەکێتی کورد. ئەبێ چ رستەیەک لە(ئازادی و ژیانەوەو یەکێتی) جوانتربێ؟ کەواتە هۆی دیکە، ئەو لەخۆباییبونەبو کەپێشتر ئاماژەم بۆکرد. حیزبی شیوعی لەو سەردەمەدا بەجۆرێک لەخۆی باییبوبو کە نەئەبو رێکخستنێکی سیاسیتر هەبێ یا لەژێر کۆنترۆڵی ئەواندا نەبێ. دە هەر ئەوەشبو مایەکەی کردن بەمایەی پیازفرۆش!

46- هەڵۆ: شیعری عەولە سیسەی قارەمان، تابلۆیەکە هەمو دیمەنەکانی راپەڕینەکەی 6 ی ئەیلولی تیا بەدیئەکرێ: شاری خرۆشاو، دایکی کوڕکوژراو، کوشتاری زۆر، زریکە، جەستەی لەخوێنهەڵکشاو، شریخەی تفەنگ، نەڕەی لاوان، هێرشبردن، داواکاریەکان، دەزرێژی مەترەلۆز، بەرەنگاربونەوەی گوللە بە خەنجەر، ورەی بەرز، شەهیدبون لە پێناوی مافی کوردا.

تۆ لە شارەکەی عەولە سیس، داوای : تۆڵە، نەسرەوتن تا گەیشتن بە دەوڵەت، پەیکەر بۆ عەولی قارەمان و شەهید ئەکەیت، ئەمڕۆ دوای ئەو هەمو قوربانیانە، نیمچە دەوڵەتێکمان

هەیە، کەچی لە شوێنی راپەڕینەکە، بەردەرکی سەرای سلێمانیی پایتەختی رۆشنبیریی کوردستان، پەیکەرێک بۆ عەولە سیس بەرچاو ناکەوێت! ئەم دیاردەیە چۆن ئەبینن؟

- ژیر: دیسان ئەگەڕێینەوە بۆ نزمیی ئاستی هوشیاریی نەتەوەیی، نەسپاردنی کار بە کارزانان. ئەوە ئەرکی شارەوانی و دەزگاکانی رۆشنبیری و هونەرمەندانی پەیکەرتاشە. پەیکەرێکی لەوجۆرە ئەگەر لە ئاڵتونیش دروستبکرێ، یەک لەسەر سەدی شەڕەپەڕۆیەکی حیزبحیزبێنەی تێناچێ! ئەبوایە، نەک هەر پەیکەرێک، بەڵکو تابلۆیەکی بزواو بۆ داستانی شەشی ئەیلول دروستبکرایە. لە شاری جنێڤ. بە ئامێری کاژێر(سەعات) تابلۆیەکی بزواویان بۆ داستانێکی وەک شەشی ئەیلول دروسستکردوە، هەمو سەری کاژێرێک، ئەو داستانە، بە جوڵەی پەیکەری مرۆڤەکانەوە، پیشانی خەڵک ئەدەن. لەبەغداش تابلۆکەی جواد سەلیم لە بابولشەرجی هەیە. من لێرەوە داوا لە لایەنە پەیوەندیدارە ناوبراوەکان ئەکەم، تابلۆیەکی لەوجۆرە بۆ ئەو بۆنەیە بکرێت وەک لە هۆنراوەکەی عەولە سیسەی ڤارەماندا وەک شریتی ڤیدیۆ پیشاندراوە..

47- هەڵۆ: کاژیک جگە لە کاژیکنامەو ئەو بەرهەمانەی تۆ کە ئەوانیش زۆر بەکەمی بەردەست کەوتون و ئەکەون، لە ناوەوەی کوردستان وەک پێویست کاری بۆ بەرجەستەکردنی بیری نەتەوەیی نەکردوە. بۆ ؟

- ژیر: لەو رۆژانی کاری نهێنی و تیرۆری دەسەڵاتەکانی بەغدادا، سەرباری دەسکورتی کاژیک لەڕوی داراییەوە، هەر ئەوەندەی بۆکراوە. حیزبەکانیتر لە رۆژگاری کاری نهێنییاندا، لەوە زیاتریان نەکردوە. لەگەڵ ئەوەشدا، بیری نەتەوەیی لە هەندێ رێکخراوو لە پاسۆکیشدا بەرجەستەکرد. هەروەها لە هزری زۆرێک لە نووسەران و خەڵک و لاواندا. تۆ سەرنجێک لەو کۆمێنت و نووسینانەی سایتەکان و فەیسبوک بدە، بزانە چۆن بیری نەتەوەیی لای ئەو لاوانە خەملیوە.

48- هەڵۆ: چەمکی ئازادی و یەکسانی لەپانتایی بیری نەتەوەییدا، چ سەنگ و پایەو گرنگییەکیان هەیە؟ ئەتانەوێ ئازادییەکان چۆن دەستەبەربکەن و کۆمەڵگە بەکام شێوازو میکانیزمێ یەکسان بکەن؟

- ژیر: ئازادی و یەکسانی لای ئێمە دو پایەی بەرزو گرنگیان هەیە. ئازادی، دوەم وشەی کاژیکە. یەکسانی، دوەم دروشمی کاژیکە (کوردستان بۆ کورد، یەکسانی بۆ گەل) ئێمە ئازادی و یەکسانیی تەواوی تاک و کۆمەڵی کورد، لەدەوڵەتی نەتەوەیی سەربەخۆی کوردیدا ئەبینین. بەبێ دەوڵەتێکی وەها، نە ئازادی، نە یەکسانی دەستەبەر ناکرێ. بۆیە ئەوەندە پێ لەسەر سەربەخۆیی کوردستان دائەگرین. ساڵی 1960 لە پێشەکیی هۆنراوەی کوردستانی مندا، وتومە:

(خۆشەویستیی کوردستان و کوردایەتی، تەنیا عاتیفەی روت نیە. بەڵکو بەرەنجامی فەلسەفەی گۆڕان و پێویستیی ژیانی کوردەواریشە. کوردستان خۆشەویستی نەتەوەی کوردە، چونکە نیشتمانیەتی و سەرچاوەی ژیانێتی، کوردایەتیش بۆ پاراستنی نیشتمانەو خۆشگوزەرانی نەتەوەکەیەتی. جا کوردێکی خاوەن بیروباوەڕی کوردایەتی کە ئامادەبێ گیانی خۆی لەم پێناوەدا بەختبکات، واتا هۆگری هەمو کونجێکی کوردستانەو دڵسۆزی هەمو ئەندامێکی کوردە. بۆیە لایوایە هەمو کوردێک چونیەک مافی ژیانی هەیەو نابێ کوردێک کوردێکیتر بچەوسێنێتەوە) میکانیزمی یەکسانیش، ئەو جۆرە سۆشیالستە ئەبێ کە لەگەڵ سروشتی کوردستان و بەرژەوەندیی تاک و کۆمەڵی کورد بگونجێ. ئەبێ ئەوەش بزانین کە سۆشیالستی بەلای ئێمەوە مەبەست(غایە) نیە، بەڵکو هۆکار(وەسیلە)یە بۆ خزمەتی سەرجەم خەڵکی کوردستان، بەتایبەتی بۆ هەژاران. ئەمە جیاوازییەکی گەورەی سۆشیالستی ئێمەو شیوعیەکانە . لای ئەوان مەبەستە نەک هۆکار! ئەمە باری سەرنجی ئەمڕۆی ئێمەیە. ئەم باری سەرنجەش ناسەپێنین بەسەر نەوەکانی داهتوماندا. واتا ئەگەر لەژیانی ئێمەدا گەیشتین بە سەربەخۆیی، ئەوا سەرەتا ئەو جۆرە سۆشیالستییە پەیڕەوئەکەین. ئەگەر سیستمێکی باشترمان بۆ هەڵکەوت، واز لەم ئەهێنین و ئەو پەیڕەوئەکەین. نەوەکانی داهاتوش، کە گومانی تیانییە لەئێمە زاناترئەبن، خۆیان ئازادئەبن لە دیاریکردنی جۆری سیستمی ژیان و فەرمانڕەوایی خۆیان.

49- هەڵۆ: مامۆستا جەمال نەبەز، بە بەرهەمەکانی پشکی هەرە گەورەی لەهەوڵی تیۆریزەکردن و بەرجەستەکردنی بیری نەتەوەییدا بەردەکەوێ. ئەم بەشداری و ئامادەیی و چالاکیانەی ئەو لەسەرە رێ بیرو رێبازو خەباتی کاژێکدا چۆنئەبینی ؟

- ژیر: مامۆستا جەمال نەبەز یەکێکە لەدامەزرێنەرانی کاژێک. بیرمەندێکی گەورەی کوردە،ئاساییە پشکی شێری لەو هەوڵەدا بەرکەوێ.

ئێمە لەبەر خۆشەویستیمان بۆ ئەو، جارجار داوامان لێکردوە کە بگەڕێتەوە بۆ کوردستان، بەڵام نەهاتنەوەکەی ئەو، راستترە لەداواکەی ئێمە. چونکە ئەوەی لە هەندەران بۆیکرا، لەکوردستان بۆینەئەکرا.

50- هەڵۆ: لە مێژوی کاژێکدا، زۆر باس لە کەسایەتی کاک فەتاح ئاغا ئەکرێ، ئەو پیاوە چ کەسایەتیەکبو بۆ کاژێک؟ بۆ تا شەهیدبونی هەر لە ریزەکانی پارتیدا، درێژەی بەخەباتدا؟

- ژیر: کەسایەتییەکی هەڵکەوتوبو لە هەمو رویەکەوە. گەنجێکی تا بڵێی : قۆز، جوان، بالابەرز، رووخۆش، تێگەیشتو، قسەزان، قسەخۆش ، ئازاو نەترسبو. بەو هۆیەوە کوڕە عەشایەریکبو، هەر لەمنداڵیەوە ئاشنا بە چەکبو. وەک مامۆستایەکی قوتابخانەش، رۆشنبیربو.

خزمایەتیی لەگەڵ مامۆستا هەردی هەبو، سەرسامبو بە هۆنراوەکانیەوە. رەنگە هەر ئەوەش سەرەتا لە کاژێکی نزیکخستبێتەوە. ناوە نهێنیەکەی(توانا)بو. بۆ کاژێک کەسایەتییەکی بە سودبو. بەدرێژایی ئەوماوەیەی لە شۆڕشی ئەیلولدا بەرپرسێتی هەبو، بەتایبەتی ئەو ماوەیەی ئامر هێزی خەباتبو، پشت و پەنایەکبو بۆ هاوبیرانی کاژێک. سیفەتێکی باشیکەی ئەوەبو لەکاتی شەڕدا، خۆی لەریزی پێشەوە شەڕیئەکرد، ئەوەش ورەیەکی زۆری ئەدا بە پێشمەرگەکانی کە بەچاکی شەڕبکەن. هەر بەوەشبو هێزی خەبات لە شەڕەکانیا سەرکەوتوبو. گەلێجاریش ئەو هێزە بەفریای هێزەکانیتر ئەکەوت.

باوەڕناکەم فەتاح ئاغا زۆر گوێێ بە پارتی دابێ، هەرچەندە تێکەڵوپێکەڵییەک لە نێوان بنە ماڵەی بارزانی و پارتی و کاژێک و بێلایەندا هەبو. پەیوەندی ئەو، راستەوخۆ بە کاک ئدریسەوەبو. پێشتریش لە وەڵامی پرسیارێکتانا وتم: بارزانی و پارتی دو شتی جیاوازبون ئەگەرچی وابەستەی یەکدیشبون،.سەبارەت شەهیدبونەکەشی، رایەک هەیە کە لەو رۆژگاری شەهیدبونەیدا ویستویێتی سەرکردایەتیی شۆڕشێکی کاژیکانەی چەکدارانەبکا!! بۆیە تیرۆرکراوە،ئەم لایەنە بەجێدێڵم بۆئەوانەی لەو رۆژانەدا لێوەی نزیکبون

51- هەڵۆ: پێتوانییە لەهەنوکەدا بیری نەتەوەیی ، بەهۆی ئەوەوە کە خاوەنی دەزگایەکی وەک تیڤی،رادیۆ، بنکەیەکی راگەیاندن، یا ناوەندی دیکەی چالاکی نیە، روبەڕوی قەیرانی سستی و کزیی قوڵ بوبێتەوە؟

- ژیر: ئەوە نەک هەر لەبواری سیاسی و رێکخراوەی سیاسی و هەڵمەتی هەڵبژاردندا، بەڵکو لەبواری بازرگانیشدا، راگەیاندن دەوری کاریگەری هەیە بۆ برەو و گەشەکردن. بە دەربرینێکیتر، دراو ، بەرد ئەکا بە ئاو. ئەو هۆکارانە بە دراو دەستەبەر ئەبن. بێ گومان ئەوە یەکێکە لەهۆکانی سستیی بیری نەتەوەیی ئێمە. بەڵام بە بیری وردو کاری لەپسانەهاتو، ئەویش چارەسەر ئەکرێ.

52- هەڵۆ: چ لێکدانەوەیەکتان بۆ یەکەم دروشمی کاژێک هەیە کە ئەڵێ؛ کوردستان بۆ کورد؟

- ژیر: کوردستان بۆ کورد، واتا کوردستان وەک خاک، بە هەمو سامانەکانی ژێرزەوی و سەرزەوی و ئاسمانەکەیەوە، مڵکی نەتەوەی کوردە. ئەگەر داگیرکراوبێ، ئەبێ بسەنرێتەوە. ئەگەر بە عەرەب و تورک و فارسیش کرابێ، ئەوا ئەبێ لەو بێگانانە پاکبکرێتەوە. ئەو کەمینانەی لەناو کوردستاندا نیشتەجێن، بە کەمینەی نەتەوەیی و ئاینیشەوە، ئەگەر رەگێکی مێژوییان هەبێ، واتا بە پیلان هاوردەی کوردستان نەکرابن، هەمو مافێکی ژیان و هاوڵاتیبونیان هەیە وەک کورد، بێجگە لەوەی ئەو پانتاییە خاکەی لەسەری کۆبونەتەوە، بەهی کوردی نەزانن،

واتا بۆیاننیە لە کوردستانی جیابکەنەوە ، هەمو بستێکی کوردستان، ملکی نەتەوەی کوردە هەر رەگەزێکیکەی لەسەر بژێ. لێرەوە باوەڕمان بە رێکارەکانی گشتپرسی (ریفراندۆم) نیە بۆ دیاریکردنی چارەنووسی ئەو پانتاییانەی ناکوردیان لەسەر ئەژی، رەسەنبن یا نارەسەن. کەسی فامیدە، گشتپرسی لەسەر خاکی خۆی ناکا.

53- هەڵۆ: لەم بارودۆخەی کوردستان و ناوچەکەدا، کورد لەناوەوە چی بکات و بەرامبەر بە داگیرکەران چ هەڵوێست و سیاسەتێ باشەو کامە پەیام بۆ رای گشتیی جیهانی ئاقلانەیە؟

- ژیر: وەڵامێکی تێروتەسەلی ئەم پرسیارە، کتێبێکی ئەوێ! بەهیوام، ئەگەر تەمەن بەبەریەوە ما، ئەو وەڵامە بدەمەوە. لێرەدا ئەوەی ئەیڵێم بەکورتی، بە پلەی یەکەم ئاڕاستەیە بۆ حکومەتی هەرێم : لەناوەوە، خۆی پڕچەک و پڕمەشقی سەربازی بکاو گەشە بە بیری نەتەوەیی بداو دورکەوێتەوە لە بیری پێکەوەژیان لەگەڵ داگیرکەرانی کوردستان، دژی بە عەرەبکردن و بە تورککردن و بە فارسکردنی کوردستان بوەستێتەوە بەکردەوە نەک هەر بە قسە. پەیامی ژیرانەش بۆ رای گشتیی جیهانی، ئەوەیە هەمیشە ئەوە بدا بە گوێی ناوەندە جیهانییەکان و زلهێزەکاندا کە ئامانجمان دامەزراندنی دەوڵەتی کوردییە لە سەرتاسەری کوردستانداو ئەوی ئەمڕۆ بۆ ئەو مەبەستە پشتگیریمان بکات، سبەی پێگەی بەهێزی ئەبێ لە دەوڵەتی کوردیی دەوڵەمەند بە نەوت و بە هەموو سامانە سروشتییەکان.

54- هەڵۆ: هەلی سەربەخۆیی لە هەنوکەدا لە هەمو چرکەساتەکانی دیکەی مێژو لەبارترە، لێ هێشتا سەرانی حیزبی کوردی و دەسەڵات ویستی بەدیهێنانی ئەم ئەرکە سادەیەیان نییە. بۆ؟

- ژیر: چونکە ئەو حیزبانە، وەک هوشیاریی نەتەوەییانیە، هەر لەسەرەتاشەوە، ئامانجیان پێکەوەژیانبوە لەگەڵ داگیرکەرانی کوردستانداو هەمیشە خۆیان بەو چەمکە پەروەردەکردوە. ئێستا دەسەڵاتەکەشیان هەر بەوجۆرە ئەبێ و لەپڕێ نابنە کوڕێ! جارجار لەناو ئەو حیزبانەوە دەنگێکی شەرمنانە بەرزئەبێتەوەو ئەڵێن ئێمەش سەربەخۆییمان ئەوێ. بەڵام ئەوە هەر قسەی رووتەو راستنیە، چونکە کردەوەکانیان دژو پێچەوانەی ئەو دەنگەیە. نمونەیەک لەکردەوەکانیان ئەوەیە تائێستا چەندجارێک هەلی سەربەخۆییان بۆهەڵکەوتوە، بەڵام بەدەستی خۆیان ئەو هەلانەیان لەگۆڕناوە! لەبەرئەوە، جێی خۆیەتی، بەڵکو پێویستە، بزووتنەوەیەکی باوەڕدار بە بیری کوردایەتی و پڕچەک بەهوشیاری نەتەوەیی، بێتەوە مەیدانی کارکردنی کردەیی بە بەرنامەیەکی گونجاو لەگەڵ بارودۆخی ئەمڕۆی نەتەوەی کوردا، لەپاڵ گەشەداندا بە هوشیاریی نەتەوەیی لەناو ریزەکانی میللەتدا وەک پێشتر ئاماژەم بۆکرد، هاوکار لەگەڵ پێنوسە نەتەوەییەکانیتردا بە هاوئاهەنگی.

55- هەڵۆ: نەیارەکانی کاژێک چ تۆمەتیکیان ئەدایە پاڵ کاژێک ؟

ژێر: پێشتر ئاماژەم بۆ نامیلکەکەی محەممەدی مەلا کەریم کرد. ئەوەبو بە نامیلکەکەی زەردەشت وەڵامدرایەوە. شیوعیەکانیش تۆمەتی کۆنەپەرستی و پیاوی ئێران و ئەمریکایان ئەدایە پاڵمان. پارتییەکان دوجۆربون، مارکسییەکانیان هەمان تۆمەتی شیوعییە *کانیان دووبارە ئەکردەوە. ئەوانیتریان، یا بێدەنگئەبون، یا سۆزیان هەبو بۆمان.* گۆڤاری ئەلسەورە ئەلعەرەبییەی مەکتەبی رۆشنبیریی قیادەی قەومیی حیزبی بەعسی *عەرەبی ئیشتیراکیش کە گۆڤارێکی ناوخۆییانە، لە ژمارە 9 ی ئایاری 1969دا نووسینێکی سەبارەت کاژێک بڵاوکردەوە،کەکۆمەڵێ هەڵەو تۆمەتی تیابو. ئەمە وەرگێڕاوی هەندێ لەو نوسینەیە:*

<u>لەبارەی مەسەلەی کوردەوە</u>

<u>کاژێک</u>

(ک.ز. ی. ک) چوار پیتە، هێمایە بۆ(کۆمەڵەی ژیانەوەی یەکێتی کوردستان). پەیوەندیی لەگەڵ دائیرە ئێرانیەکاندا هەیە. بزووتنەوەیەکی شعوبیە، مۆرکێکی فاشستیانەی هەیەو نوقمی کۆنەپەرستیە، راشکاوانە بانگەشەی جیابونەوە ئەکا...بیردۆزەیەکینیە. لەناوچە کوردیە دورەکانەوە سەری هەڵداوەو لەم دواییانەی تەمەنی بزوتنەوەی کوردیدا دەرکەوتوە. سەرەتا تاقمەکەی مەلا بە توندی بەرهەڵستییانکرد، هەرچەندە لە گوندەکانی ئەوانەوە سەریان هەڵدا...بزوتنەوەکە هەڵوێستێکی سیاسی دەرکەوتویاننیە.

بزوتنەوەی کاژێک قسەی زۆر هەڵناگرێ بەهۆی لەڕولاوازیی بیرو رێکخستنیانەوەو لەبەرئەوەی هەڵوێستی کاریگەریانیە دژ، یالەگەڵ بزوتنەوە کوردییەکەدا. ئەوەندە بەسە هەڵوێستمان هەڵوێستی چاوەروانییێ تا گۆڕانیتر روئەدا. مەلا سەرەتا زۆر بەگومانبو لێیان بۆیە بەرهەڵستی کردن، دوایی هەڵوێستێکی ئاشتییانەی نوان بەرامبەریان بۆ مژینیان. لەناو ئەم رێکخراوەدا کەسانێک دەرکەوتون کە داوای پەیمانبەستنی خێرائەکەن لەگەڵ ئیسرائیلداو بەستنی مەسەلەی کوردی بە زایۆنیزمەوە...چەمکی ژەهراویش دژی بزوتنەوەی ئازادیخوازی عەرەبی و دژی ئیسلام بڵاوئەکەنەوە. (تەواو)

سەرکردایەتیی لقی ئەوروپای کاژێک، هەر بەزمانی عەرەبی، لەکاتی خۆیدا، وەڵامێکی پڕبەپێستی ئەو نوسینەی دایەوە. ئاماژەی بۆ وشە هەڵەکان کرد.. لێرەدا هەڵبژاردەیەک لەو وەڵامە ، لەگەڵ هەندێ باری سەرنجی ئێستای خۆمان، بۆ مێژو بڵاوئەکەینەوە:

بەسەرنجدانێک لەو نوسینە، دەرئەکەوێ، پارتی وشیوعی و بەعس ، لەهۆنینەوەی تۆمەتدا بۆ کاژێک، یەکئەگرنەوە. ئێمە وەک کۆمەڵەیەکی باوەڕدار(عقائدی) وابەستەین بەوەی

لەكاژێكنامەدا هاتوە كە ئەڵێ:(گەلی كورد خۆی خۆی رزگارئەكا لەرێگەی ئایدۆلۆجییەكی نەتەوەییانەی پوختەوە. ئەوەی ئەڵێ لە رێگەی بێگانەوە، بەئێرانیشەوە، كەبەشێك لەكوردستانی داگیركردوە، رزگاریئەبێ، كاژێك وەك ساویلكە یا دوژمن سەیریئەكا. كاژێك بەیەك چاو سەیری داگیركەرانی كوردستان ئەكا. كاژێك باوەڕی بەو برایەتییە درۆزنەیە نیە كە لەرێگەیەوە سامانی كوردستان بەتاڵان ئەبا. كاژێك هەمو حوكمێكی ناكوردی بەسەر كوردستانەوە رەتئەكاتەوە. لەنامەیەكیدا بۆ بارزانی، كاژێك ئەڵێ: ئێران ئەترسێ دەوڵەتێكی بەهێز لە سنورەكەیبێ بەتایبەتی دەوڵەتێكی عەرەبیی سەر بە ناسر. ئەشترسێ ناوچەی خۆزستانی پڕ لەنەوتی لەدەسبچێ. بۆیە ئەو ئاسانكارییەی لەگەڵ ئێمەی ئەكا، ئەوە بۆ لاوازكردنی ***عێراقە تا دەسەڵاتێكی سەر بە رۆژئاوا دێتە سەر حوكم، ئەوسا ئەبینین دەس بۆ ئەو حكومەتە درێژئەكا بۆ لێدانی ئێمە. ئەوەبو ئەو پێشبینیەی كاژێك هاتەدی دوای لاوازبونی عێراق و رێكەوتننامەكەی جەزایر.***

لە وەڵامەكەی كاژێكدا بۆ بەعس ، بەوردی ئەوە رونكراوەتەوە كە ئێمە كۆنەپەرست و شعوبی و فاشی نین. دوژمنی هەمو جۆرە ئیمپریالیزمێكین، دژی دەرەبەگایەتی و سەرمایەداریی رەهاین . باوەڕمان بەمافی چارەنوسی هەمو گەلێكە. ئیتر پیاوی ئێران و كۆنەپەرستی و شعووبی و فاشستێتی چی!؟ كاژێك خاوەنی فەلسەفەیەكی تایبەتی خۆیەتی كەلە كۆمەڵگەی كوردەواری و كۆمەڵگە مرۆڤدۆستەكانیترەوە هەڵهێنجراوە. كاژێك تاكە رێكخستنێكە كە مەودای كاری بۆ سەرجەم كوردستانە نەک تەنیا پارچەیەک. لەم رووەوە رێكخستنێكی نەتەوەییە. لەو باوەڕەشدایە نەتەوایەتی لەگەڵ دروستبونی نەتەوەدا دروست ئەبێ، هەر لەگەڵیشیدا ئەمێنێتەوە.

نەتەوایەتی وەک وزە وایە لەناوناچێ بەڵام ئەشێ لەجۆرێكەوە بۆجۆرێكیتر بگۆڕێ، نەک لەقۆناغی بۆرجوازیەتدا سەرهەڵداو بە نەمانی ئەو ئەمیآن نەمێنێ وەک كۆمۆنستەكان ئەڵێن! كاژێك باوەری بە جیاوازیی چینایەتی و بنەماڵەیەتی نیە. تەنیا باوەڕی بە جیاوازیە سروشتییەكانە، وەک جیاوازیی جەستەیی و ژیرێتی و زانستی و بەهرەمەندی. لەمەوەیە كاژێك رێكخستنێكی سۆشیالستانەیە، بەڵام وەک هی ماركسی و خەیالییەكان نا. ماركسیەكان لەو باوەڕەدان دنیا لە چەند چینكی كۆمەڵایەتیی جیاواز پێكهاتووە چینێ لە كۆمەڵگەیەكدا هەمان بەرژەوەندیی چینێكی وەک خۆی هەیە لە كۆمەڵگەیەكیتردا. لەبەرئەوە ئەوان لە گشتەوە دەسپێئەكەن بۆ بەش. واتا لە پرۆلیتاریای جیهانییەوە دەسپێئەكەن. بەدەربڕینێكیتر، بەرژەوەندیی پرۆلیتاریای جیهانییان لا مەبەستترە وەک لە هی ناوچەیەک. ئەوەش لەباری سەرنجی كاژێكدا هەڵەیە. چونكە كاژێك لەبەشەوە ئەچێ بۆ گشت . بۆنموونە لەپێناوی خزمەتی

سۆشیالستیی جیهانیدا، ئەبێ لە سۆشیالستیی کوردی و گەلی کوردییەوە دەسپێبکەین، واتا لەبەشەوە بۆ گشت. چونکە کۆمەڵگەکانی دنیا هەموی چونیەکنییە، بۆیە هەریەکەو چارەسەری تایبەتیی خۆی هەیە. لەمەوەیە کاژیک ئەلێ بەرژەوەندیی کرێکارێکی ئەمریکی، بۆ نمونە، جیاوازە لەگەڵ بەژەوەندیی کرێکارێکی کورد. هەروەها هی عەرەبی داگیرکەر لەگەڵ کوردی داگیرکراودا. لەبەر ئەوە تایبەتمەندییەکانی کورد وائەخوازێ سۆشیالستیەکەشی تایبەتبێ بە خۆی، هەروەها مەرجنییە سۆشیالستی سەدەیەک ئەبێ هەر وەک هی سەدەیەکیتربێ ، بەڵام بەپێی مارکسیەکان ، سۆشیالستی، هەموی چونیەکەو چونیەکئەبێ لە دنیادا! هەر لەم گۆشەنیگایەوە، تایبەتمەندێتی پێکەوەژیانی نەتەوەی کورد لەگەڵ عەرەب یا تورک یا فارس وەک تایبەتمەندێتی پێکەوەژیانی نەتەوەکانی سویسرا یا چیکۆسلۆفاکیای جارانییە. ئەشێ ئەوانە بەکۆبوونەوەیەک، لەیەک جیاببنەوە وەک ئەوەی چیکۆسلۆفاکیا . بەڵام چونکە کورد بەزۆرو لەرێی هێزەوە بندەست خراوە، لەرێی هێزەوەنەبێ لەدیلێتی رزگاری نابێ . بۆیە بەرئەنجامی ئەم دیدوبۆچوونانە وایکردوە کاژیک رێکخستنێکی نەتەوەیی سۆشیالستیێ شۆڕشگێڕبێ. دروشمەکەشی : کوردستان بۆ کورد، یەکسانی بۆ گەلبێ. هەروەها بۆیە یەکەم کاری بیرمەندیی کاژیک ئەوەبوو مێژووی کوردی لە دیدی نەتەوەییەوە شیکردەوە لەکاژێکنامەدا.

لێرەدا شیاوی وتنە، بە هۆی پەروەردە نەتەوەییانەکەی کاژیکەوە، تا ئێستا کە ساڵی 2013ەیە، خائینێک، جاسووسێک، نۆکەرێکی بێگانە یا پیاوێکی بەعسیان تیا هەڵنەکەوتوە، بە پێچەوانەی حیزبە پێشکەوتنخوازەکانەوە!! کە لە سەرکردایەتییانەوە تا بنکردایەتیان ، چەندین فایلیان لای بەعس گیراوە. خوا ئەیزانێ لە هەگبەی رژێمەکانی ئێران و تورک و سوریاشدا چی هەیەو چی دەرئەکەوێ.

56- هەڵۆ :لەماوەی 54 ساڵی رابوردوودا، واتا لە دروستبوونی قوتابخانەی بیری کوردایەتییەوە، کاژیک، دواییش پاسۆک، هیچکام لە پێشبینییەکانیان هاتە دی ؟

- ژیر : بەلێ، لە سێ پەرتووکدا (کوردایەتی بیرو بزاڤەو کوردایەتی بیری زیندووەو لەبارەی مەحویی لوتکەوە) بە کەمێک درێژەوە، لەو پێشبینیانە دواوم کە لەو ماوەیەدا هاتوونەتەدی. بۆ ئەوەی نەبێتە دووبارەکردنەوە، بەهیوام بگەڕێنەوە بۆ ئەو سەرچاوانە. لیرەدا بەکورتی هەندێ شارایتر ئەخەمە سەر ئەو خەرمانە، لەوانە: 1- نەتەوایەتی لە هەموو جیهاندا نەک هەر قۆناغێک نەبوو لە مێژوودا، بەڵکو تابێ گەشە ئەسەنێ. کۆمۆنستیش نەک هەر حەتمیەتی مێژوو دەرنەچوو، بەڵکو تابێ، لەسەرتاسەری جیهاندا ئەپووکێتەوە، لە هەرێمی کوردستانیشدا،لەم رۆژانەدا بینیمان حیزبی شیوعی کوردستان لە هەڵبژاردنی پەرلەمانی

کوردستاندا 21/9/ 2013، کەمتر لە یەک کورسی بەدەسهێنا.   2- کەرتوپەرتبوونی دەوڵەتەکانی بلۆکی سۆشیالستی کە فرەنەتەوەبوون، لەکاتێکدا بەپێی بەرنامەی ئەوان ئەبوایە هەموو دەوڵەتانی دنیا یەکیانبگرتایە!!   3- نەتەوایەتی نەک تەنیا خەسڵەتی وڵاتە سەرمایەدارەکانبوو، بەڵکو لە وڵاتە سۆشیالستەکانەوە بەگوڕو تەوژمێکی زیاترەوە هاتەوە ئاراو گەشەیکردەوە 4- سۆشیالستی مادیانە سۆشیالستییەکی زانستیانە دەرنەچوو وەک کۆمۆنستەکان ئەیانوت و ئێمە رەتمانئەکردەوە. ئەمە قسەی هەر ئەمڕۆی من نیە، ساڵی   1985 لە پەرتووکی(لەبارەی مەحوی لوتکەوە ل 136 وتوومە: (دەربڕینی زانستانە ، چ بەوەی بخرێتە پاڵ پێڕەو، یا بەوەی بخرێتە پاڵ سۆشیالستی، لە رۆژانێکدا باوبوو کە زانست پێشنەکەوتبوو، بەڵام ئەمڕۆ دوایئەوەی زانست پێشکەوت و بیردۆزەی وا هاتە ئاراوە کە سەلماندی مادە ناکۆکنیەو لەناو ناخی مادەدا پێچەوانەیەتی و دژایەتی و ناکۆکی نیەو دوایئەوەی بە خستنەکار دەرکەوت کە سۆشیالستی مادی سۆشیالستییەکی زانستانە نیەو ئەنجام وەک پێشبینی و بیردۆزەکەیان دەرناچێ و لەهەر وڵاتێکی سۆشیالستی مادیانە ، ئەنجام جۆرێکی جیاوازە لەوانیترو پاشەکشەو گەڕانەوەش رۆژلەدوای رۆژ زیاتر ئەبێ) کە بەو دیدوبۆچوونە من پێش گۆرباشۆف کەوتم لەبارەی هەرەسی بلۆکی سۆشیالستییەوە 5- بە درۆکەوتنەوەی چەمکی برایەتی کوردو داگیرکەرەکانی 6- لەنامەیەکدا بۆ بارزانی وتمان کە ئێران هەلی بۆ رەخسا لەگەڵ *عێراق* پێکدێنەوە بۆ دژایەتی کورد. هەر واش دەرچوو. بەڵگەکان زۆرن، لێرەدا ئەوەندە بەسە.

57- هەڵۆ: کاژیک بەچی جیائەکرایەوە لە حیزبەکانیتر ؟

- ژیر: بە کۆمەڵێ تایبەتمەندی، لەوانە:

ا- هەڵکەوتەی کاژیک زیاتر بەلای کۆمەڵەیەکدا ئەچوو وەک لە حیزب. کاژیک هەمیشە بەدووی جێگرەوەیەکدا ئەگەڕا بۆ حیزب. ئەوەبوو ناوی خۆینا کۆمەڵە نەک حیزب . حیزب خراپە، خراپترین جۆری حیزبایەتیش، حیزبی ستالینییە کە ئەوساو ئێستەش هەموو حیزبەکانی هەر چوار پارچەکەی کوردستان، حیزبی ستالینین. حیزبایەتی بە گشتی، بۆ نەتەوەیەکی وەک کورد دەسنادا. کورد پێویستیی بە یەکێتی و یەکدەنگی و وەلاوەنانی بەرژەوەندیی تایبەتی هەیە. حیزبایەتی، دووبەرەکی و بەرژەوەندیخوازیی تایبەتی لێئەکەوێتەوە کەئەوەش دەردی کوشندەی کوردە بەوەی بەرژەوەندییە تایبەتییەکان سەری بەرژەوەندییە گشتییەکەی نەتەوە ئەخواو هوشیاریی نەتەوەیی لاوازئەکا

زاناو دۆستی کورد ئیسماعیل بێشکچی، بەمجۆرە پێناسەی حیزبە کوردییەکانی کوردستان ئەکا :

"زیاتر ئەچنە خانەی ڕێکخراوێکی سوپاییەوە وەک لە ڕێکخراوێکی سیاسی، هەر کوتێکی کوردستان لەلایەن چەند حیزبێکەوە پارچەپارچە کراوەو میللەتەکەیان دابڕدابڕ کردوەو زوربەیان درێژەدەری پەیوەندییە خێڵەکییە فیوداڵییەکەن لەکالآیەکی مۆدێرندا، لەناو ریزەکانی خۆشیانا کەمتر شێوازی دیموکراتی پەیڕەوئەکەن، چەند سەرکردەیەکی ئۆتۆکراتیانەی تاکڕەو ڕێگەی توانا تازەکان نادەن، لەڕووی ئایدۆلۆژییەوە راڕاو هەرزەن و هەر رۆژەو لە ئاوازێک ئەخوێنن جگە لە سێوچوار گرووپی گچکەی بێهێزی کەمجەماوەری وەک پاسۆک و سەربە خۆیی و کۆمارو پاک- ئەوانیتر ئاڵا هەڵگری مارکسیزم و ئێستا سەرلێشێواو، ڕێکخستنێکی فشوفۆڵ و بێ ستراتیج و درۆودەلەسە بەسیاسەت ئەکەن، بڕوانەبوون بەخۆ و وزەی جەماوەرو پشتبەستن بەداگیرکەرەکانی کوردستان، ڕێگەی رەخنە لێگرتنیان نادەن، کەمتر ئاوڕ لەخواستەکانی جەماوەر ئەدەنەوە، جێدەستیان لەسەر ئاستی بزووتنەوەی رۆ ٍشنبیری و سیاسی کورد دیارنییە، پەیوەندییەکی ستراستیژی لەنێو ڕێکخراوە سیاسیەکانی کوردستاندا نیە - بروانە: کوردۆ عەلی، نووسەری هێژای تورک ئیسماعیل بێشکچی و تێروانینێکی *زانستیانە لە مەسەلەی کورد. ل 52* "

ئنجا با ئاوڕێک لەمێژوو بدەینەوەو پەندی لێوەرگرین. د. عەلی الوەردی لە پەرتووکی لمحات اجتماحیە من تاریخ ئەل عراق ئەلحەدیس ل 152 ئەڵێ (ئەو شەڕی حیزبییەی لە نێوان پیاوانی دەوڵەتدا هەبوو لە ئەستەموڵ بوە هۆی یەکنەخستنی توانایان دژی دوژمنە هاوبەشەکەیان)

بیرمەندی ئەڵمانی تریتشکۆ ئەڵێ: :حیزبایەتی پێویستییەکی سیاسییە بۆ گەلە ئازادەکان. بەڵام ئەو گەلانەی هێشتا هەوڵئەدەن بۆ سەربەخۆیی، بۆ فرە حیزبی دەسنادەن. بەڵکو تەنیا پێویستییان بە ڕێکخراوێکی نەتەوەییە - بڕوانە فەلسەفەت السیاسە عند الئەلمان ل 129)

ب – جیاکەرەوەیەکیتری کاژێک لەحیزبەکانیتر، کاژێک ڕێکخستنێکبوو بۆ سەرتاسەری کوردستان، هەرچەندە بەهۆی گوشارەکانەوە بەوەدا رانەگەیی.

پ - چەمکی برایەتی و پێکەوەژیانی نێوان کوردو داگیرکەرەکانی رەتکردەوە

ت – ئەو بیردۆزەیەی مارکسیەکانی رەتکردەوە کە گوایە بەرژەوەندیی چینی کرێکار لە دنیادا یەک بەرژەوەندییە.

ج – دیدوبۆچوونەکانی لە واقیعی کوردستانەوە هەڵئەهێنجا. لەمەوە: کوردایەتی، نە ناسیۆنالیزمی رۆژئاوایە، نە نازیتی ئەڵمانە، نە عروبەی عەرەب.

چ – کوردایەتی، نە قۆناغێکە لەمێژوودا، نە خەسڵەتی چینێکی تایبەت.

خ – پرۆژە پیشەسازییەکان، بەسامانە سروشتییەکانیشەوە، لەسەردەمی حوکمی حکومەتە ناوەندییکانی بەغدا،تاران، ئەنکەرەو دیمشقدا،کۆیلەکردنێکی زیاتری کوردی لەدوایە.

د – ئاین و حیزبایەتی دووشتی نەگونجاون، لەمەوە دنیایی(عەلمانییەت)

ز – بیروباوەڕ بە بیروباوەڕ وەڵامئەدرێتەوە. لەمەوە وەستان دژی تیرۆر.

ر – دەسکەوتە کاتییەکان، ئەبێ لە خزمەت سەربەخۆییدابن .

س – کێشەی سەرەکیی پارچەکانی کوردستان، یەک کێشەیە، ئەویش سەربەخۆییە.

ش – ئیمپریالیزم، ئەوەی رۆژئاواو رۆژهەڵاتیشە .

ع – پشتنەبەستن بە هیچکام لە داگیرکەرانی کوردستان .

غ – دیموکراتیی پایتەختەکانی داگیرکەران، کێشەی کورد چارەسەر ناکا

ف – ئاشتی و ژێردەستەیی دوو شتی نەگونجاون .

ق – مافێکی نەتەوەیی کە بە هێز زەوتکرابێ بە هێز ئەسندرێتەوە . لەسەرووی هەمووشیانەوە بۆ کورد، مافی دروستکردنی دەوڵەتە. دەوڵەتی کوردیش ئەگەر لە ئەنجامی بەرژەوەندییەکانی زلهێزەکانەوە دروست نەبێ، ئەوا ئەبێ کورد لەرێی خواست و ویست و هێزی خۆیەوە دروستیکات. واتا بە شۆڕش و شەڕ. یەکێک لە تیۆرییەکانی شارلس تێلییە: شەڕ دەوڵەت دروست ئەکات و دەوڵەت بە شەڕ هەڵدەسێت. دەستۆ فسکی ئەڵێ : لەتەک هەموو بەکارهێنانێکی هێزدام بۆ بەدەسهێنانی ئازادییەکی بێسنوور. مارکس ئەڵێ: ¨هیچ شتێ بێ توندوتیژی جەوهەری لەمێژوودا نەگۆڕاوە.

ئەمانە تایبەتی و جیاکەرەوەکانی کاژێکن لە حیزبەکانیتری کوردستان بەکورتی. بۆ درێژەی ئەو خاڵانە، بڕوانە : کوردایەتی بیرو بزاڤە ل 73-کامیل ژیر چاپی 2006.

58- هەڵۆ: باوەڕتان بە چ جۆرە رێکخستنێکە کە جێگە هیوای رزگاریی کوردو سەربەخۆیی کوردستانبێ و حیزبیش نەبێ ؟

- ژیر : لە وەڵامی پرسیاری پێشووداو لەچەند بۆنەشدا وتوومە: نەتەوەیەکی داگیرکراوو بەشبەشکراوی وەک کورد، بۆ حیزبایەتی ناشێ. نەتەوەیەکی لەوجۆرە پێویستیی بە رێکخستنی سوپایەکی سەربازیی هاوچەرخ هەیە بۆ رزگاری و سەربەخۆیی. سەبارەت بە کورد، هەموو ئەیزانین کە کوردستان بریتینییە لە تەنیا ئەو 3 پارێزگایەی هەرێمی کوردستان کە ئێستا ئۆتۆنۆمییەکی هەیەو ناویانناوە فیدراڵی! ئەو سوپایەی ئەیڵێم، بۆ هەموو کوردستانەو بۆ ئەم هەرێمەیشە. لەم هەرێمەیشا، پێویستە جارێ حیزبایەتی هەڵپسێردرێ تا دامەزراندنی دەوڵەتی کوردی. با <u>حکومەتێکی سەربازیی - سیاسی- تەکنۆکراتی پەرلەمانی</u> فەرمان رەوابێ، بەبێ بوونی

هیچ حیزبێک، تا بە دەوڵەتبوونی ئەم هەرێمە، یا بەدەوڵەتبوونی باشوور، یا هەموو کوردستان. دیارە ئەم پرۆژەیە لە ئێستادا بەم حیزبحیزبێنەیەی ئەمڕۆ ناکرێ و نایکەن کە هەر یەک هەڵپەی گیرفانی خۆیەتی . بۆیە پێویستیمان بە پێکهێنانی <u>ڕێکخستنێکی سەربازیی - سیاسی باوەڕدار بەکوردایەتی</u> هەیە کە لە ڕووی ڕێکخستنەوە بەردی بناغەی ئەو پرۆژەیە دانێ و کار بۆ بەرجەستەبوونی بکات. لەڕووی هزریشەوە، درێژە و گەشە بە بنەما فەلسەفی و باوەڕییەکانی کاژیک و پاسۆک بدات بۆ بڵاوبوونەوەی هوشیاریی نەتەوەیی، تا لە هەلێکی ڕەخساودا، پرۆژەکە ئەگاتە ئەنجام.

مەبەست لەو چوار کوچکەی دەسەڵاتە بۆ ئێستای قەوارەکەی هەرێمی کوردستان ئەوەیە: هێزێکی سەبازی کۆتایی بە سیستمی حیزبایەتی بێنێ و خۆی و ئەنجومەنێکی ئاسایشی نەتەوەیی، دەسەڵاتی بەرگریی دەرەکی و ئاسایشی ناوخۆ بگرنە دەس. سەرۆکایەتی وڵات و سەرۆکایەتی وەزیران و وەزارەتی کاروباری دەرەوە، بسپێردرێن بە شارەزایان لە سیاسەت و دەبلۆماسیێتیدا. وەزارەتەکانیتریش، بدرێن بە تەنیا پیشەکاران (تەکنۆکرات). پەرلەمانیش، تەنیا لە خاوەن بروانامەی کۆلێج و بەرزتر پێکبێ بە هەڵبژاردن لەسەر شێوازی بازنەیی کە بەم شێوازە پەرلەمان ئەبێتە نوێنەری 100% میللەت . دەسەڵاتەکانی دادوەری و چاودێری دارایی ، هەر یەکەو، تەواوی سەربەخۆیی خۆی هەبێ و پەیوەندبن بە تەنیا پەرلەمانەوە. ئاڵوگۆڕی ئەو دەسەڵاتانەش، یا ئاڵوگۆڕی هەر گومانلێکراوێک بە ناپاکی یا گەندەڵی یا بێتوانایی لەناو ئەو دەسەڵاتانەدا، لە دەسەڵاتی پەڕلەماندابێ هەرکات پێویستبکات. دیارە وردەکارییتریش لەبارەی ماوەی پەرلەمان و دەسەڵاتەکانیتر و گەلێ بابەتیکە، ئەمێنێ بۆ ڕۆژی خۆی. بەلای منەوە، ئەوەیە بزووتنەوەیەکی پێویست و حکومەتێکی نموونەیی بۆ بارودۆخی ئێستای هەرێمی کوردستان.

بەرامبەر بەم بیرۆکەیە، ئەشێ وشکە دیموکراتییەکان، لێم راستببنەوەو بڵێن: نەهێشتنی فرە حیزبی، دژو پێچەوانەی بنەماکانی دیموکراسیە! یا من باوەڕم بە دیموکراسی نیە! بۆ وەڵام، ئاماژە بۆ وتەیەکی خۆم ئەکەم لە پەرتووکی ئەفکاردا، بەعەرەبی، چاپی 2002 ل 10 کە ئەمە کوردییەکەیەتی (فرەیی و دیموکراسی لە دەوڵەوتە دواکەوتوەکاندا کە بایەخی پێشکەوتن و دیموکراتی نازانن، چارەسەری کێشەی نەتەوایەتی ناکەن. بەڵکو لەناو گەلە دواکەوتوەکانیشدا، کە لە یەک نەتەوە پێکهاتوون، چارەسەری کێشە سیاسی و ئابووری و کۆمەڵایەتییەکانیان ناکات و قوڕەکە زیاتر تەڕئەکا . ئایا ئێمە ئێستا لە کوردستاندا دووجار تاڵی ناچێژین بەهۆی فرەیی و دیموکراسییەکی سەقەتەوە؟ (شەڕەکانی ناوخۆو

گەندەڵیەکان و تەزویرو ویژدانکڕین بەپارەی میللەت بۆ نموونە). ڕاستییەکەی، فرەیی و دیموکراسی وەک ئاوو خۆراک وان بۆ ژیان، بەڵام لە کەشێکی نەگونجاودا، خراپ ئەبن و بۆگەنئەکەن و ئەچەرخێن بە ژەهر و ژیان ناهێڵن. هەر بە تەنیا جاڕدانی فرەیی و دیموکراتی ، عێراق بە عەرەب و کوردو کەمینەکانیەوە، ناگاتە ئاستی سویسرا) .

ئێمە نابێ بڕوا بە زلهێزە ئیمپریالیستەکانی دنیا بکەین کە گوایە بۆ بەرژەوەندیی نەتەوە دواکەوتوەکان خوازیارن فرەیی و دیموکراسییان لەناودابێ. نەخێر، ئەوان بەهیچ جۆرێک ناخوازن فرەیی و دیموکراسیەکی ڕەسەن لەناو ئەو وڵاتانەدا هەبێ. بەڵکو بەپێی نەخشەو پیلان، ئەیانەوێ ئارامی و ئاسایش لەناو وڵاتە دواکەوتوەکاندا نەبێ. ئەوان ئەیانەوێ ئەم وڵاتانە هەمیشە لە گۆمی لێڵدا مەلەبکەن ، یەکتری بکوژن، نەزانین و نەخوێندەواری و نەخۆشی تیایاندا بڵاوبێتەوە، دووربن لە زانست و تەکنەلۆجیاوە ، بۆئەوەی هەر بەدواکەوتویێتی بمێننەوەو ئەم وڵاتانە هەر بازاڕی فرۆشتنی کاڵاکانی ئەوانبن و ...هتد. بۆ ئەو مەبەستانەش، بەلای ڕۆژئاواوە باشترین ڕێگا، پشتگیریکردنی ئیسلامی سیاسی و ئەو فرەیی و دیموکراتییە سەقەتەیە کە ئەبێ بە ژەهرو زەلکاوێکی وەها کە گەندەڵی و ڤایرۆسی تیرۆر لەناوخۆیاندا هەڵبێنێ و بەر ببنە گیانی یەکدی و ئەوانیش خۆیان لە ئارامیدا بژین. واتا تیرۆر لەخۆیان دوورخەنەوە. خۆ ئەگەر هاتو کەسێکی وەک سەدام و قەزافی و بن لادن ، لێیان هەڵگەڕانەوەو تیرۆریان گواستەوە بۆ ڕۆژئاوا، ئەوا ئەزانن چۆن، چۆلەکەئاسا، ملیان هەڵئەکێشن.

کەواتە بۆ ئەم قۆناغەی ئەمڕۆی کورد بە گشتی، رابەرایەتییەکی وەک ئەوەی ئاماژەمان بۆکرد، دوور لە گەندەڵی و کلکایەتیی داگیرکەرانی کوردستان، لە فرەیی و دیموکراسیی درۆزنە باشترە. هەر کاتێکیش نەتەوەکەمان ئەوەندە پێشکەوت کەبایەخی فرەیی و دیموکراسی بزانێ و رابێن لەسەری، ئەوسا با فرەیی و دیموکراسی، پەیڕەوکرێ وەک ئەوەی لە ئەوروپاو ئەمریکادا هەیە .

59- هەڵۆ: دیسان ئەگەڕێمەوە بۆ پرسیارەکەی پێشوو ژمارە 58 و داوای ڕوونکردنەوەی زیاتر ئەکەم سەبارەت بەو ڕێکخراوەی کە هاوبیران بە نیازن بیکەنە جێگرەوە، یا تەواوکەری کاژیک و پاسۆک ؟

- ژیر : بەر لەوەڵامی ئەم پرسیارە، ئەمەوێ ئاماژە بۆ ئەو ڕاستییە بکەم کە هەرچەندە کاژیک و پاسۆک وەک(ڕێکخستن)چالاکییەکانیان ڕاگرت، بەڵام وەک گەشەدان بە (بیروباوەڕ)ەکەیان، زوربەی هاوبیرانی ئەو دوو ڕێکخراوە، بەردەوامبوون لەسەر درێژەدان بەبیروباوەڕەکە

لەڕێگەی نووسین و بەستنی کۆڕو سمینارو دیمانەکان و فێسبوکەوەو بەچاپگەیاندنی بەرهەمە هزرییەکانیان . نەک هەر ئەوە، بەڵکو سەدان بیرمەندو نووسەرو هۆنیاری نەتەوەیی تازەش هەڵکەوتوون لە ئەنجامی هەمان ئەو بیروباوەڕەوە، سەرباری بەردەوامبوونی لقی ئەوروپای پاسۆک و دامەزراندنی کۆنگرەی نیشتمانی کوردستان لە 1985 ەوەو بڵاوکراوەکانی هاوبیران لە سایتی کۆنگرەو سایتی پاسۆکدا.

ئنجا ئەڵێم، بەڵێ ئێستا پێویستیمان بە ڕێکخراوێکیتر هەیە، بەڵام بەمەرجێ شێوەی حیزب وەرنەگرێ. ئێمە لەم گفتوگۆیەدا ئاماژەمان بۆ زیانەکانی حیزبایەتی کرد. لەماوەی رابوردووشدا شەڕی ناوخۆ و گەندەڵییەکانی حیزبەکانمان بینی. ئێستاش شاردراوەنیە کە هەندێ لە حیزبە کوردییەکان هەر یەکەو پەلیان بەدەس یەکێک یادوان لە داگیرکەرانی کوردستانەوەیە! بۆیە دروست نییە ئێستا خۆمان حیزبێکی سیاسیتر قوتکەینەوە. ئەمڕۆ کورد لەم بارودۆخەی ئێستایدا، لەبری حیزبایەتی، پێویستیی بە لەشکرێکی باوەڕدار بە کوردایەتی هەیە بۆ سەرتاسەری کوردستان لەپێناوی سەربەخۆییدا بە گشتی و بۆ سەندنەوەی ناوچە داگیرکراوەکانی باشووری کوردستان، لەڕێگەی هێزەوە، چونکە ڕێگەکانیتر هیچیان لێ سەوزنەبوو . ئەمەش ئەرکی کۆنگرەیەکی نەتەوەییە بە پلەی یەکەم. ئەرکی حکومەتی هەرێمیشە بە پلەی دوەم. بەڵام ئەوە لەوان ناوەشێتەوە. دوای ئەوان، ئەرکەکە ئەکەوێتە ئەستۆی هاوبیرانی کوردایەتی. ئەشزانین کە ئەمڕۆ ئەشێ ئەوە لەتوانای ئەو هاوبیرانەدا نەبێ. بەڵام خۆ ئەوەندەیان پێئەکرێ کە لە هەنگاوی یەکەمەوە دەسپێبکەن. یا لەو خاڵەوە دەسپێبکەنەوە کە کاژیک و پاسۆک تیا وەستان (بەڵام بەبێ شێوازی حیزبی) . بەو پێیە ئێستا پێویستیمان بە کۆمەڵەیەکی جەماوەری ناحیزبی هەیە کە لەسەر هەمان بیروباوەڕەکانی کاژیک و پاسۆک بەردەوامبێ و گەشەیان پێبدات و گەشە بە هوشیاریی نەتەوەیی بدات و بەردی بناغەی لەشکرێکی گۆشکراو بە باوەڕی کوردایەتیش دانێ تا لە هەلێکی رەخساودا ببێ بە خاوەنی دەسەڵات ، لەشکرێک دوور لە شێوازی میلیشیای حیزبی. دیارە وردەکاریی ئەم بیرۆکەیەش، لەکاتی گونجاودا درێژەی ئەبێ. جگە لەوە، هەڵەیەکی گەورەیە وابزانین لە سایەی ئەو دیموکراتییە سەقەتەی لەناو کۆمەڵگە دواکەوتوەکاندا پیادەئەکرێ، زۆرینەیەکمان لێکۆئەبێتەوە! کۆمەڵگە دواکەوتوەکان لەسایەی ئەو دیموکراتیەدا، هەمیشە بریاری هەڵە ئەدەن بەوەی شوێن رواڵەت یا سۆز یا دەستی دەرەکی ئەکەون! بۆ نموونە: گەلی میسر کە لەکنخۆیان لەگەلی کورد پێشکەوتووتریشن، دوای موبارەک دەنگیان بۆ کۆنەپەرستترین و نامۆدێرنترین حیزب (ئیخوان موسلیمین) دا! هەر بەو جۆرە، لە ئیران بۆ مەلاکان! لە تورکیا بۆ دادو گەشەپێدان کە چەپیان لە ئیخوانەکان نەگەڕاوەتەوە! لەباشووری

کوردستانیش، تا ئێستا هیچ حیزبێک لە کاژیک و پاسۆک پێشکەوتووترو کوردپەروەرترو مۆدێرنترو پاکتر نەبوە، کەچێ لە هەڵبژاردنەکەی 1992 دا بە پاسۆک و بە سۆشیالست تەنیا دوو و نیو لەسەد دەنگیان هێنا! ئێمە 16 ساڵ کاژیک و 18 ساڵ پاسۆکمان لە شارو لە شاخ بە ئەوپەڕی دڵسۆزی و پاکییەوە گوزەران، چەند شەهیدماندا . بەڵام لە ئەنجامدا چەند کەسمان لێکۆبووەوە !؟ کەچی بەلێشاو لە حیزبە گەندەڵەکان کۆئەبنەوە! لەبەرئەوە هەڵەیەکی گەورەیە لەم کۆمەڵگە دواکەوتوەداو بەشێوازی حیزبیانەو دیموکراتیانە، بتوانین ئامانجەکانمان بەدیبێنین! یا زۆرینەی ئەو خەڵکەمان لێکۆبێتەوە کە تا ئێستا هوشیارییەکی نەتەوەیی ئەوتۆیانیییە ! ئەوە جگەلەوەی لە ئەنجامی گەندەلیی ئەو حیزبانەوە، ئاستی رەوشت و نیشتمانپەروەریش دابەزیوە سەرباری نزمیی ئاستی هوشیاریی نەتەوەییەکەش. بۆیە ئەرکی سەرشانمانە شانبدەینە بەر گێڕانەوەی هاوکێشەی راست بۆ ترازوە لاسەنگەکەی نەتەوەکەمان کە ئەشێ ئەم مژدەوبانگەی هاوبیران لەمڕۆدا هەنگاوێکی گونجاوبێ بۆسەرەتای کارکردن

مژدەو بانگ

لە کۆمەڵەی هاوبیرانی کوردایەتییەو(کۆهاک)

K H K

2013/11/21

ئێمەی هاوبیرانی کوردایەتی کە لە رووی بیروباوەڕەوە، درێژکراوەی دیدوبۆچوونە فەلسەفی و هزرییەکانی کاژیک و پاسۆکین و هاوڕاو هاوکارین لەگەڵ هەر تواناو هەر پێنووسێکی نەتەوەیی خاوێن و سەربەخۆو خاوەنی خەباتێکی نەتەوەییانەو شۆڕشگێڕانەی زیاتر لە پەنجا ساڵین لە شارو شاخەکانی کوردستانداو ماوەی چەند ساڵێکیشە چالاکییەکانمان لەرێی پێنووسەکانمانەوە، بە زۆری، لە بواری هزریدا چڕکردۆتەوە بۆ گەشەدان بە هوشیاریی نەتەوەیی و بۆئەوەی بواریش بخەینە بەردەم حکومەتی هەرێمی کوردستان بۆ گێڕانەوەی ناوچە داگیرکراوەکان و ئاڕاستەکردنی قەوارە سیاسییەکەی باشوور بەرەو سەربەخۆیی. بەڵام بەداخەوە، ئەو دوو مەبەستە هیچ هەنگاوێکی کردەییان بۆ نەنراوە بەهۆی شەڕی ناوخۆو ململانێی حیزبایەتییەوە کەتائێستا ئەو ململانێیە درێژەی هەیەو رێگرە لەبەردەم بەئامانجگەیشتنی نەتەوەکەمان، بەڵکو مەترسییەکیشە

لەسەر مانەوەی ئەو قەوارە سیاسییەمان کە بە خوێنی سەدان هەزار شەهیدی نەتەوەکەمان هاتەدی. لەوانەش خراپتر، ئێستا کار گەیشتۆتە ئەوەی پەلی هەندێک لەو حیزبانە بەدەستی یەکێک یا دوان لە دەوڵەتە داگیرکەرەکانی کوردستانەوەیە، وەک سەردەمی میرنشینیە کوردییەکان، کە ئەوە بوە هۆی لەناوچوونیان! هەندێ ئاماژەش ئەوە ئەگەیەنن کەئێستا چەند لایەنێکی دەرەکی، بەهاوکاریی نۆکەرەکانیان لە ناوخۆی کوردستاندا، خەریکی پیلانێکن بۆکەرتکردنی قەوارە سیاسییەکەی باشووری کوردستان، پشتبەست بەیاسای پارێزگاکانی عێراق وەک هەنگاوی یەکەم و دەسبەردان لەناوچە داگیرکراوەکان وەک هەنگاوی دوەم و کۆتاییهێنان بەقەوارەکەی هەرێم وەک هەنگاوی سێیەم! سەرباری کارە تیرۆرستییەکانی ئیسلامی سیاسی کە پریشکیان گەیشتە هەولێری پایتەختیش!! حیزبە گەندەڵەکانیش، بەهۆی شەڕە کورسیی پەرلەمان و پاراستنی تاڵانییەکانی خۆیانەوە،کەمتەرخەمن بەرامبەر ئەم مەترسی و پیلانانەو ئەوانیش کاری کردەیی بۆ گێڕانەوەی ناوچە داگیرکراوەکان ناکەن و دوورن لەئامانجی سەربەخۆیی کوردستانەوە! ئەی جەماوەری ستەمدیدەی نەتەوە قارەمانەکەمان: هەموو ئەو راستییە تاڵانەو پێویستیی تەواوکردنی نامەی پیرۆزی هەردوو رێکخراوی(کاژیک و پاسۆک)ی خاوەن شانازی بە رابوردوە پڕلەتێکۆشان و پاکەکەیانەوە، بوونە هاندەرمان بۆئەوەی دەسکەینەوە بە خەباتی رێکخراوەییمان لەکۆمەڵەیەکدا، نەک حیزب. لەو باوەڕەمانەوە کە نەتەوەیەکی داگیرکراوو بەشبەشکراوی وەک کورد، بۆ حیزبایەتی ناشێ، بەتایبەتی ئەم شێوە حیزبایەتییە ستالینییەی حیزبەکانی سەرتاسەری کوردستان پەیڕەویئەکەن و بۆتە مایەی کەرتکردنی نەتەوەو گەندەڵی و ئەبێتە هۆی نائومێدی و بەئامانجنەگەیشتنی نەتەوەکەمان!!

بۆیە لە ئەنجامی ژمارەیەک دانیشتنی هاوبیرانەدا،دواهەمینیان، لە گوندی سیتەک بە بەرواری2013/10/25 بەئامادبوونی نوێنەری هاوبیرانی دهۆک و هەولێرو کەرکوک و سنەو سلێمانی و خانەقین و تاراوگە، بریاری کاراکردنەوەی چالاکییەکانمان لەم کۆمەڵەیەداداو ئەمڕۆش 2013/11/21 کارەکەمان ئاشکرا ئەکەین و مژدەی هەڵهاتنی خۆری ئەم کۆمەڵەیە بە سەرجەم نەتەوەکەمان ئەدەین و بانگی هەموو تاک و کۆمەڵێکی سەربەخۆیی خوازو هەموو پێنووسە نیشتمانی و نەتەوەییەکان ئەکەین بۆ بەشداری لەم کۆمەڵەیەدا وەک ئەرکێکی نیشتمانی و نەتەوەیی پیرۆز.

سەرکەوتووبێ خەباتی لەپسانەهاتوومان لەپێناوی ئازادی و یەکسانیی کورد و سەربەخۆیی کوردستاندا.

کۆمەڵەی هاوبیرانی کوردایەتی(کۆهاک)

KHK

60- هەڵۆ : راتان چیە بەرامبەر نامیلکەی (لاپەڕەیەکی گەش لە مێژووی کاژیک)ی د. عەبدوڵا ئاگرین- 2013 ؟

- ژیر : ئێمە لە ناوەڕاستی ئەم گفتو گۆیەدابووین، کاک عەبدوڵا سەردانێکی کردم . داوام لێکرد ناوی ئەو هاوبیرانەم بداتێ کە لە یادی ئەویشدا ماون . وتی بۆچیتە ؟ وتم پرۆژەی پەرتووکێکم بەدەستەوەیە لەسەر کاژیک لە شێوەی پرسیارو وەڵامدا، پرسیارەکان لەلایەن هاوبیرمان مامۆستا هەڵۆ بەرزنجەییەوەیە. تۆزێک ماتبوو، وتی نایناسم ، ئنجا وتی ناو نادەم ! دوای دوو سێ هەفتەیەک سەردانێکیتری کردم و دیسان داوای ناوەکانم لێکردەوە، هەر نەیدامێ! وتی لەم بەینەدا کتێبێکم دەرئەچێ ناوەکانی تیایە. دوای ماوەیەک (بە لێزیادکردن و پوختەکردنەوە) دیمانە تەلە فیزیۆنییەکەی لەگەڵ کەناڵی NRTدا کرد بەو نامیلکەیە کە پەلە پەل و شپرزەیەتیی پێوە دیارە بە بەڵگەی ئەوەی هەڵەی چاپی زۆرە، دووبارەکردنەوەی زۆری تێدایە، دژیەکیی تێدایە، زانیاریی ناڕاستی زۆری تێدایەو ...هتد.

من نامەوێ لێرەدا رووماڵی هەموو نامیلکەکەبکەم . زیاترلەو خاڵانە ئەدوێم کە پەیوەندیان بەمنەوەهەیە،یا هەڵەی زەقن. ئەویش بەپێی ئەو بنەما یاساییەی ئەڵێ (السکوت فی معرض الحاجه الی البیان قبول) واتا بێدەنگی لەئاستی پێویستیی پیشاندانی رادا قوبووڵکردنە. یا (الساکت عن الحق شیطان اخرس) واتا بێدەنگ لە ئاستی هەقدا شەیتانێکی لاڵە . هەروەها بۆ نەشێواندنی مێژوو. لێرەوە ئەڵێم :

هەرچەندە کەرتکردن و دووبەرەکینانەوە نەخۆشییەکی دێرینە لەناو نەتەوە دواکەوتوەکاندا بەگشتی و لەناو نەتەوەی ئێمەدا بەتایبەتی کە بە دەردە کورد ناوئەبرێ. بەداخەوە، چەندکەسێکی کەم لەناو کاژیکیشدا هەوڵی کودەتا، یا کەرتبوونی کاژیکیانداوە!! ئەوەی چاوەڕوانم نەئەکرد،یەکێک لەوانە،کاک د. عەبدوڵا ئاگرینبێ! ئەویش لەزاری خۆیەوە وەک لە ئیمەیلێکدا بە بەرواری 12/نۆڤەمبەر/ 2013 بەناوی سەباح شێخانییەوە بۆیناردم و تیایا لەبارەی بەیانەکەی شێرکۆی هەژارو پێنج برادەرەکەیەوە ئەڵێ : (ئەو جموجۆڵو چالاکییەی لەلایەن چەند گەنجێکی خوێنگەرم بە ناوی هاوبیری و کاژیکییەوە سەرکردایەتیی کاژیکیان پێدروستکرد چاوەروانەکراوبوو چونکە بیرۆکەو مەبەست و ئامانجی ئەو جموجۆڵ و چالاکییە بیروڕاو بۆچوون و پێشنیاری خودی خۆمبوو بۆ یەکەمجار بەر لە ساڵی 1972 لای کاک شێرکۆ

هەژار درکانم و تاووتوێمانکرد(ئەو) زۆر بەحەماسەت و شەوق و تینێکی ئاگراوییەوە پشتگیریی سەرجەم راوبۆچوونەکانی کردم ولەو روەوە هەردوکمان جووڵەیەکی بزێوانەشمان بۆکرد!!!.. ئاکام وەک خۆمان ئەمانویست کورتی هێنا) ئەمەی لەلاپەڕە 69 ی نامیلکەکەشیدا دووبارەکردۆتەوە. واتا ئەو(عەبدوڵا) یەکەم کەسێکبوە لەناو کاژێکدا هەوڵی کودەتاو کەرتکردنی داوە! بەڵام هەوڵەکەی کورتیهێناوە! دوای ئەو کورتهێنانە، شێرکۆی هەژار لە سەرەتای 1975دا،درێژەی بە بیرۆکەکەی کاک عەبدوڵا داوە، ئەمجارە لەگەڵ ئازاد مستەفادا، کەوتوونەتەوە هەمان جووڵەو چوار کەسیتریان لەخۆیان کۆکردەوە بەبێ ئەوەی ئەو شەش کەسە پلەیەک یا سەنگێکیان لەناو کاژێکدا هەبووبێ، یا کەسانێکی ناو کاژێکیان شوێنکەوتبێ لە کۆی ئەو ناوانەی لە وەڵامی پرسیاری ژمارە 6 دا ئاماژەم بۆ کردن یا لەکۆی ئەو سەدان هاوبیرانەی لە هێزەکانی شۆڕشدا ئەجەنگان. تەنانەت ناوی ئەندامەکانی سەرکردایەتی کاژێکیشیان بە تەواوی نەئەزانی! چوون بە بەرواری 1975/1/25 بەیانێکی بێسەروبەریان ، بە یارمەتیی قیادە مەرکەزیی حیزبی شیوعی، لە دژی سەرکردایەتیی کاژێک دەرکرد! بە پلەی یەکەم دژی کاک عەبدوڵا. ئێمەش ، سەرکردایەتیی کاژێک، وەک گیزەی مێشوولەیەک ، روانیمانە ئەو بەیانە. تەنانەت بایەخی ئەوەی نەبوو وەڵامیشی بدەینەوە . هەر دوای ئەو بەیانەش، چوار کەسەکە، لە شێرکۆو ئازاد کشانەوەو هەر یەک بەلایەکدا بۆی دەرچوو! هەوڵەکەش وەک بڵقی سەر ئاو، لەخۆیەوە نەما. شیاوی وتنە،ئەو دوانەش ،شێرکۆو ئازاد، چوار ساڵێک پەروەردەو هەڵسووڕاوی ناو جەلالیەکانبوون 1966 تا 1970 !!! واتا لەگەرمەی جاشێتی شەستوشەشدا! دواییش باڵادەستەکان مووچەی خانەنشینییان بە پلەی وەزیر بۆ وەرەسەی ئازاد مستەفا بڕیەوەو شێخ محەمەدی هەرسین و نوری حەمە عەلی و تۆفیقی نوری بەگیشیان تیرۆرکرد !! هەر لەو ئیمەیڵەی کاک عەبدوڵادا(دواییش لە چەند جێگەیناملیکەکەیدا) هاتوە کە گوایە رۆژی 1972/5/25 یەکەم کۆنگرەی کاژێک لە ماڵی کامیل ژیر لە سلێمانی لە لایەن 7 کەسەوە بەستراوەو ئەو 7 کەسە بە قسەیەکی کامیل ژیر کراونەتە سەرکردایەتیی نوێی کاژێک کە یەکێکیان ئەو (عەبدوڵا) بوەو هەر لەو رۆژو دانیشتنەدا بڕیاری ئەوە دراوە کە کامیل ژیر بچێ بۆ ئەڵمانیا بۆ ئەوەی ئەو شتە زیادانەی خراونەتە سەر چاپی 1968ی کاژێکنامە لابرێن ..

رێگاکانی سەربەخۆیی

سمینارێک لەشاری کۆڵن ـ ئەڵمانیا

بۆبیرمەندی نەتەوەیی کامیل ژیر بەڕێوەچوو

ئامادەکاران : ڕەوەندی کورد لەکۆلن .

سەرپەرشتیار : نەبەز جەلال و گۆران عەلائەدین .

ئامادەبوان : برێک لە کوردانی دانیشتووی کۆلن و شارەکانی دەوروبەری و ژمارەیەک نووسەرو رۆشنبیرو رۆژنامەنووس و سیاسەتکار،لەنیوانیاندا د.حسەین حەبەش و بیرمەندی کورد د.جەمال نەبەز لەبەرلینەوەو سەرۆکی کۆنگرەوەی نسشتمانی کوردستان د.جەواد مەلا لەبەریتانیاوەو ئەندازیار بروسکە ئیبراهیم و خاتو ئیرمگارد لە میونشنەوە .

کات و شوێن : 1.30تا7.30رۆژی2011/8/13لەهۆلی
Altc
Feuenuache Koln
Melchior Str.3
Koln 50670

ئەم سمینارە، پیشتر بە ڤیدیۆخرایە بەر دیدی بینەران و ئیستەش بەنووسین، بە چەند بەشیک، پیشکەش خوێنەرانی خۆشەویستی ئەکەین .

بەشی یە کە م

بەریزان:

سەرەتای سمینارەکەمان تەرخانئەکەین بۆ بارودۆخی کوردستان ونەخشەریگای سەربەخۆیی .
دواییش دێینە سەر پرسیارو وەلامەکان :
پێشەکی ئەڵێم : بارودۆخی هیچ نەتەوەیەک و هیچ ولاتیک ، وەک نەتەوەو ولاتانیتر نیە ، دیارە رۆژگاریش دەوری خۆی هەیە ، واتا بارودوخی هەر رۆژێک جیاوازە لە هی رۆژانێکیکە .
لیرەوە دیمە سەر بارودۆخی کوردستان بەگشتی و بارودۆخی باشووری کوردستان بەتایبەتی .
بارودۆخی ئەمرۆی کوردستان بە گشتی، لەرووی کردەوەو گوشارەکانی داگیرکەرانی کوردستانەوە بۆ لەناوبردن و توانەوەی نەتەوەی کورد ،لەچاو چەند دەیەیەک لەمەوبەر، کەمترو بێئەنجامترە . ئەوەش ئەگەریتەوە بۆ هەندێ هۆکار لەوانە :
1-نەمانی یەکیک لە دوو جەمسەرەکەی جیهان کە بریتبوو لە بلۆکی سۆشیالستی .

2-پەرەسەندنی مافەکانی مرۆڤ و بوونی چەندین دامودەزگای نێودەوڵەتی و ناوخۆیی بۆ چاودیریکردنی ئەو مافانە .
3-رزگاربون و بەدەسخستنی سەربەخۆی
ی 48 نەتەوە لەماوەی 36 سالی رابوردودا کە دواهەمینیان باشووری سۆدانبوو.
4-چاوکرانەوەو زیادبوونی هوشیاریی نەتەوەیی تا رادەیەک لەناو کوردا.
5- بوونی قەوارە سیاسییەکەی باشوورری کوردستان کە ئەشێ کاریگەریی ئەمەیان لەوانیتر زیاتربێ لەوڕووەوە . بەتایبەتی لەماوەی 20 سالی تەمەنی ئەم قەوارەیدا نەوەیەکی نوێی گەنجی دوور لە گرێی دەروونی و دوور لە ترسی داگیرکەران هاتۆتە بەرهەم کە بەکەمتر لەسەربەخۆیی رازینابێ.
ئەوە زۆر بەکورتی سەبارەت بەلایەنە ئەرینییەکانی هەموو کوردستان.
لایەنە نەرینییەکانیش ، هەمووما ئەیزانین کەبریتییە لە بەردەوامیی داگیرکردنی کوردستان و شەڕی نابەرامبەری هەردوو رژیمی تورکیاو ئیران دژ بە گەریلاکانی پەکەکەو پژاک و

بۆردومانکردنی چیاو گوندەکانی سنووری هەرێم و هەڵمەتی لەسێدارەدانی تیکۆشەرانی رۆژهەڵاتی کوردستان و نەبوونی هیچ مافیکی نەتەوەیی بۆکوردی رۆژئاوای کوردستان و ... هتد و تائیستاش

کورد لەبەر مەترسیی جینۆسایدیکیتردایە لە لایەن هەرکام لە داگیرکارانی کوردستانەوە،بەعیراقی عەرەبیشەوە ، چونکە کورد خاوەنی قەوارەی سەربەخۆی خۆی نیە !

لەبارەی باشووری کوردستانەوە:

بارودۆخی ناوچە داگیرکراوەکان ، رۆژلەدوای رۆژ خراپتر ئەبێ . بەعەرەبکردن ، هەروەک سەردەمی رژێمەکانی پیشوی عیراق ،دریژەی هەیە . تیرۆرستان کە دەستی دوژمنانی کوردیان لە پشتە ، بەردەوامن لەسەر تەقینەوەو رفاندن و هەرەشەو ترساندنی کورد . عەرەبە هاوردەکان نەک نەنیردراونەتەوە بۆ زێدی خۆیان،بەلکو لە زیادبووندان و بە پارەی زۆر خانوو و زەویی کوردەکانیش ئەکڕن. .فەرمانگەو دەزگا حوکمەتییەکان لەکەرکوک ، بەتایبەتی کومپانیای نەوت ، زیاتر پڕئەکرێن لە کارمەندی عەرەب . تابێ هیزی چەکداری عەرەب زیاتر لەو ناوچانە جێگیرئەکرێ .ئەوەشی پێیئەوترێ مادەی 140کە هەر لەسەرەتاوە قوماریکبوە بە کەرکوکەوە ، ئەو مادەیە لەهەموو بارێکدا ، لەگەمەیەک و گاڵتەپێکردنیک زیاتر چییترنیە ، بەلکو لەبارێکدا ئەگەر ئەو مادەیە بشچێتە بواری جیبەجیکردنەوە ، کاتیک جیبەجیئەکرێ کە زورینەی دانیشتوانی ناوچە داگیرکراوەکان بکرینە عەرەب و دەنگ بۆ عیراقیبوونی ئەو ناوچانە بدەن . ئەوسا بەکوردستانیکردنەوەی ئەو ناوچانە ، سەد سالیتر دوائەکەوێ ئەگەر تاهەتاشنەبێ!

بەرامبەر ئەو بارە ناهەموارەی ئەو ناوچە داگیرکراوانە ،دەسەلاتی کوردی هەلوێستیکی کاریگەری ئەوتۆینیە کە ببیتە هۆی گەشبینییەک بۆ ئایندەی روناکی ئەو ناوچانە .

وەنەبێ هیچ ریگەچارەیەکیش نەبێ یا نەبووبێ بۆ ئەو کیشەیە. سالی 2007 ریگەچارەیەکی یاساییانەمان خستە بەر دیدی دەسەلاتی هەریمی کوردستان و ئەنجومەنی پاریزگای کەرکوک و ناوچەکانیترو سالی 2008 یش جەختمان لەسەرکردەوە بەمجۆرە :

ئاسۆی سەربەخۆیی کوردستان رۆشنەو
مەیەڵن ئەو مەشەخەڵە بکوژێتەوە

وەک ئەو باخەوانەی بە سەوزبوونی تۆوێکی چاندراوی، شادمانئەبێ، بەوجۆرە، بەبریارەکەی رۆژی 2008/3/17ی ئەنجومەنی شاری کەرکوک، شادمانبووم. چونکە منیش تۆوی ئەو بریارەم، رۆژی 18 /8/ 2007 لە لاپەرە (6)ی رۆژنامەی بەرێزی هەواڵدا چاندو وتم: بەرۆکی بەغداد بەردەن. چارەسەری کێشەی کەرکووک و ناوچەکانیتر، لە نیوان زۆرینەی دانیشتوانی ئەو ناوچانە خۆیان و ئەنجومەنە هەلبژێردراوەکانیان و پەرلەما و دەسەڵاتی جێبەجێکردنی هەرێمی کوردستاندا ئەنجام ئەدرێ،

نەک لە بەغداد.
بەغداد، پایتەختی ئەو وڵاتەیە کە بە هاوکاری ئنگلیز سالی 1925 بێ پرسکردن بەکورد، ولایەتی مووسلی

کوردیی لکاند بەخۆیەوە لە پێناوی نەوتەکەی کەرکووکدا. بەغداد، ئێستاش هەر پایتەختی ئەو وڵاتەیە کە پاشا خوازراوەکەی لە حیجازەوە (فەیسەڵی یەکەم)و کاربەدەستانی ئەو ڕۆژەی عیراق ئەیانوت:(ولایەتی مووسل وەک سەر وایە بۆ عیراق!) ئیستاو هەموو کاتێکیکەش، شیعەو سوننەی ناکۆک، هاوراو کۆکن لەسەر لاریبوون لە مافی چارەنووسی ئەو ناوچانە بەتایبەتیو نەتەوەی کورد بەگشتی. ئەمانیش کەرکووک و باشووری کوردستان هەر بەسەری عیراقەکەیان ئەزانن! کەسیش بەویست و خواستی خۆی ڕێگەنادا سەری لەلەشی جیابکرێتەوە.

کەرکووک و باشووری کوردستان، بەراپرسی و بریاری نەتەوەی کورد، نەلکێنران بە عیراقەوە. بۆیە گێرانەوەی ئەو ناوچانە بۆ قەوارەکەی باشووری کوردستان، پێویست بە پرسوڕاو بریاری بەغداد ناکا

. بەغداد هەرگیز ناچێتە ژێر داری شکستەی مادەی سەدوچل هەتا ئەوە دابیننەکا کە ئەنجامی راپرسییەکە بەلای ئەودا ئەشکێتەوە. ئنجا ئەشێ لەم بارودۆخەدا ، ئەوەیان بۆنەکرێ، بۆیە هەوڵی دواخستنی ئەدەن بەبەڵگەی ئەوەی تا ئەمرۆ هیچ هەنگاوێکی کردەییان نەناوە بۆ جێبەجێکردنی بەندو برگەکانی مادەی (58) ی یاسای بەریوەبردنی دەولەتی عیراق بۆ قۆناغی گواستنەوە.تا ئیستا هیچ هەنگاوێکیان نەناوە بۆ گێرانەوەی قەزا دابراوەکان بۆ کەرکوک، بۆ ناردنەوەی هاوردەکان،بۆ گێرانەوەی دەرکراوەکان و دابینکردنی سەرچاوەی ژیان بۆیان، بۆ راستکردنەوی ناسنامەکانیان،بۆ هیچ جۆرێک لە ئاساییکردنەوەو سەرژمێری. ئەمانە هەمووی بەڵگەی ئەوەن کە بەغداد خۆیناوەتەوە بۆ هەلێک کە لە قوماری راپرسییەکەی مادەی سەدوچلدا براوەبێ! ڕێگەی دواخستنی مەدەن تەنانەت ئەگەر لەسەر داوای ڕێکخراوی نەتەوەیەگرتوەکانیشبێ.

راپرسی، یا راستتر، گشتپرسی، هەرچەندە قومارکردنە بەو ناوچانەوەو لە هەموو بارێکدا ترسی دۆراندنی هەیەو کەسی دانا گشتپرسی لەسەر ماڵ وموڵکی خۆی ناکات و نایداتە دەست قەدەر و قومار، لەگەڵ ئەوەشدا، وا ڕیش بوە بە ڕیشەوەو ئەگەر ئەو قومارە هەر ناچاریبێ! ئەوا بەر لە بووژانەوەی نەیاران و بەر لە ئەنفالێکیکە، ئەو گشتپرسیە رۆژێ زووتر بکرێ باشترە.بەمجۆرە:

با ئەنجومەنی پارێزگای کەرکووک کە لە لایەن خەڵکی کەرکووک خۆیەوە هەڵبژێردراوەو ڕەوایەتی یاسایی و دەستووریی هەیە، بڕیاری ئەو گشتپرسییە بدات کە بابەتی مادەی (140)ە و ڕۆژێکی بۆ دیاریکات و هەر خۆی سەپەرشتی گشتپرسییەکە بکات، بەمەرجێ، جگە لە خەڵکی ڕەسەنی شاری کەرکووک و قەزاکانی، بە قەزا دابراوەکانی وەک چەمچەماڵ و دووزو کفریشەوە، ریگە بەبەشداربوونی کەسیتر نەدات. هەر دوای گشتپرسیەکەش بەوجۆرە ، کە بەباوەڕی من ئەنجامەکەی ئەرێتی ئەبێ، پەرلەمانی کوردستان ئەنجامی گشتپرسییەکە پیرۆزکاو بەبڕیاریک ئەو ناوچانەو دامودەزگانیان بلکێنێتەوە بە قەوارەکەی باشووری کوردستانەوە. هەربەو جۆرە، ناوچە کوردییەکانیکەش. ئەوەش چارەسەرێکی یاساییانەی گونجاوە لەگەڵ دەستووری عیراقدا .. بابزانین چۆن؟

برگەی یەکەمی مادەی (140) ئەڵێ: (دەسەڵاتی جێبەجێکردن هەنگاوە پێویستەکان ئەنێ بۆ تەواوکردنی جێبەجێکردنی مادەی 58). دەستەواژەی (دەسەڵاتی جێبەجێکردن) بە رەهایی(موتڵەق) هاتووە. رەهاش بە رەهایی ئەروا (والمطلق یجری علی اطلاقه) ئنجا لەبەر ئەوەی مادەکە نەیوتوە دسەڵاتی جێبەجێکردنی کوێ؟ هی بەغداد؟ هی کەرکووک؟ هی کوردستان؟ هەروەها لەبەر ئەوەی دەسەڵاتی جێبەجێکردنی بەغداد لەوادەی خۆیدا هیچی نەکردوە، کەواتە دوو دەسەڵاتەکەی

جێبەجێکردنی کەرکووک وهەریمی کوردستان، بۆیانهەیە ئەو مادەیە جێبەجێبکەن ،چونکە بەپێی بنەمایەکی گشتیی یاسایی، نابێ دادپەروەری (عداله) بوەستێ. لەبرگەی دوەمی هەمان مادەشدا، ئاماژە بۆ (دەسەڵاتی جێبەجێکردنی هەلبژێردراو) ئەکا.

ئاشکرایە ئەنجومەنی پارێزگای کەرکووک و حکومەتی کوردستانیش، دوو دەسەڵاتی جێبەجێکردنی هەلبژێردراون. جگە لەوە، مادەکە، رۆژی 2007/12/31 ی دیاریکردووە، وەک دوورترین ماوە ، بۆ جیبەجیکردنی مادەی 140 و بۆ ئەو گشتپرسییە، بەمەش هیچ بیانوویەک بۆ دواخستنیان نامینێ و دەسەڵاتەکەی بەغداد خۆی بەرپرسیارە لەو دواخستنەو لەو سەرپێچیی یاسایی و دەستووریە. ئەنجام و دەرهاویشتەکانی ئەنجامیش، لەم خاڵانەدا ئەبینرێن:

1- ئەگەر بەغداد سەرچاوەی دارایی لەو ناوچانە بڕی، ئەبێ حکومەتی هەرێمی کوردستان، ئەو ئەرکە بخاتە ئەستۆی خۆی.
ئەوەش کاری نەکردە نیەو نابێ بکرێتە گرفتێک. ئەوە یەکێکە لە پیرۆزترین ئەرکە نەتەوەییەکانمان و لەو پێناوەدا، ئەهێنێ، هەموو تاک و کۆیەکی ئێمە، تووشی بڕێک تەنگژەی ئابووری ببین. ئەلمانیای رۆژئاوا، زۆری زیانکرد لە یەکگرتنەوەیدا لەگەڵ ئەلمانیای رۆژهەڵات.. جەزائیر لەگەڵ فەرەنسادا تێروتەسەلترو شارستانیانەتر ئەژیا. ئەوانە هیچیان نەبوونە گرفتێک لە ئاستی بەرژەوەندیی گشتی نەتەوەدا. ئەو دنیایەش هەر بریتینییە لەلایەنی ئابووری. تەنگژە ئابووریەکەش کاتی ئەبێ. ئابلووقەی ئابووریش، چەندجار سەپێنراوە بەسەرماندا و سەرکەوتنی بەدەسنەهێناوە. جگەلەوانە، بەگێڕانەوەی کەرکوک بۆسەر هەریمی کوردستان ، هەریم دەولەمەندترئەبێ نەک بەپیچەوانەوە .ئەوسا دەسەلاتی عیراق چاوی لە دەسەلاتی کوردستانەوە ئەبێ لایەکی لیبکاتەوە، نەک بەپیچەوانەوە . گومانی تێدانیە کە جگە لەکورد خۆی ، هیچ رەگەزێکی دیکەی ناو عیراق بەو ئەنجامە رازی نابێ. کاردانەوەکەشیان، یا تەنیا هەیت و هاوارو هەڵا ئەبێ، کە ئەوە هیچ بایەخێکی نابێ. یا ئەیکەن بەشەرو هەوڵئەدەن بەزۆر ئەو ناوچانە داگیربکەنەوە، کە لەئەمرۆدا ئەوەیان بۆ ناکرێ. بیشیکەن، سەرکەوتونابن. دووریش نیە لەناچاریدا رازی ببن، یا ئەگەر خاوەنی هۆش و ویژدانبن، یا خۆیان واتەنی (مالایدرک کلە، لایترک کلە) کورد واتەنیش (زەرەر لەنیوەی بگەرێتەوە) واتا بۆئەوەی جیابوونەوەی تەواو روونەداو لەداهاتی نەوتەکە بیبەش نەبن .. ئنجا ئەمێنێتەوە سەر کاردانەوەی وڵاتانی دەوروبەر؟ کە من وایئەبینم ناکۆکی و بەرژەوەندییە جیاوازەکانیان، رێگەیاننادا هیچ لایەکیان پێی شەڕ بخاتە ناو خاکمان. هەر هاتیشن،شەڕەویەخەمان ئەگرێ، ئەگەر نەیکەین خوا ئەمانگرێ. ئەگەر هیچ پشتیوانێکیشمان نەبوو، خۆ شاخەکانی کوردستان ماون. ئەمەش یەکەم شەڕێک نابێ لە میژووی نەتەوەکەماندا: ئێمە لەمێژە راهاتووی ئەو جۆرە شەڕانەین. گەلێ جار لەسەر هیچ، با ئەمجارەیان لەسەر ئەو ئامانجەو یەکلاییکردنەوەی چارەنووسی نەتەوەکەمانبێ.

هەرچەندە ئەگەری شەڕێکی لەوجۆرە دوورە. ئەو شەڕە کێ ئەیکات؟؟ ئێران و سووریا لەبەرنامەیاندا نیەو ناشبێ پێی شەڕ بخەنە خاکمان. ئەو دوانە خۆیان لەمەترسیی کەوتن و دابەشکردندان. تورکیاش ئەگەر بۆیبکرایە، هەر لەرۆژی هەڵبژاردنی یەکەم پەرلەمانی کوردستان وحکومەتی کوردستانەوە، ئەو شەڕەی لەگەڵدا ئەکردین. ناوچەی دەسەڵاتی ئەو حکومەتە کوردییە تا کەوتنی رژێمی بەغداد لە 2003دا، وەک دەوڵەتێکی کوردیی سەربەخۆ بوو. تورکیا نەک نەیتوانی هێرشی بکاتەسەر، بەڵکو بەگەلێ شێوەو شێواز، دانیشی پێداناو مامەڵەی لەگەڵکرد. ئابووریەکەی تورکیاش، لەلایەک بەرگەی شەڕێکی لەوجۆرە ناگرێ. لەلایەکیترەوە پێویستیی بەبازرگانیکردنە لەگەڵ باشوورێکی کوردستانی ئارامدا. تورکیا بەدەس پەکەکەوە داماوە، ئەی ئەگەر حەوت ملیونیکەشی چووەسەر؟! ئنجا سەری دنیاش بە پووش نەگیراوە. هەر هیچنەبێ بەرژەوەندییەکانی رۆژئاواو بۆنی خۆشی گازو دەریایەک نەوت و دەریایەک ئاوی سازگار لەژێر خاکی کوردستاندا، رێگری شەڕێکی لەو جۆرە ئەبێ. ئەوە سەرباری ئەوەی رۆژئاوا هەرگیز رێگەنادا تورکیا دەسبگرێ بەسەر سامانی سەرزەوی و ژێر زەوی باشووری کوردستانداو پێی دەوڵەمەند ببێ و ئیمپراتۆریەتێکی عوسمانیکەی پێدروستبکاتەوە. تورکیا، نەئەو خەوەی دێتەدی و نەرۆژێ لە رۆژان ئەبێتە ئەندامی یەکێتی ئەوروپا.ئەوەشمان بیرنەچێ تورکیا ئەودەولەتە بەهیزەنیە ، تورکیا لەئاستی ناوخۆیدا ئابووریەکی لاوازی هەیەو بەرگەی شەریکی لەوجۆرە ناگرێ ، لەئاستی دەرەوەیشدا، هیچ دەولەتیکی ئەوەندە دۆستینیە کە پشتگیرییەکی کاریگەریبکا . لەهەموو باریکدا، ئەمرۆ وەک سەردەمی فتوحاتی ئیسلامی وسەردەمی عوسمانیو سەفەویو سەردەمی داگیرکاریی مەغۆلەکاننیە تا ولاتیک ولاتیکیکە داگیرکا. کۆمەلگەی نیودەولەتی بەهیچجۆرێ ریگەی ئەوە نادات . تەنانەت زلهیزیکی وەک ئەمریکاو بەریتانیاش کە عیراقیان داگیرکردوە ، تەنیا رژیمەکەی بەعسیان گۆریوە بە رژیمیکیترو ئەوەتا ئەشلێین لە کۆتایی 2011دا ئەکشێینەوە .واتا سەروەریی عیراق وەک خۆی ئەمینیتەوە .بەکورتی هیچکام لە ئیران و تورکیاو سوریا، نە ریگەیانئەدرێ باشووری کوردسان داگیرکەن، نە هەڵەیەکی لەو جۆرەشئەکەن .وەک بەلگەیەکیش ئاماژەیەک بۆ حکومەتەکەی کوردستان لە مهاباد ئەکەین کە عیراق و تورکیاو سوریا هیچ کردەوەیەکی سەربازیان لەدژ نەکرد . بەهەمانشیوە لەدژی حکومەتەکەی شیخ مەحمودیش .. تەنیا ئەگەریک ئەوەیە کە حکومەتی عیراق بەبیانووی ئەوەی باشووری کوردستان بەملکی خۆیئەزانێ ، بکەویتە خۆی بۆشەڕێک ، ئەوا بەم حاڵەی ئیستەیەوە ئەو شەرەی پیناکرێ .بیشیکا دۆڕاوئەبێ . بۆیە بەخۆرایی نیە لەمرۆژانەدا پسپووری دەستووری ئەمریکی و پسپووری یاسای نێودەولەتی، ئەنتۆنیۆ داماتۆ، ئەڵێ: ئێستا باشترین کاتە بۆ

راگەیاندنی سەربەخۆیی کوردستان، وەک لە ژمارە (278)ی 2008/8/7ی رۆژنامەی رۆژنامەی بەرێزدا بڵاوکراوەتەوەو ئەو پرۆفیسۆرەش لە وێبسایتی (juriest) بڵاوی کردۆتەوەو زۆریش راستئەکات کە ئەڵێ: (ئەگەر کورد سەربەخۆیی رانەگەیەنێت، ئوتونومییەکەی دەکەوێتەوە مەترسییەوە)

راگەیاندنی سەربەخۆیی کوردستانیش، بەبێ کەرکوک، پشتگیرییەکی نێودەولەتی زۆری لێناکرێ. دەوڵەتان لەراهی خوادا پشتگیری لەکورد ناکەن. بەڵکو نەوتەکەی بابەگوڕگورو تیکراِ نەوتی کوردستان، گوڕی ئەو پشتگیریەیان ئەداتێ. پێچەوانەی ئەمەش، واتا ئەگەر کەرکوک هەر بەشێک بێ لە عیراقی عەرەبی و داهاتی نەوتەکەی بۆ عیراقبێ، ئەوا هەموو کات بەپارەی ئەو داهاتی نەوتە، کوردستان لەژێر مەترسیی گورزی کوشندەی بەغدادا ئەبێ وەک هەشتا ساڵی رابوردوو. یاوەک برای هاوبیرمان د. جەمال نەبەز ئەڵێ: (ئەمریکا دەیەوێ مەشق بە لەشکری عیراق بکات و بایی دەملیار دۆلار چەک بەم لەشکرە بفرۆشێ، ئەوجا بایبای لەعیراق بکات*) جا ئەگەر بەر لە پرچەککردنی عیراق و بەهێزبوونەوەی ، کەرکوک خرایەوە سەر کوردستان، ئەوسا ئەمریکا، چەک بە کوردستانی دەوڵەمەند ئەفرۆشێ نەک بە عیراقی لات و بەقەرزی بێنەو نیە! . کەواتە مەیەڵن مەشخەڵی بریارەکەی ئەنجومەنی کەرکوک بکوژێتەوە. هەرچی زووتریشە پەرلەمانی کوردستان لای خۆیەوە، باوەش بۆ ئەو بڕیارەی ئەنجومەنی شاری کەرکوک بکاتەوەو پەسەندی بکات و بەر لەکۆتایی ئەمساڵ گشتپرسییەکە بکرێت بەو جۆرەی لەسەرەوە ئاماژەی بۆ کراوە. هاوکات مافی کەمینە نەتەوەیی و ئاینییەکانیش دیاری بکرێت و حکومەتی هەرێمی کوردستان لە ئێستاوە هەوڵی بەشداریی راستەوخۆی نەتەوە یەکگرتووەکان بدات و پابەندیی خۆی ئاشکرا بکات بە بەشی چوارەمی دستوری نەتەوە یەکگرتووکانەوە و جاڕی دنیایی (عەلمانیەت)و رێز لەمافی مرۆ ِڤ و دژی رەگەز پەرستی بدات. بەر لەهەموو ئەمانەش، نەهێشتنی گەندەڵییە ئاشکراو ئابڕووبەرەکەو دروستکردنی سوپایەکی یەکگرتووی پڕچەک و پڕمەشق و یەکخستنەوەی دوو ئیدارەکە بەتەواوی.**

ئەم پرۆژەیە ئەگەر لەو دوو سالەدا بخرایەتە کار ، ئەگەری سەرکەوتنی زیاتربوو لە سەرنەکەوتنی . چونکە دەسەلاتی پایتەختی عیراق بەو لاوازی و ئاژاوەو دژیەکی و ناکۆکییەی نێوان پێکهاتەکانیەوە ، تونای شەرکردنی لەگەل کوردا نەبوو . رژیمەکانی تورکیاو ئیران و سوریاش بەهۆی بوونی ئەمریکاوە لە عیراق ، نەیانئەتوانی تەنانەت ئابلووقەش بخەنە سەر باشووری کوردستان . ئەمریکا خۆیشی هەمیشە مامەڵە لەگەڵ باری سەپاو(ئەمری واقیع)دا ئەکات و بێدەنگی لێئەکرد . بەلکو ئەشبوو بە لایەنگرمان ، وەک چۆن سەرەتا دژی دابەشکردنی

یۆگۆسلافیاو سەربەخۆیی باشووری سۆدانبوو و دوایی لەگەڵ هەڵکەوتە رووداوەکەدا خۆیگونجان و بوو بە لایەنگریان ، ئیستاش ئەو هەلە هەر ماوە، بەلام کاریکیوا لە دەسەلاتی هەریم ناوەشیتەوە . دەسەلاتی کەرکوکیش چەپی لە دەسەلاتی هەریم نەگەراوەتەوە لەکاتیکدا پاریزگارو ئەنجومەنی پاریزگاو پۆلیس و ئاسایش بەدەس کوردەوەیە !کە ئەگەر لەمکاتەدا کاریکی وا نەکا، ئەم هەلە لەدەسئەچێ .

*: **بروانە رۆژنامەی رۆژنامە ژمارە** (278) **رۆژی** 782008 **ل** 3

: **بەشی چوارەمی دەستووری نەتەوە یەکگرتوەکان، بریتییە لە بەندەکانی 9 **تا** 22 **کە باس لە پاراستنی ئارامی و ئاسایشی نێو دەوڵەتی و گەشەدان بەهاوکاریی لەمیانەی سیاسی و ئابووری و کۆمەڵایەتی و رۆشنبیری و فریاکەوتن و مافی مرۆڤ و ئازادی خەڵک بەبێ جیاوازیی رەگەزو زمان و ئاین و ژن و پیاوو باس لە سیستمی (ویسایە)ی نێودەوڵەتی و ئابوونەی ئەندامان و جۆری دەنگدان و چارەسەری ئاشتیانەی کێشە نێودەوڵەتییەکان و ...هتد ئەکات.**

بەشی دوەم

ئیستا دیمە سەر بارودۆخی هەریمی کوردستان :

- لایەنە ئەرینییەکانی هەریم : لەرووی بژیوی و ئاوەدانیی سێ پاریزگاکەوە ، وەک :

زیادکردنی موچەو نۆژەنکردنەوەی ریگەوبان ، دروستکردنی پرد ، دروستکردنی تەلاری بەرزو سوپەرمارکیتی زۆر .. پیشکەوتنیکی بەرچاو ئەبینرێ ،

- لایەنە نەرینییەکان :

بەچاوپۆشین لە رەفتارە ناجۆرەکانی دوو پارتە دەسەلاتدارەکەی هەریم ،وەک شەڕی ناوخۆو دووپارچەکردنی حکومەتی هەریم و فایلە گیراوەکانیان و پاشکۆیەتیان بۆ هەندێ لایەن و تەزویرەکانیان وخواردنی مالی میللەت و کۆنتراکتە نەوتییە نایاساییەکانیان وکۆمپانیە گەورە گەورە زۆرەکانیان و دەسگرتنیان بەسەر هەموو سەرچاوەکانی هەناردەکردن و هاوردەکردندا، بەجۆریک کە هەموو بازاریان بۆخۆیان قۆرغکردوە و مالی میللەت و میزانیەی حکومەت دائەدۆشن بۆخۆیان و ئەو هەموو میدیایەی لەسەر حسابی میللەت بەکاریئەهینن بۆ بەرژەوەندیی خۆیان و دەسگرتنیان بەسەر دەزگاکانی پیشمەرگەو ئاسایش و پاراستن و زانیاری ودژەتیرۆرو پۆلیسدا ،

سەربارى هەلويستە پۆليسانەكانيان بەرامبەر داواكارييە رەوواكانى ميللەت لە 17شوبات و رۆژانى دواترداو...هتد كە لاى هەموان ئاشكران ، تائيستاش دوو ئيدارەكەى هەريم بەراستى يەكيان نەگرتۆتەوە ، داهاتى كوردستان لە نيوان ئەو دوو ئيدارەيەدا بەريژەى 52% بۆ دەسەلاتەكەى هەوليرو 48% بۆ دەسەلاتەكەى سليمانى دابەشئەكرىَ ، نووسراوە رەسميەكان بۆ وەزارەتەكان بەمجۆرە ئەنوسرين : بۆ وەزارەتى دارايى / س ، واتا سليمانى . بۆ وەزارەتى دارايى / ه واتا هەولير . بەوجۆرە بۆ هەموو وەزارەتەكانيتر . بەو حالەشەوە هيشتا پيشمەرگەو ئاسايش يەكنەخراونەتەوە. تەزوير لەهەلبژاردنەكاندا بۆتە باو . تيرۆرى بەرهەلستكاران جەواميرييە ! گەندەلّى بەجۆريكە كە خەريكە وايليبىَ ببيتە ئاسايى ! بەلكو بەلاى خۆيانەوە وايليهاتوە عەيبە كەسيك گەندەلّنەبىَ يا ئەو كەسە بە بيّئەقل ئەزانن . زيادەرۆيى ناكەم ئەگەر بلّيم نەخشە بۆ گەندەلى دائەريژرىَ ، بۆ نموونە دەزگايەكى وەك ديوانى چاوديرى درايى، بەنەخشە ئفليج ئەكرىَ

. بابزانين چۆن؟ ياساى ئەو ديوانە بەجۆريك دانراوە كە دەسەلاتى ئەوەى نيە بە هەموو داهات و خەرجييەكانى هەريم (الميزانيه العامه والحسابات الختاميه)دا بچيتەوە ، بۆى نيە وردبينى لە داهات و خەرجييەكانى سەرۆكايەتى هەريمدا بكات ، بۆى نيە وردبينى لەداهات و خەرجيى پارتەكاندا بكات كە مانگى نزيكەى 100مليۆن دۆلار بۆخۆيان لائەدەن كە لەهيچ ولاتيكى ياساسەروەردا روونەداوە حيزب بەوجۆرە مالى ميلەت بخوات ! كەچى ئەبىَ ديوانى چاوديرى وردبينى لە داهات و خەرجيى دەزگاى وادا بكات كە داهات و خەرجيەكەى ناگاتە هەزار دۆلار ! جگەلەوانە راپۆرتەكانى ديوانى چاوديرى كە ئەنيردريّن بۆ پەرلەمان و وەزارەتەكان ، ئەخرينە سەر رەفەو خۆلّيان لەسەر ئەنيشىَ! لەمانەش سەيرتر، پيش چەند مانگيك، گوايە هەردو ديوانى چاوديرى هەوليرو سليمانى كران بەيەك ، بەلام سەرۆكيّكى تازەيان بۆدانا كە كوردى نازانىَ !! راستتر بۆئەوەى راپۆرتەكانى ديوان لە بيّشكەدا بخنكيّنريت !! هەروەك نموونەيەكيكەو مشتىَ لە خەروارىَ : كاتىَ بەرپرسيكى حيزبى بە گەندەليەكەوە ئەگيرىَ ، ئەو گەندەلّە ئەگەر ترِ ۆ بكرىَ لەو كارەى ، كاريكى گەورەترى پيّئەدرىَ !

بەريزان: ئيمە كە ئەوەندە پىَ لەسەر نەهيشتنى گەندەلى دائەگرين ، ئەوە لە پەرۆشيمانەوەيە بۆ پاراستنى ئەو قەوارە سياسيەى هەريمى كوردستان .

ئيمە ئەيزانين كە ئەگەر دەولەتيكى سەربەخۆ، تا رادەيەك بەرگەى گەندەلى بگرىَ ، نيمچە قەوارەيەكى وەك ئەوەى هەريم بەرگەى ناگرىَ . بەتايبەتى هەريم تائيستا نەيتوانيوە ببيتە

خاوەنی سوپایەکی خاوەن چەکی بەرگریی ئەوتۆ کە ئەگەر لە هەر لایەکەوە هێرشی کرایە سەر ، بتوانێ چەند مانگێک بەرگە بکرێ . ئەوەتا رۆژانە ئەدرێینە بەر تۆپەکانی تورکیاو ئێران و دەسەلاتی هەرێم دەستەوستانە لەئاستیاندا ! هەر بەوجۆەش دەستەوستان ئەبێ لەئاستی هێرشێکدا کە لە بەغداوە بکرێتە سەری ئەگەر هەرێم هەروەک ئێستای بمێنیتەوەو عێراقیش بەهێزببێتەوە . ئەو ئەگەرەش چاوەروانکراوە ، بەتایبەتی کاتێ دەسەلاتی بەغداد گۆشتەکەی جارانی ئەگرێتەوە ، ئەوساش کڕوزانەوەو هاوار بۆ کۆمەلگەی نێودەولەتی، سوودی نابێ . چونکە ئەڵێن ئەوە کێشەیەکی ناوخۆییە ! بەلکو پێمان ئەڵێن :ئەی ئێوە خۆتان عێراقتان دروستنەکردەوە؟ کوردیش خاوەنی ئەو ئەزمونە تاڵەیە لە نەهێشتنی میرنشینییەکانەوە تا لەناوبردنی حکومەتەکەی شێخ مەحمود ، تا حکومەتەکەی کوردستان لە مهاباد ، تا ریکەوتننامەکەی جەزایر ، تا

ئەنفال و کیمیاباران . لەبەرئەوە ، بەرێزان ، چار تەنیاو تەنیا سەربەخۆییە . بەسەربەخۆیی ، پاراستنی نێودەولەتیمان ئەبی ، رێزی نێودەولەتیمان ئەبێ ، ئایندەیەکی گەش و رووناکمان ئەبێ ، ژیانێکی تێروتەسەلمان ئەبێ .ئاسایشی نەتەوەییشمان پارێزراوئەبێ .

با بیهێنینە پێشچاوی خۆمان ،ئەم کوردستانەی لەسەر دەریایەک نەوتەو خاوەنی جۆرەها کان وسەرچاوەی ئاوە ، خاوەنی چوار وەرزی پڕ لەپیتە کە بۆ هەموو جۆرە کشتوکالێک گونجاوە . خاوەندارێتی ئەم نیشتمانە ئەگەر گەرایەوە بۆ خۆمان بە رزگاربوون و سەربەخۆبوونی ، ئەبێ ببێتە چ بەهەشتێکی سەرزەمین !؟ ئێستاش لەسەردەمی مافی مرۆڤ و مافی سەربەخۆیی گەلاندا ، شەرمە بۆ مرۆڤی کورد خۆی بۆ سەربەخۆیی تەرخان و بەختنەکات . مرۆڤ هەر جارێک لەدایکئەبێ و جارێکیش ئەمرێ .

ئنجا ئاخۆ سەربەخۆیی کوردستان کاریکردەیە ؟

کوردستانێک کە لە ئێستادا سنووری سەر دەریای نیە !

کوردستانێک کە چواردەوری بە چوار ولاتی دژ گیراوە !

کوردستانێک کە کراوە بە پێنج پارچەوە !

نەتەوەیەک کە یەکێتی تیادا نیە ! هتد

ئەمەیە ئەو پرسیارانەی ئێستا وەلامیان ئەدەمەوە :

بەلێ سەربەخۆیی کوردستان کاریکردەیە

ئەوە هەر کوردستاننیە کە سنووری سەر دەریای نیە . هەر کوردستان نیە کە چواردەوری بە چەند ولاتێکی دژ گیرابێ . هەر کوردستان نیە کە کرابێ بە چەند پارچەیەکەوە . هەر

نەتەوەی کودیش نیە کە یەکیتی تیدا نەبێ . لەراستیشدا ئەو یەکیتییەی لەخەیاڵدا هەیە لەهیچ شوێنیک بوونینیە بەهۆی جیاوازیی بیروباوەرەکانەوەو جیاوازیی بەرژەوەندییەکانەوە .ئەوەی تائیستا لەدنیادا روویداوە، لایەنێک بەتەنەیا، یا بەهاوکاریی چەند لایەنیکیکەی هاورِا، دەسپیشخەرییان کردوە بۆ ئەنجامدانی کاریک، نەک چاوەروانکردن بۆ یەکدەنگیی هەموان .ئەو یەکدەنگییە لەناوهیچ نەتەوەیەکدا هەرگیز دروستنابێ .با لەم رووەوە نموونەیەک بینینەوە:ئەگەر چاوەروانی یەکدەنگیی خەلکی عیراق بکرایە،یا بەپرس ورای گشتیبوایە، ئیستەش رژیمی پاشایەتی بەردەوام ئەبوو، بەلام بە دەسپیشخەریی دە دوازدە ئەفسەر، ئەو رژیمە سامناکە لە1958/7/14دا کۆتایی هات کە دەسکردی ئنگلیزبوو و پەیمانی بەغداش ئەیپاراست ! کە ئەگەر هەزار فەیلەسوف کۆببوونایەتەوە ، پێشبینی سەرکەوتنی ئەو کودەتایەیان نەئەکرد! .

ئەو کۆسپانە هیچیان کۆسپی سەرەکی نین بۆ نەبوونی سەربەخۆییمان . ڤایرۆسی ریگری سەرەکی لە سەربەخۆیی ، نەبوونی هوشیاریی نەتەوەییە لەناو کوردا .نەبوونی ئەو هوشیارییە لە دێر زەمانەوە بۆتە هۆی گەوجاندنی کورد بە چەندین بیروباوەری نامۆ بەکورد ، وەک بیروباوەری ئاینیک کە لە ئەنجامدا بە بەرژەوەندیی نەتەوەیەک و داگیرکاری نەتەوەیتر شکایەوە ، وەک بیروباوەری چەپ کە بۆ توانەوەی نەتەوەکان لەناو یەکدیدا هاتۆتە ئاراوە . وەک بیرۆکەی پاشکۆیەتی وجلخواری (واتا خۆنواندن بە جلوبەرگ و زمانی داگیرکەرانی کوردستانەوە کە لەسەردەمی عوسمانیدا باویبوو!) .

هەروەها نەبوونی هوشیاریی نەتەوەیی ، هۆکارە بۆ هەست بەناتەواویکردن و خۆ بەکەمزانین. هەر نەبوونی ئەو هوشیارییەشبوە کە چەندین هەلی لەدەسداوین بۆ سەربەخۆیی و ئەشێ چەندین هەلیکەمان لەدەسبدات ئەگەر هەر بەناهوشیاریی نەتەوەیی بمێنینەوە.

دیسان نەبوونی هوشیاریی نەتەوەیی ، هۆکارە بۆ ترسێکی گشتی لەجۆری ئەو مەلەی لەترسی راوچی سەری ئەکا بە ژێر باڵی خۆیەوە ! بەلێ ئەو ترسە گشتیەیە کە وای لە زۆریک کورد کردوە کۆمەڵێک گومان (وەهم) لەلای خۆیان دروستکەن بۆ دوورکەوتنەوە لە خەباتی ئازادی و سەربەخۆیی، یا بۆ باوەرنەبوون بە سەربەخۆیی! ئەگینا گەلێک کە هوشیاریی نەتەوەیی و خواستی سەربەخۆیی هەبوو و نەترسا ، هەموو کۆسپەکان لە ریگەیدا تەختئەبن بۆ گەیشتن بە سەربەخۆیی. گەلانی داگیرکراوی ئەو دنیایەش ، بەزۆری ،بەوجۆرە سەربەخۆییان بەدەستخستوە بەبێ پشتگیریی لایەنیتر.

ئیستا ئەشێ بپرسین ئەی هوشیاریی نەتەوەیی چۆن دەستەبەر ئەکرێ ؟

هوشیاریی نەتەوەیی،ئەشێ بەرەبەرەو بەخۆڕسکی دروستببێ ، بەلام ئەوە دوورخایەنەو ئەشێ بێئەنجامبێ. بۆ دەستەبەرکردنی هوشیارییەکی پێویست و خێرا، ئەبێ میکانیزمیک هەبێ یا دروستبکرێ . ئەوەش کارو ئەرکی سەرشانی رۆشنبیرانی نەتەوەییە ، نابێ ئیمە چاوەروانی ئەوە لە خەلکی ناهوشیارو دەروونزم و خۆفرۆش و ترسنۆک و گەوج و گەندەڵ بکەین ، یا لەوانەی بۆیەی نەتەوایەتیان لە خۆیانداوەو بە کردەوە بوون بە لەکەو بەلا بەسەر نەتەوایەتییەوە . بۆیە کۆمەڵێکی هەستکردوو بەم راستییە ، لە زیاتر لەپەنجا سالەوە، شانیان داوەتە بەر ئەو کارە سەختەو سەرەتا بە کاژیک و دوایی بە پاسۆک و کۆنگرەی نیشتمانی و هەندێ پارت و رێخراوو گرووپی نەتەوەییترو ئیستا، بەشیوازیکی تازەو گونجاو لەگەل رۆژگاری ئەمرۆدا ، بە بانگەوازیکی نوێ و نەخشەریگایەکی نوێوە ، دریژە بە هەولەکانیان ئەدەن . ئەمەش کورتەیەکی بانگەوازەکەیە :

(ئاشکرایە کە ئەمرۆش هەر وەک رابوردوو ، چارەنووسی نەتەوەی کوردمان ، نادیارە . هیچکام لەپارتییە کوردییە کۆنەکانی هەرچوار پارچەی کوردستان کە ئیستا لەکاردان، لەئاستی دیاریکردن و بەدەسخستنی چارەنووسیک نین کە سەربەخویی کوردستان دەستەبەرکات . هەندیک لەوانە ، جگەلەوەی چەندین جار هەلی سەربەخوییان لەدەسداوە ، هەمیشەش لەپیشبرکیدان بۆ زیاتر لکاندنەوەی کوردستان بە پایتەختەکانی داگیرکەرانەوە ، سەرباری گەندەلییەکانیان . ئەوەش لەخۆڕا نەهاتوە . ئەوانە بە پیی بەرنامەکانیان، لە باشترین ئەگەردا ، ستراتیجیان لە نیمچە دەسەلاتیکی ناوچەیی لە چوارچیوەی دەسەلاتی داکیرکەرانی کوردستاندا تینا پەرێ . ئەوانە زیاتر روو لە پایتەختی داگیرکەرانن ، لەکاتیکدا هەر نزیکبوونەوەیەک لەو پایتەختانە، دوورکوتنەوەیە لەسەربەخۆیی کوردستانەوە . ئەوانە نەک هەر دەربەستی هوشیاریی نەتەوەیی نین ، بەلکو بەعەرەبکردن و بە تورک و فارسکردنی شارەکانی کوردستانیش ، ئاساییە لەلایان . بۆ نموونە : ئیستا دیاردەو هەولی بە تورککردنی هەولیری پایتەخت بەئاشکرا بەشەقام وبازارەکانی ئەوشارەوە دیارە ! ئیستاش زمانی زوربەی دادگاکانی هە ریم بەعەرەبییە !!

لەبەرامبەر ئەوانەدا جەماوەریکی زۆر ، خوازیاری سەربەخویین ، بەلام بەپەرشوبلاوی و بێ رێکخستنیک . ریکخراوە سەربەخوییخوازەکانی پێشووش کەئاماژەمان بۆکردن ، روژگاریان لەبارنەبوو بۆئەوەی ئەو جەماوەرە لێیان کۆببنەوە ، سەرباری لەبارنەبوونی هەل بۆ ئەو ئامانجە لەو رۆژگارەدا . ئیستا پرسیارەکان ئەمانەن:

1- ئاخۆ کاتی ئەوە نەهاتوە دەزگایەکی نەتەوەیی ناپارتی (غیر حیزبی) بە بەرنامەیەکی نوێ و رەوتیکی نوێوە ، ئەو جەماوەرە سەربەخوییخوازە کۆکاتەوەو هەلی ئیستای لەبار بۆ

سەربەخویی بگریتە دەست ؟بەتایبەتی ئیستە چەندین ریکخراوو گروپی سەربەخۆییخوازی نویٚ دروستبوون و فەیسبوکیش هۆکاریکی باشە بۆ پەرەسەندنیان .

2- ئاخۆ بەبیٚ بوونی دەزگایەکی لەوجورە ، ئەو جەماوەرە ، یا چەند وردە ریکخراویکی نەتەوەیی بە پەرش و بلاوی ، تەنیا بە گلەیی و بۆڵەو بیزاریدەربڕین ، یا بەرەشکردنەوەی هوکارەکانی راگەیاندن ، یا بەئاموژگاریکردنی بیهوودەی ئەو پارتیانە ، هیچیان پیێئەکریٚ و گوێیانلیێئەگیریٚ ؟

3- ئایا ئەوە رەوایە دەرگای ماڵی کورد بۆ هەموو بیروکەیەکی نامۆ والاٚبیٚ و لەبیری کوردایەتی داخراوبیٚ کە ئەشیٚ ئیمە خوشمان بەشێکی کەمتەرخەمبین لەوبارەیەوە؟

4- ئایا ئەوانەی لە کۆبوونەوەیەکی ناو ژووریک یا لە چایخانەیەکدا ! بەبیٚ یەکیتییەکی بیر ، لە دە پازدە کەسەوە ،بووونە حیزبێکی گەورە ، لەئیمە زاناترو کاراترو لیهاتووترو رەواتربوون ؟

5- ئاخۆ خەباتی کورد بەنایەکگرتوویی ،واتا هی هەرپارچەیەکی کوردستان بەجیا ، هیچی لیسەوزئەبیٚ بۆ سەربەخویی ؟

6- ئەگەر وەلامەکانمان لەیەکەوە نزیک یا هاوتەریببوون، ئایا بەریزتان بەئەرکی سەرشانتانی نازانن بەشداری لە دروستکردنی دەزگایەکی نەتەوەیی نویٚ بۆسەرتاسەری کوردستان بکەن ؟

7- راتان چیە لە ئیستاوە خۆمان سازدەین بۆ بەستنی کونفرانسیک لە نزیکترین داهاتوودا، تا بەهەموومان پیکەوە بەردی بناغەی ئەو دەزگایە دانیین و بەرنامەو نەخشەکانی بۆدارێژین و میکانیزمی کارکردنی بۆریکخەین و ستراتیجی کورد دیاریکەین و ئەوبارەی خەلکیتر نایخاتە سەرشانی ، ئیمە بیخەینە ئەستۆی خۆمان بیێئەوەی دژایەتی هیچ لایەنێکی نیشتمانیی کوردی بکەین ئەگەر دژایەتیماننەکەن ؟

8- ئیستا وەک سەرەتایەک پیشنیارەکانتان چیە بۆ گەشەدان بە جۆری ئەو دەزگایە و شێوازی کارکردن و بەریوەبردنی ، دوور لەشێوازی پارتایەتیی ؟ بە سوودوەرگرتن لە تەکنەلۆجیای تازەی پەیوەندییە ئەلەکترۆنییەکان بۆ زەمینەسازیی پرۆژەکە بەتایبەتی فەیسبوک ؟ واتا بەدەر لە پەنابردن بۆ شێوازە کلاسیکییەکانی وەک کردنەوەی بارەگا یا خۆبادان بەچەکەوە یا دەسپانکردنەوە بۆ پارەی پاشکۆیەتی و ...هتد.

بۆزانیاریتان ئەم بیروکەیە هی ژمارەیەک لە هاوبیرانی کوردایەتییە کە دۆست و خۆشەویستی ئێوەن و جیدەستیان لە خەباتی کوردایەتیدا دیارەو خاوەنی ئە زموون و رابوردوویەکی خاوێن و

خەرمانیک لە بەرهەمە هزرییەکانن لەو بوارەدا . هەروەها ئەم پرۆژەیە بۆ ئەوەنیە لەسەر دارو پەردووی ئەوگرووپ و ڕێکخراوە کوردییە نەتەوەییانە دروستبکرێت کە ئیستا هەن . ئامانجەکە یەکخستنی خەباتە بەهەماهەنگییەکی نێوانمان و بە بەستنی رایەلێک کە هەموو سەربەخۆییخوازان و ریکخستنەکانیان بەیەکەوە گرێبدات . واتا هەر کەس و کۆڕوکۆمەڵێک ئازادە سەربەخۆیی خۆی بپارێزێ.ئەم بانگەوازە، هەنگاویکی نوێیە وەک هەنگاوی یەکەمی نەخشەریگای سەربەخۆیی.

بەریزان ئامادەبوانی ئەم سمیناره: ئەم بانگەوازە بۆ ئیوەی بەریزیشە . ئیمە گرنگییەکی زۆر بە کوردانی تاراوگە ئەدەین ، چونکە لەرووی چەندیتییەوە کوردانی دەرەوەی کوردستان ژمارەیان ئەوەندەی ژمارەی یەکیک لە پارچەکانی کوردستان ئەبیت . لەرووی چوونیەتیشەوە ، پڕ زانیاریترن و ئاوێتەبوون بە رۆشنبیری و بە کلتووری رۆژئاوایی پێشکەوتوو . ئەوە سەرباری ئەوەی جیگە هیوان بۆ دروستکردنی لۆبییەکی کوردیی کاریگەر .

هەنگاوی دوەم : دامەزراندنی ناوەندیک بەناویکی وەک: ناوەندی ئازادی و سەربەخۆیی، یا ناوەندی هاوبیران ، یاهەر ناویکیتر، وەک ریکخراویکی کۆمەلگەی شارستانی ، نەک حیزب . حیزبایەتی بۆ ئەمرۆی نەتەوەی کورد ، کە هیشتا لەقۆناغی خەباتی رزگاریدایە ، زیانی زیاترە لە سوود ، تەنانەت ئەگەر حیزبی دوور لە گەندەڵی و حیزبی نەتەوەییشبێ . هەمووشمان ئەبینین(وەک برامان د.جەواد مەلا ئەلێ) ئەوەی ئیستا حیزبە کوردیەکان بە نەتەوەکەمانی ئەکەن ، پەیمانی سایکس بیکۆ پێینەکردوە ! ئەو پەیمانە کوردستانی کرد بە چوار پارچەوە ، بەلام حیزبە کوردییەکان ، کوردیان کردوە بە دەیان پارچەوە کە ئەوە لەمرۆدا گەورەترین زیانئەگەیەنێ بە دۆزی نەتەوەییمان و نەیارانی کوردیش هاندەرن بۆ ئەم دیاردەیە !

هەنگاوی سێیەم : بەستنی کۆنفرانسیک لەکوردستان کە هەوڵئەدرێ لە هەمووپارچەکانی کوردستانەوە نوینەرانی ئاراستە نەتەوەییەکان و گرووپە نەتەوەییەکان بەشداریی تیابکەن بۆ جیگیرکردنی نەخشەریگای سەربەخۆیی و ئەوە ئەبیتە هەنگاوی چوارەم

بەشی سێیەم

ریگای سەربەخۆیی:

ئیمە لەسەرەتای قسەکانماندا وتمان : بارودۆخی هیچ نەتەوەیەک وەک نەتەوەیەکیتر نیە . بۆیە مەرجنیە هەمان نەخشە ریگای نەتەوەکانیتر بگیرێنە بەر بۆ سەربەخۆییمان .گرنگ ئەوەیە

ئیمە ئامادەبین بۆ گرتنەبەری هەر ریگەیەک و بۆ قۆستنەوەی هەر هەلێک کە سەربەخۆییما بۆ دستەبەر بکات . ئەو ریگایانەش تا ئیستا بریتیبوون لە:

- 1 . **ریگای شۆرشی چەکدار . وەک شۆرشی جەزایر دژی فەرەنسا . بەداخەوە شۆرشە چەکدارەکانی کورد سەرکەوتوونەبوون ، چونکە : 1-ناوچەییبوون ب-لەچیاو شارەکانی کوردستان تیپەریاننەکرد ج-شۆرشی نەتەوەیی نەبوون د-ستراتیجی زوربەیان سەربەخۆیی نەبوو ە-لەبەرژەوەندیی زلهیزەکانیان نەئەدا . (کە هەر یەک لەم خالانە وتاریکی تایبەتیی ئەویَ)**
- 2 . **ریگای کودەتا. وەک ئەوەی بەکر سدقی کە ئەگەر بیتوانیایە پاریزگاریی خۆی بکا ، حوکمی عیراق ئەکەوتە دەس کورد ، یاهیچنەبیَ باشووری کوردستان ئەبوە قەوارەیەکی سەربەخۆ**
- 3 . **ریگای وتوویژو ریکەوتن . وەک ئەوەی چیکۆسلۆفاکیا**
- 4 . **ریگای گشتپرسی (ریفراندۆم)وەک باشووری سۆدان.**
- 5 . **ریگای ئەنجامی شەرِیکی جیهانی کە نەخشەی ولاتان بگۆریَ .وەک ئەوەی دوای جەنگی جیهانیی یەکەم**
- 6 . **ریگای دەسگرتنی کەمینەیەک بەسەر پایتەختی دەولەتیکی فرە نەتەوەدا ، وەک کەمینەی فارس بەسەر ئیران و کەمینەی سوننە بەسەر عیراق و کەمینەی عەلەوی بەسەر سوریادا . ئەو هەلە بۆ کوردیش ریکەوت ، وەک ئەوەی سەلاحەدینی ئەیوبی و ئەبو موسلیمی خۆراسانی و کەریم خانی زەند ، بەلام نەیانزانی بۆ سوودی کورد بەکاریبینن.**

7 . **ریگای سوودوەرگرتن لە بەرژەوەندیی دەولەتان . کە ئەمەیان لیرەدا تۆزیک دریژەی ئەویَ : بۆ نموونە – سەرەتا بەرژەوەندیی رۆرژئاوا لە عیراقیکی یەکگرتوودابوو ، بۆئەوەی عەرەب بکا بە پۆلیسی پاسەوان بەسەر نەوتەکەی کوردەوە و بۆئەوەی بۆریە نەوتەکان بە ولاتانی عەرەبدا بگەینیتە سەر دەریا . بەلام دوای خۆمالیکردنی نەوت لە عیراقداو دوای گەیاندنی نەوت بۆ سەر دەریا لە ریگەی تورکیاوەو دوای ئەوەی ئەمریکاو ئنگلیز شکستیان هینا لە عیراقی ئەمرۆداو دوایئەوەی دەرکەوت باشووری کوردستان هەمووی لەسەر دەریایەک نەوتە ، ئەمرۆ بەرژەوەندیی رۆژئاواو ئیسرائیلیش لە باشووریکی کوردستانی سەربەخۆدایە ، بگرە بەرژەوەندیی تورکیاش ئەمرۆ هەر لە باشووری کوردستانیکی سەربەخۆدایە نەک عیراقیکی یەکگرتوو، ئەگەر تورکی رەگەزپەرست ئەو بەرژەوەندییە نەکا بەقوربانی رقی ئەستووری لەکورد، ئەگەر کردیشی، ئەو زیاتر زەرەرمەندئەبیَ ! بۆیە ئیستا باشترین هەلە بۆ کارکردنیکی خیرا بۆ سەربەخۆیی**

باشووری کوردستان بەتایبەتی و کوردستان بە گشتی، بە گرتنەبەری هەر ریگەیەکی گونجاو لەو ریگایانەی ئاماژەمان بۆکرد .

بەلام گریمان هچکام لەوریيانە بۆ ئیمەی کورد گونجاونەبوو . هەروەها گریمان ئەم عیراقەی ئیستا هەر وەک خۆی مایەوەو هیچ دەرفەتیک نەبیٔ بۆ سەربەخۆیی کوردستان.هەمووشمان ئەزانین کە کوردستان بەسەر پێنج دەولەتی بیگانەدا دابەشکراوە. لەهەر یەک لەو بەشانەشدا، کورد کەمینەیە لەچاو نەتەوەکانیکەدا. ئەوەش بۆتە خالیکی سەرەکیی لاواز بۆ کورد لەهەموو ئەو بەشانەی کوردستاندا. بەهۆی ئەو کەمینەیەتییەوە، کورد، لەشەریشداو لە ئاشتیشدا، هەمیشە لایەنی دۆڕاوبووەو دۆڕاو ئەبیٔ تا بەم شیوەیەی ئیستا لەچوارچیوەی ئەو دەولەتانەدا بمینیتەوە. با دەولەتی عیراق بکەین بەنموونەیەک بۆ سەلماندنی ئەم قسەیەمان. ئەگەر ریژەی کورد لەعیراقدا بگاتە 17% یا ئەو پەری 25% ئەوا لەچاو زۆرینەی 75% کەدا، بەشەڕ دەرەقەت نایەت. لەئاشتیشدا، ئەگەر رژیم دیموکراتیشبیٔ، ئەوا لەئاستی سنووقەکانی هەلبژاردن و پەرلەمانی ناوەندا، هەر کەمینەئەبیٔ و بەپیی بنەماکانی دیموکراسی، رای پەسەندکراو، هی زۆرینەکە ئەبیٔ. بەتایبەتی بەشە نەتەوەیی و ئایینیەکانی دی هەرچی چەندیٔ ناکۆکبن لەنیوخۆیاندا، لەئاستی بەرەنگاربوونەوەی مافەکانی کوردا ئەبنە یەک راو یەک ریز. کەواتە لەهەردوو بارەکەدا، کوردەکە ئەگەر یەک راو یەک ریزیشبیٔ لەناوخۆیدا، هەر دۆڕاو ئەبیٔ. لەدوای تاقیکردنەوەی سالانی رابوردوو ئەوەش دەرکەوت کە پرسی ئۆتۆنۆمی و فیدرالیش، هیچی لیسەوزنابیٔ وئەنجامەکەی هەر مەرگەساتئەبیٔ بۆ کورد. چونکە ئۆتۆنۆمی و فیدرالی، لەناو دەولەت و گەلانی دیموکراتیدا ئەژین و ئەمیننەوە. گەلە سەردەستەکانی کورد، لەخەویشدا نابن بەو دیموکراتییەی لەرۆژئاوادا پیادەئەکریٔ.

بەلیٔ : (بارودۆخی هیچ نەتەوەیەک وەک هی نەتەوەیەکیتر نیە) واتای ئەمەش ئەوەیە ریگەچارەی رزگاریی هەر نەتەوەیەک، مەرجنیە وەک هی نەتەوەکانیدیبیت . لەبەرئەوە ئەبیٔ بیر لەریگەچارەیتر بکەینەوە بۆ سەربەخۆییمان، لەئاستی ئەو هەلکەوتە تالەی کە کورد کەمینەیە لەچاو نەتەوەکانیتردا لە تورکیاو ئیران و عیراق و سوریای ئەمرۆدا . .ریگەچارەیەکی وەک بیرۆکەی ئەم پرۆژەیە ، بۆ نموونە ، کە ناوی ئەنیین: پرۆژەیەک بۆ سەربەخۆیی کوردستان بەبیٔ خوین ئەشیٔ گونجاوبیٔ

پرۆژەکە :

بنەمایەکی گشتی یاسایی هەیە ئەلیٔ: ئەگەر ریگر نەما، ریلیگیراو ئەگەریتەوە (ا ذا زال المانع، عاد الممنوع) ریگرەکەش لەم بوارەدا وەک لەسەرەوە پیشانماندا، بوونی کوردە وەک کەمیینەیەک

لەو دەوڵەتانەدا. بەڵام ئەگەر کورد لەبەشێکی وەک ئەم بەشەی باشووردا بووبە زۆرینە لەچاو دانیشتوانی عیراقدا، ئەوا ریگرەکە نامێنێ و ئەوسا ئەشێ لەشەریش و لەئاشتیشدا براوەبێ. هەڵکەوتەی شیعەش لەئیران و لە عیراقدا، باشترین نموونەیە بۆ ئەم راستییە. لەئیراندا لەدێرزەمانەوە دەسەلات بەدەست شیعەوەیە چونکە زۆرینەیە. لە عیراقیشدا، لەهەلی لیدانی رژیمی بەعسدا، شیعەی زۆرینە، بە ئاسانی دەسەڵاتی گرتەدەست و ئەمەریکاش لەئاستی ئەو زۆرینەیەداو لەئاستی ئەو هەلکەوتەیەدا دەستەوستان ماوەتەوە.

کورد چۆن ئەبێتە زۆرینە لەعیراقدا؟

بۆ ئەم مەبەستە : بەهۆی قەوارە سیاسیەکەی هەریمی کوردستانەوە، هەرچی زووترە، تا ئەمیش بەئەنجامی حکومەتەکەی شێخ مەحمود و کۆمارەکەی کوردستان لەئیران نەچووە، دەرگا والاکرێ بۆ کوردی پارچەکانیکەو هەلی کارکردن و ناسنامەو نیشتەجێبوونیان بۆ دابینکرێ وەک چۆن ولاتانی رۆژئاوا ئەوە بۆ کۆچبەرانی رۆژهەلات دابینئەکەن. لەراستیشدا ئیستا ئەم هەرێمە پیویستی بە دەستی کار هەیە. ئەوەتا لە ولاتانی ئاسیاوەو لە ئیران و تورکیاو عیراقی عەرەبیشەوە، بەلێشاو خەڵک رووئەکەنە ئەم هەرێمە، کە ئەوەش لە مەترسی بەدەرنیە!. ئنجا بۆچی ئەوەی بۆ بیگانە رەوابێ، بۆ کوردەکە خۆی رەوانەبێ؟

لە هەمان کاتدا: هانی زۆربوونی مندال بدرێ بەوەی بۆ هەرپیاوێک و هەرژنیک، بەکوردە هێنراوەکانیشەوە، بەرامبەر هەر 7 منداڵ ، پیاوەکەش و ژنەکەش خەڵات بکرێ. ئەگەر مندالەکان بوون بە 10، ئەوا دووجار خەڵات و بەوجۆرە بۆ 12 منداڵ سێجار خەلات...هتد. خەڵاتەکانیش، ئەشێ بریتیبن لەزەوی، دراو ، دەرمالەو هەرشتێکیکە. جا بابزانین چۆن؟ ئیستا تیکرای مندالی ژنی کورد لەباشووری کوردستاندا، بەتایبەتی لەشارەکاندا، لەچوار مندال تێپەرناکا. رێژەی کوردیش لەعیراقدا بە 20% ئەخەملێنرێ. بەڵام ئەگەر تێکرا (معدل)ی مندال گەیشتە دە، ئەوا لەماوەی دە سالێکدا رێژەکە ئەبێ بەنزیکەی 50% ئنجا ئەگەر نزیکەی یەک ملیون ژنی کوردی پارچەکانیکەی کوردستان بەخۆیان و میرد و منالیانەوە هاندران و هاتنە ئەم هەرێمەو ئەوانیش تێکرای منداڵیان گەیشتە دە ، ئەوا رێژەی کورد لەعیراقدا لەماوەی 10 تا 14 سالدا لە 75% تێپەر ئەکا. ئەوسا لەهەموو بارێکدا، لەشەرو لەئاشتیشدا، کوردەکە براوە ئەبێ و نەک هەر سەربەخۆیی ئەم هەرێمە بەلکو بەبێ دەنگ و بەبێ خوێن ، کورد ئەبێتە خاوەنی دەوڵەتی عیراقیش. بەوەش گەورەترین پێگە بۆ رزکارکردنی پارچەکانیکە ئەرەخسێ. هاندانی چەند ملیونێک کوردی پارچەکانیتر کە رووبکەنە ئەم هەرێمە، کارێکی ئاسایی و رەوایە. سەدام حسین لەبەرنامەیدابوو کە سێ ملیون عەرەبی فەلەستینی لەکوردستان نیشتەجێ بکا

سەربارى بەعەرەبكردنى موسڵ و كەركوك و گەلێ ناوچەيكەى كوردستان. ئنجا بەدەر لەو مەبەستەى سەرەوە، ئەركى سەرشانمانە جێگەى سەدان هەزار شەهيدانى كوردستان پڕكەينەوە. ئەركى سەرشانمانە جێگەى نزيكەى مليونێك لاوى پەنابەرى كورد لەرۆژئاوادا پركەينەوە . جگە لەوانە ، ئيستا لەم هەريمەدا، كەرتى كشتوكاڵيش لەئاستى سفردايە. شێلم وتووريشمان لەدەرەوەى وڵاتەوە بۆ دێ. هۆكارى ئەوەش ئەگەريتەوە بۆ كۆچكردنى گوندنشينەكان بۆ شار بۆ ئەوەى ببنە مووچەخۆرى حكومەت و پارتييە سياسيەكان بەناوى پۆليس وپاسەوانى سنوورو پيشمەرگەوە. زۆربوونى منداڵ و هاوردنى كوردى پارچەكانيكەى كوردستان، ئەو كەلێنەش پڕ ئەكاتەوە. داهاتى ئەم هەرێمەش ئيستا ئەوەندە زۆرە، ئەم پرۆژەيەو چەندين پرۆژەيكەشى تيا ئەبێ. بەو جۆرە، بەهۆى ئەم پرۆژەيەوە، ياهەر ريگەيەكيكە، ئەگەر سەربەخۆيى دەستەبەركرا، ئيتر ئەوسا پێويستى بە مندالى زۆر نامينى .
ئەم پرۆژەيە لەدانيشتنى رۆژى 22/11/ 2008 ى ژمارەيەك كەسايەتى ئەكاديمى و نوينەرانى پارتى كارى سەربەخۆيى كوردستان و سەكۆى سەربەخۆيى كوردستان و كونگرەى نيشتمانى كوردستاندا پەسەندكراو لە هۆكارەكانى راگەياندندا بلاوكرايەوە بۆئەوەى لايەنەكان و رۆشنبيران، بەبارى سەرنجيان،   پرۆژەكە دەوڵەمەند بكەن. ئەوەبوو مشتومريكى ليكەوتەوە كە لەهەليكدا بلاوىئەكەينەوە .

ئەنجام

سەربەخۆيى كوردستان ئەگەر خەونى شاعيران و خەياڵى خەلكانيكيشبێ ،   ئەوا گەلێ خەون و خەياڵ هاتوونەتە دى . ئنجا ئەوەش ئاشكرايە كە هەموو خەون و خەياڵێكى لەوجۆرە ، سەرەتا گالتەى پيكراوە ، كاتێ بۆتە واقيعيك ،بەرەنگاريكراوە ،بەلام كاتێ جيگيربوە ، ئەوانەى گاڵتەيان پيئەكردو بەرەنگارى ئەبوونەوە ، لەپيش خەلكيترەوە بوونەتە لايەنكرى ، بەلكو خۆيانكردۆتە خاوەنى .ئەم بيرۆكەيەى ئيمەش(بەرەو سەربەخۆيى) هەر وا ئەبێ .

كەواتە ئيمەى كورد لەراستيدا كيشەى نەبوونى سەربەخۆيمان نيە . دەرگاى سەربەخۆيى تا سەر لە هيچ نەتەوەيەك داناخرى .ئيمە كيشەى نەبوونى خواست (ئيرادە)ى سەربەخۆييمان هەيە . كيشەى ترس لە سەربەخۆييمان هەيە . كيشەى گەندەڵيى رابەرايەتيى كوردمان هەيە . كيشەى دەروونيى خۆبەكەمزانين و پاشكۆيەتى و نۆكەرايەتى داگيركەرانى كوردستانمان هەيە . بەڵێ ئيمە لەپيناوى نەهيشتنى ئەو گەندەلى و ترس و ناتەواوى و نۆكەرى و پاشكۆيەتى و خۆبەكەمزانينەداو لە پيناوى ئازاديى كوردو سەربەخۆيى كوردستاندا ، لەخزمەتى نەتەوە ستەمديدەكەماندابن. سوپاس بۆ ئامادەبوون و ماندووبوون و گويگرتنى ئيوەى بەرێز.

ئیستاش ،دوای وچانیک ، دێینه سەر پرسیارو وەلامەکان

❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋

پرسیارەکان هەندیکیان بە نوسراو و بەبێ ناو . هەندیکیان بەزارەکیبوو لە لایەن بەریزان نەبەز جەلال ، پەری ئەحمەد، سەیفەدین،ئیقبال،ئیسماعیل حەمە ئەمین ،ئەیوب،محەمەد ئاغا پەری،ئیبراهیم، پیشرەو، مستەفاچوارتایی،مەنسور،لوقمان بەرزنجی . هەندێ پرسیاریش لەدەرەوەی بابەتی سمینارەکەبوو ، وەلام نەدرانەوە . وەلامەکانیش ،لەبەر کەمیی کات بەکورتیبوون ، بەبەڵێنی ئەوەی دوایی لەهۆکارەکانی راگەیاندندا دریژەیان هەبێ.

❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋

پ 1 . ئایا نەمانی فرەحیزبی پیچەوانەی بنەماکانی دیموکراتی نیە ؟

و1. لە وەلامدا ئەشێ بپرسم بۆچی دیموکراتی لە ولاتانی رۆژهەلاتی ناویندا هەیە ! راستییەکەی زۆری ئەوانەی ناوی حیزبیان لە خۆیانناوەو لافی دیموکراتی لێئەدەن ، یادیکتاتۆرو چەتەو مافیاو ساختەکارو مرۆڤکوژن ، یاکۆمپانیای بازرگانین ، منیش داوای نەمانی فرەحیزبی ئەکەم لە قۆناغی خەباتی رزگاریدا و لەژێر فەرمانرەوایی ئەو جۆرە حیزب و دەسەلاتانەدا. هەرکاتیش کوردستان رزگارو سەربەخۆبوو ، ئەوسا با سنووقەکانی دەنگدان والابێ بۆفرەحیزبی و زۆرینەی دەنگ .لەراستیشدا ئیستا نەتەوەی کورد کیشەی دیموکراتیی نیە . سەربەخۆیی لەپیش هەر خواستیکیترەوەیە .چونکە بەبێ سەربەخۆیی ، نەتەوەی کورد هیچکام لە خەونەکانی دیموکراتی و مافی مرۆڤ و خۆشگوزەرانی و سەروەریی یاساو..تادوایی نایەتەدی .

پ 2. راتان چیە بەبێ کەرکوک ،ئەگەرنەتوانرا رزگارکرێ، سەربەخۆیی هەریم راگەیەنرێ ؟

و2. ئەوە سیاسەتکاریکی ناوداری کوردیش کە ئیستا جەماوەریکی بەشوینەوەیە ، جاریک لەوتاریکیدا لە وتیل پالاسی سلیمانی، هەر وایوت و وتی (با واز لەکەرکوک بینین چونکە کەرکوک سەرچاوەی هەموو کیشەکانمانبوە، ئەگەر لەبەر نەوتەکەیەتی ئەوا سلیمانیش لەسەر دەریایەک نەوتە !) ئیمەش لە وەلامدا وتمان: نەخێر لەبەر نەوتنیە . کەرکوک مەسەلەیەکی نەتەوەییە ، بەبێ نەوتیش دەسبەرداری نابین . ئنجا نەوتەکەشی لە دوو روەوە کاریگەریی هەیە . یەکەم داهاتەکەی سامانیکە بۆ نەتەوەکەمان . دوەم ئەگەر ئەو سامانە بۆ ئیمە نەبێ ، لایەنەکەیتر ئەو داهاتە ئەکا بە چەکی کۆکوژو ئەیداتەوە بە سەری ئیمەدا . کورد ئەلێ بۆز بە لەڕی !.

پ3. له باسەکەتاندا لەدەرگای (حیزب و ئیسلامی سیاسی)تاننەدا ،ئەوانە تا چەند کاریگەریان لەسەر دروستبوون ، یا دروستنەبوونی سەربەخۆییمان ئەبێ ؟

و3 . بەلای ئیمەوە ئاین پیوەندییەکی نیوان خەلک و خوداوەندی جیگەباوەریانە. هەمووکەس ئازادە له هەلبژاردنی ئەو ئاینەدا کە باوەری پێی هەیە .بەلام ئاین وحیزب ، دوو شتی جیاوازن . هەزاران سالە ئاین هەیە و حیزبی نەبوە . پارتی ئاینی لەکوردستاندا زیانئەگەیەنێ بە دۆزی کورد . یەکەم لەبەرئەوەی ئەویش وەک حیزبەکانیتر بەشیک له کۆمەل دائەبرێ . دوەم لەبەرئەوەی هۆکاریکە بۆ گەوجاندنی کۆمەل بە مەبەستیکی سیاسی و لەئەنجامدا دوورخستنەوەی جەماوەر لە خەباتی نەتەوایەتی لەپیناوی ئازادی و سەربەخۆییدا . لەگەل ئەوانەشدا ئەگەر بزووتنەوەیەکی ئاینی،یا کەسیکی ئاینی ئاراستەیەکی نەتەوەییانە بگرێ و کار بۆ سەربەخۆیی کوردستان بکا،ئەوا شایانی ئەوپەری ریز ئەبن لای ئیمە . لەراستیشدا ئەوەیە ئەرکی ئاینپەروەریکی راستەقینە پشتبەست بە فەرمودەکانی :(خۆشەویستیی نیشتمان لەئاینەوەیە)(ئیمە وەک نیرو مێ و گەلان وتیرەکان دروستمانکردن تا یەکتر بناسن و پەسندترینتان لای خوا تەقواکارترەکانن) . لەهەموو بارێکیشدا و لەکوردستانیکی سەربەخۆدا،ئەبێ دەرگای مزگەوت وپەرستگاکان بە رێزەوە کراوەبێ بۆ ئاینداران .

پ 4 .بۆچی مادەی 140تان بەقومار ناوبرد ؟

و4.چونکە وەک قومار وایە . نازانی براوە ئەبی یا دۆڕاو . کەسی هوشیاریش قومار بە نیشتمانی خۆیەوە ناکات ، مەگەر ئەوانەی پێشەکی کەرکوک و ناوچەکانیکەیان فرۆشتبێ .

پ5. ئەگەر کوردی بەشەکانیتر هاتن بۆ باشوور ، ریژەی کوردی ئەو بەشانە کەمناکا؟

و5. با ، بەلام ئەوە کاتی ئەبێ .ئیمە وتمان عیراقیک ئەگەر ریژەی کوردی تیاکرا بە زیاتر لە 50% ئەبێتە بنکەیەک بۆ رزگارکردنی بەشەکانیتری کوردستان ژمارەیان هەرچەندێبێ.

پ 6. ئیمە هیچمانییە ، هەموو شتێک لەدەرەوەی باشوورەوە هاوردە ئەکەین ، ئیتر چۆن ئەتوانین سەربەخۆ بژین !؟

و6 . ئیمە هەموو شتیکمان هەیە . جگە لەنەوت و کانەکان و ئاوو هەتاوو کشتوکال و هەموو کەرەستەیەکی پیشەسازی ، دەستی کاریشمان هەیە .راستیەکەی، کەم ولات ئەوەندەی کوردستان هەلی دەولەمەندبوونی تێدایە . ئەوەشمان بیرنەچێ کە سالانیک باووباپیرمان تەنیا بە بەرۆو ژیاون !!

پ7. بۆ سەربەخۆیی کوردستان پشت بەچی ئەبەستن ؟

و7. به خۆراگری و ویست(ئیراده)ی نەتەوەکەمان . پیشتریش ئاماژەم بۆ ریگاکانی سەربەخۆییکرد .با ئەو وەهمەش لەسەری خۆمان دەرکەین کە گوایە بەبێ پشتیوانیەکی نێودەولەتی سەربەخۆنابین! هەرگیز وانیە . هیچ نەتەوەیەک دەولەت بۆ نەتەوەیەکیتر دروستناکا مەگەر بۆبەرژەوەندییەکی خۆینەبێ . بەئاوریکیش لەمیژوو، ئەبینین زوربەی زۆری نەتەوەکان خۆیان خۆیان رزگارکردوەو ولاتیان سەربەخۆ کردوە . ئیستاش وەنەبێ بەرژەوەندیی هیچ ولاتیک لەسەربەخۆیی کوردستاندا نەبێ . جگە لەوە، پشت بەقۆستنەوەی هەلی لەبار ئەبەستین . ئیستا هەل لەبارە بۆ سەربەخۆیی باشووری کوردستان .نابێ لەئابلووقەی ئابووریش بترسین چونکە سنووری باشوور بەرۆژهەلات و باکوورو رۆژئاوای کوردستانەوەیە و بەوهۆیەوە هیچ ئابلووقەیەک لەتوانای ئیران و تورکیاو سوریەدا نابێ و سەرکەوتوونابێ.ئیستاش لەریگەی ئاسمان و لەریگەی ئنتەرنیت و مۆبایلەوە دەنگمان بەدنیا ئەگات .جگە لەوانە هەندێ رووناکیتر هەن وەک یاریدەدەر و گەشبینی بۆ سەربەخۆییمان ، لەوانە : سیستمی تازەی جیهانی، دارشتنەوەی نەخشەی رۆژهەلاتی ناوەراست ، نەخشەکەی رالف پیتەرز ، جەنگی دژەتیرۆر ، لەهەموویان گرنگتر نەوتی کوردستان و تادوایی .

پ 8. ئیوە باسی ئەوەتانکرد تەقوتۆقی شاخ هیچی لیپەیدانابێ ، ئەی لەو باوەرەدان ئەوەی قەندیلیش بەیانییەکی باشتر بۆ باکوورو رۆژهەلاتیش دروستناکا ؟

و8 . من نالێم هیچی لێ پەیدانابێ، ئەلێم سەربەخۆیی دابینناکات ئەگەر ئارامیی ئەنکەرەو تاران هەلنەتەکێنێ و بەرژەوەندییەکانی زلهیزەکان نەخاتە مەترسییەوە . ئەوانەش تواناو قوربانیی کەمتریان ئەوێ وەک لە نیمچە مافیک. بەبێ سەربەخۆییش ، هەموو نیمچە مافەکان کاتیئەبن . با پەندێک لەرابوردوو وەرگرین . هەرچی زووتریشە ، پیویستە پەکەکەو پژاک ، ستراتیجیان بگۆرن بۆسەربەخۆیی . لەراستیدا ، جگە لەسەربەخۆیی ، خوێنرشتن بۆ هیچ مەبەستیکیتر بۆ کورد ، هیچ واتایەکی نابێ !.

پ9. لێرە پرسیارمان لێئەکرێ خەلکی چ پارچەیکی کوردستانن ، چ وەلامیک باشە ؟

و9 . ئەوە باشترین هەلە بلێن : بەلای ئێمەوە کوردستان هەر یەک کوردستانە ئەگەرچی لەلایەن تورکیاو ئیران و عیراق و سوریاوە داگیرکراوە ، بەلام ئامادەم وەلامت بدەمەوە خەلکی چ شارێکیم یا خەلکی چ لایەکیم ، باکوور یاباشوور ، رۆژهەلات یا رۆژئاوای کوردستان .یا بەجۆرێکیتر : خەلکی رۆژهەلاتی کوردستانم کە لەلایەن ئیرانەوە داگیرکراوە و بەوجۆرە بۆ لاکانیدی .

پ10 . پیشنیار ئەکەم یەک کتێب بەناوی (کتیبی پیرۆز)ەوە لە چەند لاپەر ەیەکی کەمدا دانێن بۆ کورد بەتایبەتی بۆ مندالی کورد .
و10 . پیشنیارێکی بەجێیە ، هیوادارم جیبەجیبکرێ
پ11 . راتان بەرامبەر کۆنگرەیەکی نەتەوەیی چیە ؟
و11 . کۆنگرەیەکی نەتەوەیی ، بیرۆکەیەکی دێرینەو باشە ، تائیستا بەکردەوە نەهاتۆتە دی . لەوەناچێ لەم بارودۆخەدا زۆر کردەیببێ بەهۆی جیاوازیی بەرژەوەندی وجیاوازیی ئایدۆلۆجیی پارتە کانەوە . هیشتا زۆرێک لەو پارتانە پیکەوەژیانیان لەگەڵ داگیرکەراندا لاباشترە وەک لە سەربەخۆیی کوردستان . ئیتر چی پارتیکی عیراقچیو پارتیکی ئیرانچی کۆئەکاتەوە !؟ بۆیە ئیمە کار بۆ هەماهەنگیەکی نەتەوەیی ئەکەین. واتا هەماهەنگیی ئەو لایەن و گروپ و تاکانەی باوەریان بەسەربەخۆیی کوردستان هەیە و کاری راستینەی بۆئەکەن و کردارو رەفتارەکانیان پیچەوانەی ئاراستەی نەتەوەیی و سەربەخۆیی نیە. لەگەڵ ئەوەشدا پیخۆشحال ئەبین بە بەستنی کۆنگرەیەکی نەتەوەیی وئامادەئەبین بۆبەشداری تیایدا .
پ12. مەرجەکانی بوونەئەندام چیە لە ریکخستنەکانی (بەرەو سەربەخۆیی)دا *
و12 . وشەی (ئەندام)لای رەوتی بەرەو سەربەخۆیی بوونی نیە . لەم رەوتەدا ، هەماهەنگی هەیە . هەرکۆمەڵ و هەر تاکێک ئەشێ هاوبیرو هەماهەنگبێ لەگەل ئەم رەوتەدا بە مەرجێ باوەری بە سەربەخۆیی کوردستان هەبێ و کاری بۆبکات و کردارو رەفتارەکانی پیچەوانەی ئاراستەی نەتەوەیی و سەربەخۆیی نەبێ .واتا ریکخستنە نەتەوەییەکان ئەتوانن سەربەخۆیی خۆیان بپاریزن ، هەروەها تاکەکانی کۆمەڵ ئەتوانن سەربەخۆیی خۆیان بپاریزن . تەنانەت ئەوانەی لە پارتیکی نیشتمانی کوردستانیدان ئەتوانن هەرلەو پارتەدا بميننەوە و هەماهەنگی (بەرەو سەربەخۆیی)بن و ...هتد . ئەوەی پیویستە لەوانە هەموویان ئەوەیە : لە کاتی پیویستدا هاوکاری یەکدی و هەماهەنگبن بەرامبەر هەر کارو هەلویست و دەنگدانیک بۆ سەربەخۆیی کوردستان و رایەڵێکیش لەنێوانیاندا هەبێ بۆ گۆرینەوەی بیرورا و یەک هەڵوێستی . ئەو رایەلەش ئەکرێ پەیوەندیی کەسینەی راستەوخۆبێ ، یا لە ریگەی هۆکارە ئەلەکترۆنیەکانەوەبێ. بە هیچجۆرێکیش هەماهەنگی لەگەڵ ئەوانەدا ناکرێ کە ناپاکیی نیشتمانیان کردبێ یا بۆ گێرەشیوینی و سیخوری خۆیان بهاوێژنە ناو ئەم رەوتەوە . وەرگرتنی بەرپرسیارێتیش ، خۆبەخشانەیە بۆ هەر چالاکیەک،. بەریوەبردنی کارەکان لەلایەن خۆبەخشەکانەوە ، بەریوەبردنیکی بە کۆمەڵە . سەرۆک یا سکرتیری گشتیشی نابێ . ئەمانەو وردەکاریی زیاتر لە یەکەم کۆنفرانسدا شیئەکرینەوەو بریاریان لەسەرئەدرێ

پ 13. ئایا هیچ کاریکتان لەگەل (یو . ئین) کردوە بۆ بیرۆکەی (بەرەو سەربەخۆیی)؟

و13 . بیرۆکەکەمان بەم جۆرەی ئیستا ، جاریَ تازەیە . بەلام پیشتر سالی 2004 هەندیک هەوڵمان لەگەل یو ئیَن دا لەبارەی دۆزی کوردەوە . کیشەکە ئەوەیە، یو ئیَن بەپیی مادەی 11 برگەی 2 و مادەی 35 برگەی 2 لەپەیمانی نەتەوە یەکگرتوەکان ، تەنیا لە دەولەتەکانەوە (ئەندام یا نائەندام) پیشنیارو داواکاری وەرئەگریَ. بۆیە زۆر پیویستە هەرچی زووترە دەولەتیکی کوردیی سەربەخۆ رابگەیەنریَ ،سەرەتاهەرچیچەندیَ سنووری جوگرافیاکەی بچووکیشبیَ ، دوایی تەشەنە ئەکا بۆ سەرتاسەری کوردستان .

****

شیاوی وتنە:

1-لەکۆتاییدا بەریزان : د.جەمال نەبەزو د.جەوادمەلاو تیکرا ئامادەبوان ، سیمینارەکەیان بەباشی نرخان

2-سیمینارەکەش 6 دەمژمیری خایان

- 3- دوایی بە بریاری هاوبیران رۆژی 2013/10/25 ناوەکە بوو بە (کۆمەڵەی هاوبیرانی کوردایەتی)

.

سیمینارەکە تەواو

62 – هەڵۆ: تا ئیَستاش زۆرکەس بەئاواتەوەیە کاژیکنامە ببینیَ. هۆی چییە بە فراوانی بڵاونەکراوەتەوە؟ ئەکریَ ئیَستا بیخەیتە بەر دیدی خویَنەرەوەی ئازیز؟

- ژیر: لەسەرەتادا ئەوەندەی لە تواناداىوو، لەکوردستان بڵاوکرایەوە. بەڵام کاتیَ لە ئەوروپا چاپی دووەم کرایەوە، وەک بینیمان هەندیَ شتی لیَزیادکراوە . دوایی سەرکردایەتی، بریاریدا ئەوانە لاببریَن. لقی ئەوروپاش بریارەکەی جیَبەجیَکرد. بەڵام ئەمجارە بە عەرەبی چا *پیکردووە بەبیَ زیادەکان* . ئیَستا من تەنیا چاپکراوەکەی 1968 تم لەبەردەستایەو پیَشکەشتانی ئەکەم. زیادەکانیش ئەوانەن کە لەبەندی 10 و برِگەکانی (ا ، ب ، ج ، د)لاپەرە 91 تا(دوا وشە) لاپەرە 92 دا چاپکراوە. ئەمەش دەقی چاپەکەی 1968 کە لە ماڵپەری بڵاوکراوەکانی برای هاوبیرمان مامۆستا هاوریَ باخەوانەوە وەرمگرتوە:

كاژێكنامه

خشتەی بەرهەمە چاپكراوەكانی كامیل ژێر:

ناوی پەرتووك	بابەتەكەی	بە زمانی	ساڵی چاپكردن	چاپكراوە لە
ئافرەت و نوشتە	شانۆنامە	كوردی	1956	بەغداد
نازەنین	هۆنراوە(شێعر)	كوردی	1957	بەغداد
كوردایەتی	هۆنراوە	كوردی	1960	بەغداد
جوانی	هۆنراوە	كوردی	1983	سلێمانی
گەورەپیاو	شانۆنامە	كوردی	1992	ستۆكهۆلم
هەڵبەستەكانی ژێر	هۆنراوە	كوردی	1993	ستۆكهۆلم
كوردایەتی و دەوڵەت	توێژینەوە	كوردی	1994	ستۆكهۆلم
افكار	توێژینەوە	عەرەبی	2002	سلێمانی
كوردایەتی وسەربەخۆیی	توێژینەوە	كوردی	2002	سلێمانی
كوردایەتی بیروبزاڤە	توێژینەوە	كوردی	2006	سلێمانی
كوردایەتی و گەندەڵی	چیرۆك	كوردی	2008	سلێمانی
كوردایەتی و جوانی	هۆنراوە	كوردی	2010	سلێمانی
كاژێك 62 پرسیار	هەڤپەیڤین	كوردی	2014	سلێمانی
داستانی بەشیرموشیر	رۆمان	كوردی	2014	سلێمانی
یادەكانم-بەشی یەكەم	یادەوەری	كوردی	2014	سلێمانی
كوردایەتیودژەناوخۆییەكان	رەخنە	كوردی	2015	سلیمانی